

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PRAHA 2013

Jana Slanařová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky



Proč žáci volí víceletá gymnázia?

Why Do Primary School Children Choose Multi-year Gymnasiums?

Bakalářská práce

Zpracovala: Jana Slanařová

Vedoucí práce: PhDr. David Greger, Ph.D.

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci „Proč žáci volí víceletá gymnázia?“ vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Davida Gregera, Ph.D. a použila jen uvedených pramenů a literatury, které jsou přiloženy na konci práce.

V Praze dne 21. 6. 2013

.....

Jana Slanařová

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu PhDr. Davidu Gregerovi, Ph.D., za podporu při odborných konzultacích, ochotu a trpělivost a za mnoho cenných rad při vedení bakalářské práce.

Vřelé díky patří vedením škol, učitelkám a rodičům za jejich vstřícnost a poskytnutí možnosti provedení mého výzkumného šetření. Zvláště musím poděkovat všem dotazovaným žákům za upřímné výpovědi.

V neposlední řadě děkuji rodině a přátelům, kteří mi byli oporou při celé délce studia.

Anotace

Vzdělávací systém v České republice nabízí žákům možnost absolvovat nižší sekundární stupeň vzdělávání i na víceletém gymnáziu. Tato bakalářská práce se zabývá přestupem na víceletá gymnázia a jejich společenskými souvislostmi. Pokouší se odkrýt pravé důvody, které žáka vedou k tomuto rozhodnutí. V teoretické části čtenáři nabídne základní posloupnost historických změn ve školském systému, která se dotýkala víceletých gymnázií. Poskytne také empirické a faktické poznatky o problematice diferenciací ve vzdělávání, zvláště o víceletých gymnáziích. Empirická část podrobně rozebírá metodologii kvalitativního výzkumu, který měl za cíl osvětlit, proč žáci přecházejí na osmiletá gymnázia, čím si jedenáctiletý žák musí před vstupem na ně projít a jaké má očekávání od budoucího studia.

Klíčová slova

Víceletá gymnázia, vnější diferenciací, vnitřní diferenciací, selekce, volba školy, přijímací řízení, kvalitativní výzkum.

Annotation

The Czech educational system offers primary school children the possibility to proceed in the lower-secondary education at a multi-year gymnasium. This bachelor's thesis examines the students' change from a basic school to a multi-year gymnasium and explains the real reasons, why children choose this school type. The theoretical part provides the basic history of the Czech educational system, especially gymnasiums, and familiarizes the reader with research and facts about tracking and ability grouping. In the empirical part, the thesis describes methodological aspects of qualitative research. It analyses reasons why children choose an eight-year gymnasium, what is expected from future studies and what experience these eleven years old children have.

Key words

Multi-year gymnasium, tracking, ability grouping, selective school systems, school choice, admission procedures, qualitative research.

Obsah

| | |
|--|-----------|
| Úvod | 8 |
| Teoretická část | 9 |
| 1. Diferenciace ve vzdělávání | 9 |
| 1.1 Terminologie | 9 |
| 1.2 Názory na diferenciaci | 10 |
| 1.3 Zrušení diferenciace ve vzdělávání? | 12 |
| 2. Víceletá gymnázia a jejich historie | 13 |
| 3. Výzkumy zaměřené na problematiku vnější diferenciace a zvláště na víceletá gymnázia . | 17 |
| 3.1 Dopad vnější diferenciace na výsledky vzdělávání žáků | 17 |
| 3.2 Jací žáci jsou přijímáni na víceletá gymnázia? | 19 |
| 3.3 Důvody pro přihlášení dítěte na víceleté gymnázium | 20 |
| 3.4 Postoj veřejnosti k víceletým gymnáziím | 22 |
| Empirická část..... | 25 |
| 4. Metodologická kapitola | 25 |
| 4.1 Metody výzkumu..... | 25 |
| 4.2 Výběr respondentů a jejich popis | 26 |
| 4.3 Struktura rozhovoru se žáky..... | 32 |
| 4.4 Transkripční konvence | 34 |
| 4.5 Analýza kvalitativních dat..... | 35 |
| 5. Výzkumná zpráva..... | 37 |
| Závěr | 48 |
| Seznam literatury a elektronických zdrojů | 50 |
| Přílohy | 53 |

Úvod

Víceletá gymnázia se v České republice dají považovat za jedny z tradičních škol s vlastní historií. Po roce 1989 mají ve vzdělávacím systému stále své místo, o které na přelomu tisíciletí málem přišla, zejména díky velké kritice odborné veřejnosti. Bouřlivá reakce pedagogů, rodičů a dalších aktérů široké veřejnosti způsobila, že víceletá gymnázia tuto krizi ustála. Po více než deseti letech se mezi širokou veřejností reprodukuje kritiky víceletých gymnázií minimálně, ačkoliv mezi odborníky je tato otázka stále živá. Téma bakalářské práce jsem zvolila z vlastního zájmu o zjištění, jaký názor zastávají dnešní uchazeči, kteří tuto dobu krize nezažili, tedy se ani nemusela tolik dostat do povědomí rodičů, a co žáky základních škol láká na osmiletá gymnázia. Hlavním cílem práce je tedy identifikovat důvody žakovy volby víceletého gymnázia a jeho očekávání s tím spojené.

Teoretická část práce se opírá o odbornou literaturu a prostřednictvím metody porovnávání a kompilace různých pramenů poskytuje základní informace o diferenciaci ve vzdělávání a jejím vlivu na žáky. Zároveň shrne sled historických událostí, které se týkaly víceletých gymnázií, a přibližuje různé pohledy na tuto problematiku. Nezapomene se zaměřit na výsledky již zpracovaných výzkumů, které se zabývaly problematikou vnější diference, zvláště víceletých gymnázií.

Empirická část osvětlí, proč žáci volí osmiletá gymnázia jako jednu z alternativ pro vzdělávání nižšího sekundárního stupně, a pokusí se zaznamenat prožitky žáka od rozhodnutí o studiu až po přijetí/nepřijetí na gymnázium. Metodou empirické části je kvalitativní výzkum, pro který jsem zvolila techniku polostrukturovaného rozhovoru s 9 uchazeči vybranými formou ankety.

Výsledky mé práce přiblíží vnímání víceletých gymnázií přímo z pohledu žáků základních škol a částečně i z jejich sociálního okolí, a tím přispějí k aktuální diskuzi o dalším směru vývoje v oblasti základního a středního školství.

Teoretická část

1. Diferenciace ve vzdělávání

Do školního vzdělávání jsou zapojeni žáci rozmanitých schopností, od nejnadanějších po ty nejslabší. Vystává otázka, jak efektivně tyto děti vzdělávat. Odpovědi na ni jsou různé, ale jednou z hlavních odpovědí je právě diferencované vzdělávání, které bylo nejen v zahraničí oblíbenou formou kategorizace žáků ve školách v polovině dvacátého století. Jeho popularita klesla, když se zjistilo, že má negativní dopady například na žákovo sebehodnocení, postoje a angažovanost bez jakéhokoli významného pozitivního dopadu na výsledky žáků (IRESON & HALLAM, 2001). Někdo tvrdí, že je dobré, pokud jsou žáci rozděleni na základě svých schopností co nejdříve. Podle jiných je naopak takové dělení na nižších stupních vzdělávání neospravedlnitelné (VESELÝ, 2010, str. 43). Tato kapitola se bude zabývat problémem rozdělování žáků a jeho vlivem na vzdělávání jedince či skupiny.

1.1 Terminologie

V české pedagogické terminologii se používá pro dělení žáků podle schopností, či jiného kritéria, označení *diferencované vzdělávání*. Podstatou diferenciace podle schopností žáků je selekce žáků do homogenních skupin na základě jejich schopností k učení. V diferencovaném vzdělávání se dále rozlišuje **vnější a vnitřní diferenciace** (GREGER, 2004a, str. 419). Jelikož tato terminologie není v české ani v zahraniční literatuře úplně ustálená, následuje základní výklad těchto základních pojmů.

Vnější diferenciace

Jako ekvivalent z britské, respektive americké, literatury k pojmu vnější diferenciace lze narazit na termín *streaming*, respektive *tracking*. Podle Veselého je tracking „...zařazování a diferenciace žáků do odlišných a odděleně vzdělávaných skupin, které mají odlišné kurikulum a vzdělávají se podle odlišných vzdělávacích programů. Toto rozřazování přitom může probíhat na úrovni vzdělávacího systému, jednotlivé školy nebo konkrétní třídy.“ (2010, str. 43). Autoři se už ale zcela neshodnou, na základě kterých kritérií toto rozřazování probíhá. Podle některých jsou jediným kritériem předpokládané schopnosti a vzdělávací výsledky, podle jiných může být tímto kritériem osobní motivace a zájem (VESELÝ, 2010, str. 44).

Greger zase uvádí, že vnější diferenciacie znamená vytváření homogenních skupin žáků, kteří jsou vzdělávání odděleně po celý den, ve všech vyučovacích předmětech. Hlavním kritériem, které určuje rozdílnost mezi vnější a vnitřní diferenciací, je čas či trvanlivost tohoto dělení. Upozorňuje na to, že vnější diferenciacie nemusí být nutně realizována na úrovni školy, ale může se jednat i o rozdělení žáků do různých tříd na základě schopností v rámci školy (např. třídy s rozšířenou výukou některého z předmětů). Navrhuje tedy rozlišovat mezi vnější diferenciací na úrovni škol či v rámci jedné školy. Příkladem vnější diferenciacie v našem vzdělávacím systému je existence škol s rozšířenou výukou některého z předmětů (cizích jazyků, matematiky, uměleckých předmětů apod.) a víceletých gymnázií (GREGER, 2004a).

Vnitřní diferenciacie

V americké literatuře se vnitřní diferenciacie označuje pojmem *ability grouping* (v britské terminologii ji lze vyhledat pod pojmem *setting*). Explicitně se zabývá rozřazováním žáků na základě schopností, a tedy implikuje jistou nedobrovolnost v tomto zařazování (nejde o to, co bych chtěl, ale o to, co umím) (VESELÝ, 2010, str. 44). Vnitřní diferenciacie je chápána jako rozdělování žáků do skupin pro určité předměty (např. pokročilí a začátečníci v cizím jazyce) případně rozdělování žáků uvnitř třídy. Žáci jsou tedy součástí heterogenní skupiny a odděleně jsou vzdělávání pouze část školního dne nebo pouze v některých předmětech (GREGER, 2004a, str. 420).

1.2 Názory na diferenciaci

Vytváření skupin žáků uvnitř třídy – vnitřní diferenciacie – je vnímáno jako efektivní způsob výuky. Ten totiž umožňuje učiteli reagovat na potřeby jednotlivých žáků a pomáhá tak k rozvoji každého jedince. Naopak trvalé rozdělení žáků (vnější diferenciacie) na základě jejich schopností je stále diskutovaným problémem, který má své zastánce, ale ve stále větší míře zaznívá kritika tohoto přístupu (GREGER, 2004a, str. 420).

Veselý uvádí, že hlavním argumentem přívrženců diferenciacie je to, že skupina podobně nadaných studentů se snáze vzdělává než skupina velmi heterogenní. Každá skupina potřebuje jiné výukové metody, a proto tito zastánci tvrdí, že z diferenciacie profitují jak studenti v náročnějších programech, tak i ti s programem méně náročným (2010, str. 57). Veřejností sdílený názor, že vnější diferenciacie vzdělávání umožňuje maximální rozvoj všech žáků – těch nadanějších, kteří nemusejí čekat na pomalé spolužáky, a těch slabších žáků, kterým naopak

můžeme věnovat více času, aby zvládli základy – se ve světle výzkumů ukazuje být nesprávný (GREGER, 2004a, str. 421).

Odpůrci diferenciaci stavějí své argumenty primárně okolo spravedlivého přístupu ke vzdělání. V demokratické a sociálně spravedlivé společnosti je základním hodnotovým východiskem rovnost všech lidí, a proto je nediferenciované vzdělání třeba považovat za jakýsi přirozený stav (VESELÝ, 2010, str. 57). Také je stále více zdůrazňován vliv vrstevnické skupiny na vzdělávací výsledky žáků. Dobří žáci působí jako „modely“ pro ty slabší, jejich chuť k učení pomáhá učitelům nastolit pozitivní učební klima ve třídě (VANDERBERGHE, 2001, str. 270, cit. dle GREGER, 2004). Proti diferenciaci se odborníci ohrazují také proto, že má negativní efekt především na pomalejší žáky, kteří mohou být ostatními žáky (dále i veřejností) „nálepkováni“. Tím pak vzniká nespokojenost žáka se školou a následně s celým studiem (IRESON & HALLAM, 2001).

Hlavní důvody pro a proti diferenciaci jsou uvedeny v tabulce [Tabulka 1] od Veselého¹ (2010, str. 58)

Tabulka 1: Argumenty pro a proti diferenciaci

| <i>Argumenty pro diferenciaci</i> | <i>Argumenty proti diferenciaci</i> |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> - Umožňuje studentům pokrok souměřitelný s jejich schopnostmi - Umožňuje přizpůsobení způsobu výuky potřebám skupiny - Redukuje neúspěšnost a propadání - Umožňuje udržet zájem a motivaci, protože chytrější studenti nejsou znuděni účastí těch, kterým to jde pomaleji - Pomalejší studenti se více účastní výuky, pokud nejsou zastíněni těmi, kteří jsou mnohem chytrější - Učení a výuka je pro učitele mnohem jednodušší - Umožňuje individuální výuku v malých skupinách pomalejších studentů - Zařazení žáků do určitého programu je pouze dočasné - Pomalejší studenti si vytvářejí pozitivnější mínění o sobě samých ve školách, ve kterých nejsou mixováni se schopnými studenty - Zařazení do určitého programu je spravedlivé a reflektuje dosažené výsledky a vrozené schopnosti | <ul style="list-style-type: none"> - Pomalejší studenti potřebují přítomnost schopných studentů, aby je stimulovali a podporovali - Méně akademické programy mají stigma, které bere chuť žákům, kteří se v nich nacházejí - Učitelé nechtějí učit v pomalejších skupinách - Diferenciace diskriminuje na základě příslušnosti k minoritním etnikům a na základě sociálního původu - Studenti v méně prestižních programech jsou vystaveni výuce, která je méně stimulující a má nižší kvalitu, než mají žáci v náročnějších (akademických) programech, na žáky jsou kladeny nižší nároky |

¹ Jde o shrnutí různých tezí, se kterými se lze v diskuzi setkat. Nezkoumáme zde jejich logickou konzistenci a empirickou platnost (VESELÝ, 2010).

Veselý ale uvádí, že pokud zastánci diferenciacie neprokážou, že dělení žáků je efektivní, žádný z dalších argumentů uvedených v tabulce nemá váhu. Je třeba empiricky prokázat, že žáci díky diferenciaci dosahují lepších výsledků, než kdyby byli vzděláváni společně v jednotné škole. Jinak není pro diferenciaci sebemenší důvod (2010, str. 58).

1.3 Zrušení diferenciacie ve vzdělávání?

Spousta výzkumů potvrzuje (uvedeno v kapitole 3), že diferencovaný systém není zrovna efektivní formou vzdělávání a má spíše negativní dopady na vzdělání i výchovu žáků. Proč se tedy stále držíme diferencovaného systému? Oakesová (1992, cit. dle VESELÝ, 2010) uvádí tři typy bariér. Nejprve, že pedagogické metody, kterých se učitelé drží, jsou stavěné právě pro diferencované vzdělávání. Nelze přestat dělit žáky a zároveň zachovat pedagogické metody. Další bariérou je přesvědčení rodičů, učitelů a škol. Všichni vědí, že se studenti liší ve svých schopnostech a že trh práce je také diferencován. Tudíž je potřeba, aby škola připravovala děti na různé sektory trhu práce. A jako poslední bariérou je bariéra politická. Dnes škola rozděluje žáky na „vítěze a poražené“, kde vítězové jsou žáci z vyšších větví a jejich rodiče mají často vyšší socioekonomický status. Tito rodiče jsou většinou zastánci celého diferencovaného systému. Pokud by chtěli, mohou pohrozit školám, které uvažují o de-diferenciaci, odchodem svých dětí z jejich zařízení. Tím by ale školy ztratily akademicky úspěšnější žáky a byla by ohrožena její reputace.

Příkladem snahy o zrušení diferenciacie v Česku bylo úsilí zrušit víceletá gymnázia – což je právě jeden z případů vnější diferenciacie. Nejen, že se to neuskutečnilo z důvodu výše uvedených bariér, ale jak uvádí Straková (2010b, str. 188), tato debata „*je komplikovaná naprostou absencí empirických poznatků o tom, jaké má rozdělování žáků do víceletých gymnázií a „zbytkových“ základních škol dopad na vzdělávací výsledky žáků a jejich další vzdělávací dráhu.*“. Více o víceletých gymnáziích, především o jejich kladech a záporech je řečeno v následujících kapitolách.

2. Víceletá gymnázia a jejich historie

Gymnázium je střední všeobecně vzdělávací škola výběrového typu, jejímž základním posláním je příprava ke studiu na vysoké škole. Víceletá gymnázia mají poslání stejné a v dnešní době existují šesti- a osmiletá, s převahou osmiletých, která pokrývají úroveň ISCED 2 a ISCED 3 (KOLÁŘ, 2012). Tato kapitola shrnuje vznik a vývoj těchto gymnázií a připomene ohlasy veřejnosti na průběh změn vzdělávacího systému.

První zmínky o víceletých gymnáziích pocházejí z roku 1849, kdy byl vydán *Nástin organizace gymnasií a reálek v Rakousku*, který vedl k přestavbě gymnaziálního studia. Dřívější dva ročníky filozofického studia byly připojeny jako 7. a 8. ročník ke všem gymnáziím a vznikla tak osmiletá gymnázia (MIKULČÁK, 2010, str. 142). Dětila se na dva cykly, kde absolvování prvního kvalifikovalo pro různé úřednické funkce, případně bylo přípravným vzděláním pro následné studium na odborné škole. Druhý cyklus připravoval studenty na univerzitní studium. Tato přestavba se realizovala v plném rozsahu teprve po roce 1867 (VÁŇOVÁ, 2007).

Školský zákon, upravující elementární školství v Rakousku, byl vydán 14. května 1869 a stanovil mimo jiné i osmiletou školní povinnost. Po tomto roce šlo tuto školní povinnost realizovat trojím způsobem, v osmileté obecné škole, v osmileté měšťanské škole nebo v pětileté obecné a v na ni navazující tříleté měšťanské škole. Tyto školy poskytovaly relativně ukončené vzdělání a nevytvářely předpoklady pro další studium. Děti z nich odcházely přímo do praxe. Jediná cesta k vysokoškolskému vzdělání byla přes školy střední, na které děti mohly přestoupit po pěti letech obecné školy, tedy například na osmiletá gymnázia či nově rozvinutá reálná gymnázia, která ale byla zpoplatněna, tudíž na vyšší vzdělání dosáhly jen děti z lepších sociálních rodin. Tento školský systém byl částečně v období první republiky upraven, v zásadě však zůstal nezměněný až do roku 1948 (VÁŇOVÁ, 2007).

Po první světové válce se intenzivně rozvíjely diskuze a snahy o reformu střední školy (O. Kádner, Em. Čapek, B. Bydžovský, O. Chlup, V. Příhoda a mnoho jiných), mimo jiné i o vztahu nižšího gymnázia a školy měšťanské a o vztazích různých typů gymnázií. Urputné diskuze se vedly o utváření společného základu pro gymnázia klasická a reálná. Poukazovalo se na to, že rozhodování o volbě typu gymnázia v jedenácti letech je předčasné (SKALKOVÁ, 2004, str. 111). Nejpozoruhodnějším jevem ve školství v období první republiky je bezesporu tzv. příhodovská reforma. Příhoda vystoupil s ostrou kritikou stávajícího školského systému.

Označil ho za nedemokratický, protože nevytvářel všem dětem stejné vzdělávací příležitosti, ale upřednostňoval děti majetných rodičů. Stávající systém chtěl nahradit modelem **jednotné vnitřně diferencované školy**, který vytvářel rovnost vzdělávacích šancí. Obecná škola měla tvořit její 1. stupeň, 2. stupeň měl být vytvořen modifikací stávající školy měšťanské a nižších stupňů škol středních (měl tedy nahradit uvedené školy a vyšší ročníky - 6. až 8. - venkovských osmiletých obecných škol), 3. stupeň měl vzniknout sjednocením dvou vyšších stupňů stávajících středních škol (VÁŇOVÁ, 2007, str. 82). Tento model se nepodařilo prosadit pro odpor odborné i laické veřejnosti. Zásadně ho odmítali vysokoškolští a středoškolští učitelé – z obav o náležitou úroveň přípravného vzdělání žáků. Odmítala ho ale i řada učitelů měšťanských škol – kvůli své nedostatečné kvalifikaci pro navržený model školy. Odmítali ho i rodiče a většina politických stran (VÁŇOVÁ, 2011, str. 40).

Úsilí o řešení problematiky nižšího sekundárního stupně (pro mládež 10-11 až 14-15letou) se ve světě široce rozvinulo zvláště po druhé světové válce. Do popředí vystupovala argumentace o potřebách demokratizace vzdělávání (SKALKOVÁ, 2004). První období (1945-1948) bylo obdobím mimořádně dramatickým, protože se v něm rozhodovalo o charakteru školství. *„Zatímco část politiků a pedagogických pracovníků usilovala o rychlou obnovu předválečného školství, levice chtěla využít politické atmosféry k jeho zásadní přeměně. Cílem reformy bylo vytvoření jednotné školy“* v návaznosti na myšlenky Příhody v čele se Zdeňkem Nejedlým. Zákon o jednotné škole byl vydán v dubnu 1948. Zavádělo se jednotné, tedy stejné základní obecné vzdělání pro všechnu mládež ve věku od 6 do 15 let (VÁŇOVÁ, 2007, str. 84). Proto v této době existovala gymnázia pouze čtyřletá.

Na počátku 50. let byla zahájena ostrá ideologicky motivovaná kritika školy, která se zabývala i Příhodovu pojetí reformní pedagogiky. Výsledkem těchto tendencí bylo v roce 1953 zrušení zákona o jednotné škole a násilné ukončení úsilí generací českých učitelů. Téhož roku byl přijat nový zákon, který povinnou docházku zkrátil na osm let. Všeobecné vzdělání v této době poskytují osmileté a jedenáctileté střední školy, gymnázia zcela zanikají (WALTEROVÁ, 2004, str. 63).

Později vzrostlo úsilí o modernizaci vzdělávání, teoreticky se propracovávala a prakticky zkoušela diferenciací. Tyto modernizační kroky byly umožněny uvolněnou politickou atmosférou 60. let. V oblasti školství vyvolala pokusy o obnovení prvorepublikového školského systému, zejména osmiletého gymnázia. Neslavný konec událostí roku 1968 přinesl alespoň

jednu pozitivní změnu. Zákon o gymnáziích z roku 1968 vrátil čtyřletá gymnázia po patnácti letech zpět do školské soustavy (VÁŇOVÁ, 2007, str. 86).

Události listopadu 1989 vedly k zásadní proměně politického a ekonomického systému společnosti. Vznikala nová vzdělávací politika, která se promítala především do školského zákonodárství upravující organizaci a strukturu školství, ale i do cílů, obsahů a procesů vzdělávání ve školách. Roku 1990 byl novelizován školský zákon z roku 1984, který stanovil cíle vzdělávání v souladu s ústavou demokratického právního státu a mimo jiné umožnil existenci víceletých gymnázií (8, 7, 6, 5letých), do nichž mohli být na základě výběru přijímáni žáci 2. stupně základní školy, který tím přestal být jednotnou školou pro celou populaci žáků příslušného věku (WALTEROVÁ, 2004). Víceleté gymnázium bylo historickým návratem. Bylo vnímáno, stejně jako například za první republiky, jako instituce připravující pro vysokoškolské studium, o dalších možných cílech se v podstatě neuvažovalo. Takto mělo být školou pro intelektuální elitu. Od počátku tato gymnázia měla u odborné i laické veřejnosti značnou podporu. Bylo tomu proto, že od svého vzniku vyvolávala dojem „lepší školy“, i když se vzdělávací nabídka obsahově tolik nelišila od 2. stupně základních škol (VÁŇOVÁ, 2011, str. 45).

Školský zákon z roku 1995 upravuje strukturu základních škol a mimo jiné stanovuje i délku studia na gymnáziu na 4, 6 a 8 let. Takto zavedená délka studia na gymnáziích setrvala dodnes.

Proti rané diferenciaci, tedy i proti víceletým gymnáziím, vystupoval Jiří Kotásek a další odborníci v oblasti pedagogických věd, kteří prosazovali diferenciaci uvnitř školy. V roce 1995 se Česká republika stala členem OECD², tím se na české školství začalo nahlížet z hlediska světových vývojových trendů. Zahraniční experti dali za pravdu Kotáskovi a jeho skupině (VÁŇOVÁ, 2011, str. 46). Počty žáků přijímaných do víceletých gymnázií začaly výrazně růst. Podle názoru examinatorů to vede k tomu, že všichni „dobří“ žáci odejdou ze základních škol, které jsou tak odsouzeny stát se školou pro žáky s průměrným a slabým prospěchem. Dále přeměnění gymnázium na školu, která se nebude moci zaměřit na rozvoj výjimečných intelektuálních schopností a také tento podíl přijímaných žáků výrazně omezí náborovou základnu pro čtyřleté gymnázium (VORLÍČEK, 2004, str. 168).

² Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj - *The Organisation for Economic Co-operation and Development*

Jak uvádí Váňová (2011), představitelé MŠMT se zprvu stavěli lhostejně k výsledkům mezinárodních srovnávacích výzkumů. Ke změně postoje došlo až s nástupem Eduarda Zemana na post ministra školství (1998), který podpořil evropské pojetí integrovaného nižšího sekundárního stupně. Proti zrušení víceletých gymnázií se postavila celá řada vědeckých odborníků, učitelů i rodičů, přesto byl v roce 2001 vydán Národní program rozvoje vzdělávání (tzv. Bílá kniha), podle kterého měl být 2. stupeň základního vzdělávání poskytován v jedné integrované škole pro celou dětskou populaci. Dal za úkol „*promyšleně redukovat víceleté programy gymnázia. Tuto úpravu zakotvit legislativně a považovat ji za jednu ze stěžejních změn celého vzdělávacího systému*“ (MŠMT, 2001). Tento zásadní vládní dokument byl závazným základem připravovaného školského zákona. Doporučoval od roku 2002 nepřijímat žáky do 1. ročníků, takže od roku 2005 měly všechny děti procházet devíti ročníky základní školy. Po vydání Bílé knihy nastala živá a značně bouřlivá reakce odborné veřejnosti. V následujících letech probíhala v krajích regulace počtu víceletých gymnázií, ale školský zákon z r. 2004, jak známo, víceletá gymnázia zachoval (VÁŇOVÁ, 2011).

Podle Matějů a Strakové jeden z důvodů, proč tato diskuze byla spíše emotivní než věcná, byla skutečnost, že nebyl k dispozici dostatek kvalitativních argumentů, které by dokládaly, jakou funkci víceletá gymnázia v systému vlastně plní a jaké jsou důsledky jejich existence (2003, str. 71). Proto je v následující kapitole uvedeno několik výsledků z novodobějších výzkumných šetření, které tyto otázky alespoň částečně rozkrývají, a třeba by situaci na přelomu 20. a 21. století dopomohla rozřešit.

3. Výzkumy zaměřené na problematiku vnější diferenciaci a zvláště na víceletá gymnázia

V minulosti proběhlo několik důležitých výzkumů, které se zabývaly otázkami vnější diferenciaci. Tato kapitola přiblíží některé výzkumy jak mezinárodní tak i ty z domácího prostředí, a to především ty, které se zajímaly o rozdělování žáků na víceletá gymnázia. Studie se zabývají otázkami typu: jak dopadá diferenciaci na samotné žáky, jak se liší výukové zkušenosti žáků v jednotlivých programech a zda jsou mechanismy rozdělování žáků správné a spravedlivé. Jak Greger uvádí, většina výzkumníků (např. Gamoran, Oakes, Slavin) dochází k závěru, že vnější diferenciaci vzdělávání způsobuje větší nerovnosti ve výsledcích žáků (2004a, str. 421). Zde je zmíněno několik závěrů různých výzkumů, které nám osvětlí, proč tato nerovnost vzniká.

3.1 Dopad vnější diferenciaci na výsledky vzdělávání žáků

Vlivem selektivity na celkový výkon vzdělávacího systému se zabýval mezinárodní výzkum PISA³ organizovaný OECD, který zjišťoval vědomosti a dovednosti patnáctiletých žáků v matematice, přírodovědných předmětech a mateřském jazyce. Výzkum ukázal, že selektivita systému jeho efektivitu nepodmiňuje. Nejlepších výsledků dosáhly země, které se vyznačovaly malou selektivitou systému (MATĚJŮ & STRAKOVÁ, 2003, str. 66). I Veselý zmiňuje, že „*velké množství empirických výzkumů prakticky vylučuje tu možnost, že diferencované vzdělání obecně vede k lepším celkovým výsledkům a že z něj mají prospěch jak ti z náročnějších, tak ti z méně náročných vzdělávacích programů*“ (2010, str. 61).

Američtí výzkumníci dlouhodobě sledovali tisíce žáků v diferencovaném systému. Výzkumy potvrdily, že žáci v „nejvyšší“ větvi se naučí více než žáci v ostatních větvích a že umístění v nejvyšší větvi zvyšuje pravděpodobnost dokončení středoškolského studia (STRAKOVÁ, 2010b, str. 188). Tento fakt není zas tak překvapující, základní idea diferenciaci je právě „různé vzdělání různým žákům podle jejich schopností“. Ale některé výzkumy poukazují na to, že i žáci z nižších větví by mohli dosahovat lepších výsledků, kdyby se s nimi pracovalo jako s žáky z akademických proudů (VESELÝ, 2010, str. 63). Ireson a Hallam

³ Cílem projektu PISA (*Programme for International Student Assessment*) připravovaný Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (*The Organisation for Economic Co-operation and Development*) je pravidelně monitorovat vědomosti a dovednosti žáků v mateřském jazyce, v matematice a přírodovědných předmětech (MATĚJŮ & STRAKOVÁ, 2003).

podotkly, že diferenciacie by logicky měla být tou nejlepší cestou ke zlepšení výsledků vzdělávání žáků, podle jejich šetření tomu ale tak není, právě už jen třeba z přístupu učitelů v nižších větvích (2001, str. 39).

Dá se tedy říct, že tato možnost selekce má efekt spíše negativní? Jak podotýká Veselý (2010), velké množství výzkumů vylučuje tu možnost, že diferencované vzdělávání obecně vede k pozitivním výsledkům. V tom lepším případě je efekt nulový. Například Hoffer (1992, cit. dle STRAKOVÁ, 2010b) ukazuje, že mírně pozitivní dopad diferenciacie na žáky ve vyšších větvích je převážen silně negativním dopadem na žáky z nižších větví, a tedy celkový dopad na průměrný výsledek je negativní. Jak se na rozdílech ve výsledcích žáků ve vyšších a nižších větvích podílí výuka, se zabývali Gamoran a Nystrand (1991, cit. dle STRAKOVÁ, 2010b). Jejich analýza dat potvrdila, že zatímco žáci v nejnižších větvích rozdělení trpí, žáci v nejvyšších z něj naopak profitují. Vyšší větve mají totiž více akademických předmětů, více erudované učitele a lepší výukové klima. Bývá zvykem, že neakademické větve bývají přidělovány především začínajícím, méně zkušeným a méně motivovaným učitelům. V mnoha školách jsou tak diferencováni nejen žáci, ale i učitelé (VESELÝ, 2010, str. 64).

Mezinárodní výzkumy opakovaně ukazují, že vzdělávací systémy, které rozdělují děti již v útlém věku podle předpokladů ke studiu, vykazují větší rozdíly ve výsledcích jednotlivých žáků, než systémy, které vzdělávají všechny děti společně. Při rozhodování v raném věku hrají větší úlohu rodiče. Vzdělaní rodiče považují vzdělání za důležité, rozumějí vzdělávacímu systému a mohou svým dětem s volbou školy poradit (STRAKOVÁ, 2010a, str. 21). Jádrem celého problému diferenciacie spočívá především v tom, jak brzy začíná a též jak je výrazná, proto mnoho odborníků doporučuje selektovat žáky co nejpozději (GREGER, 2004a, str. 422).

Jedno z důležitých témat v problematice diferenciacie je i správné rozdělování žáků. Do jednotlivých odlišných programů – pokud tedy existují – by měli být studenti zařazováni pouze na základě svých schopností a úsilí. Výzkumy ale dokazují, že při zařazování žáků do proudů hrají důležitou roli faktory jako je gender, rasa či socioekonomický status. Pak se může snadno stát, že žáci stejných schopností jsou zařazeni do různých programů, a tedy nasměrováni na jinou vzdělávací dráhu (VESELÝ, 2010, str. 59). Tím má tedy špatné zařazení přímý dopad na výsledky žáka. Byl rovněž sledován vliv diferenciacie na faktory, jako je sebedůvěra a sebehodnocení, pozitivní postoje ke škole a delikvence. Těmito otázkami

se zabývaly Ireson a Hallam, které potvrdily, že žáci z vysoce diferencovaných škol mají sebevědomí skutečně nižší a tvoří si ke škole určitý odpor (2001, str. 62).

Vliv studia na víceletých gymnáziích na rozvoj vědomostí a dovedností žáků

Víceletá gymnázia jsou obecně pojímána jako školy, které umožňují efektivněji než základní školy rozvíjet schopnosti mimořádně nadaných dětí. Matějů a Straková se pokusili odpovědět na otázku, do jaké míry víceletá gymnázia rozvíjejí schopností svých svěřenců lépe a efektivněji než základní školy (2003, str. 74). Nelze tvrdit, že na účinnější vzdělávání má vliv pouze změna školy, nesmí se zapomenout na sociálně-ekonomický status žáka a jeho prostředí. Na základě souvislostí mezi výsledky v testech čtenářské schopnosti výzkumu PISA a sociálně-ekonomickém a kulturním statusu výchozí rodiny bylo zjištěno, že při daném sociálně-ekonomickém statusu dosahují žáci víceletých gymnázií lepších výsledků než žáci základních škol, přičemž rozdíl mezi žáky základních škol a víceletých gymnázií je vyšší v případě žáků s nižším sociálně-ekonomickým statusem. Nedá se však říci, zda jsou lepší výsledky žáků gymnázií způsobeny jejich lepšími studijními předpoklady nebo působením výběrové školy. Z porovnání výsledků testů žáků čtyřletých a víceletých gymnázií lze usoudit, že vědomostní rozdíly mezi nimi jsou velmi malé, a tedy musíme odmítnout hypotézu, že víceletá gymnázia slouží jako efektivní nástroj pro vzdělání nadaných studentů (MATĚJŮ & STRAKOVÁ, 2003, str. 74). Data z výzkumu PISA 2006 sice nepotvrzují, že je studium nižšího cyklu víceletého gymnázia spojeno s vyššími přírůstky ve vědomostech a dovednostech žáků, ale ukazují, že mezi čtyřletými a víceletými gymnázii existují významné rozdíly ve složení žakovské populace z hlediska jejího rodinného zázemí (STRAKOVÁ, 2010b, str. 199)

3.2 Jací žáci jsou přijímáni na víceletá gymnázia?

Víceletá gymnázia jsou obecně určena pro nejnadanější žáky, kde se jim dostane intenzivnější pozornosti na rozvoj jejich schopností a dovedností. Tato představa tedy předpokládá, že přijímací zkoušky jsou schopny nadané děti rozpoznat. Data však ukazují, že víceletá gymnázia navštěvují i děti, které jsou v celostátním srovnání podprůměrné, tudíž se ve skutečnosti tato gymnázia profilují jako školy bez vysloveně slabých žáků (MATĚJŮ & STRAKOVÁ, 2003, str. 77).

Z dat z výzkumu TIMSS⁴ 2007 lze vyčíst, jaké množství žáků se chce ucházet o studium na víceletém gymnáziu a kteří nikoli. Výsledky prokázaly, že aspirace na studium na víceletém gymnáziu v případě mnoha žáků rozhodně neodpovídá jejich výsledkům. Výsledky žáků, kteří aspirují na studium na víceletých gymnáziích, jsou sice posunuty k vyšším hodnotám, ale několik žáků, kteří se hodlají ucházet o studium na víceletých gymnáziích, dosahuje výsledků průměrných až podprůměrných. Zároveň je řada žáků s výbornými výsledky, kteří na studium na víceletých gymnáziích neaspirují. Pokud je ve všeobecném zájmu, aby víceletá gymnázia sloužila jako specifická vzdělávací cesta pro ty nejnadanější, mělo by se věnovat daleko větší péči jejich vyhledávání, motivování a výběru (STRAKOVÁ, 2010b, str. 197).

3.3 Důvody pro přihlášení dítěte na víceleté gymnázium

Otázka, proč volit víceleté gymnázium, je jednou ze stěžejních otázek v empirické části této bakalářské práce, proto již získané závěry vědeckých pracovníků jsou pomyslným základním kamenem mého průzkumu. Jelikož žáci, kteří mají možnost přestupu, dosáhli věku maximálně 11 let v případě osmiletého gymnázia, respektive 13 let v případě šestiletého, rozhodnutí o přechodu je především ze strany rodičů. Výsledky šetření PIRLS⁵ 2001 prokazují, že většina (64,3 %) z rodičů své dítě přihlásila na víceleté gymnázium proto, aby tím zvýšila jeho šance na přijetí na vysokou školu. Třetina rodičů navíc tento důvod uvádí jako nejdůležitější. Druhý nejčastěji uváděný důvod je přání dítěte a hned za ním je to přesvědčení rodičů, že víceleté gymnázium umožňuje lepší rozvoj nadání jejich dítěte. Ostatní důvody je možno vyčíst z následující tabulky (GREGER, 2004b).

⁴ Trends in International Mathematics and Science Study je mezinárodním projektem v oblasti měření výsledků vzdělávání, který se uskutečňuje od roku 1995 ve čtyřletých cyklech v mnoha zemích celého světa. Výzkum je zaměřen na zjišťování úrovně znalostí a dovedností žáků v matematice a v přírodovědných předmětech. Projekt organizuje Mezinárodní organizace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA) (ČŠIČR, 2013).

⁵ Výzkum PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) zjišťoval čtenářskou gramotnost žáků 4. ročníku ZŠ. K zmapování rodinného zázemí žáků používal žakovské a rodičovské dotazníky (MATĚJŮ & STRAKOVÁ, 2003)

Tabulka 2: Důvody rodičů žáků 4. roč. ZŠ, pro které chtějí přihlásit své dítě na VG

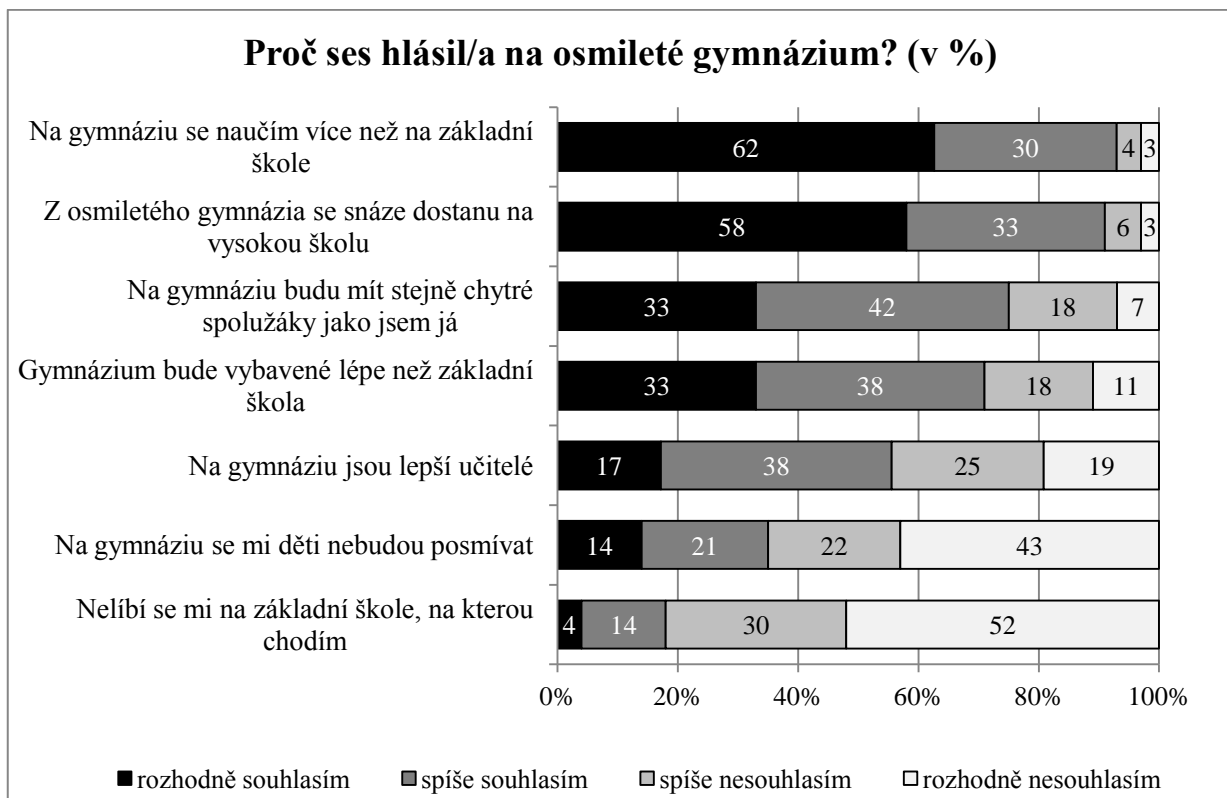
| Jaké důvody Vás vedou k tomu přihlásit své dítě na VG | % rodičů, kteří uvedli daný důvod pro přihlášení svého dítěte na VG jako | |
|---|--|-------------|
| | nejdůležitější | relevantní |
| Nespokojenost se základní školou, do které dítě dochází | 1,8 | 4,9 |
| Bezpečnější prostředí víceletého gymnázia | 0,7 | 5,2 |
| Kvalitnější učitelé na víceletém gymnáziu | 4,2 | 16,8 |
| Lepší vybavení víceletého gymnázia | 2,1 | 25,5 |
| Po absolvování víceletého gymnázia lepší šance na přijetí do dalšího studia | 33,4 | 64,3 |
| Lepší příležitost pro rozvoj nadání dítěte | 21,4 | 40,3 |
| Víceleté gymnázium umožní dítěti pobyt ve společnosti stejně nadaných dětí | 5,6 | 25,3 |
| Dobrá zkušenost se studiem starších sourozenců dítěte na víceletém gymnáziu | 0,9 | 14,4 |
| Snaha mít otázku přechodu na víceleté gymnázium vyřešenu co nejdříve | 4,1 | 22 |
| Přání dítěte studovat na víceletém gymnáziu | 25,8 | 42,2 |

Zdroj: GREGER, 2004b

Určením hlavních důvodů, které rodiče vedou k výběru víceletého gymnázia, a zachycením procesu volby vzdělávací dráhy dítěte, se zabývala Michaela Vítěčková ve svém kvalitativním šetření. Na základě provedeného výzkumu zachytila několik typických rodičovských postojů, které se váží k volbě vzdělávací dráhy. „*Rodičovské postoje byly následně rozděleny do kategorií a označeny jako ambiciózní, racionální, protektivní a nezainteresované. Mezi hlavními podmínkami pro rozhodování sehrávala roli především spokojenost dítěte se základní školou, spokojenost rodiče se školou, aktuální rodinné podmínky a možnosti, osobní předpoklady dítěte, diskuze s pedagogy či návštěva pedagogicko-psychologické poradny.*“ (2011, str. 112).

Nedávno provedené dotazníkové šetření žáků 5. ročníku ZŠ v projektu CLoSE se ptalo žáků, kteří měli podanou přihlášku na osmileté gymnázium, proč se na něj hlásí. Z grafu je patrné, že žáci nejčastěji vnímají přechod na víceleté gymnázium jako možnost naučit se více a snáze se dostat na vysokou školu. Nespokojenost se základní školou není hlavním ani podstatným důvodem, proč se žáci na osmileté gymnázium hlásí (GREGER & STRAKOVÁ, 2012).

Graf 1



Zdroj: GREGER & STRAKOVÁ, 2012

Je jasné, že názory dětí jsou převzaté s největší pravděpodobností od rodičů, případně spolužáků (a jejich rodičů) či učitelů. Je tedy důležité vědět, jaké povědomí a postoj k víceletým gymnáziím má česká společnost, a jaké poznatky a zkušenosti tedy předává jednotlivým potencionálním uchazečům.

3.4 Postoj veřejnosti k víceletým gymnáziím

Názor společnosti na víceletá gymnázia se měnil v závislosti na historické posloupnosti, která je popsána v kapitole 2. Víceletá gymnázia jsou dnes představiteli elit vnímána jako školská zařízení, kde jejich úkolem je pečovat o talentované žáky a co nejlépe rozvíjet jejich potenciál. Nedá se ovšem tvrdit, že zákonodárci nevnímají negativa existence víceletých gymnázií, především pokles úrovně druhého stupně ZŠ v důsledku toho, že dobří a motivovaní pedagogové raději učí na gymnáziích. Na druhém stupni základních škol potom zůstávají „ostatní“, a to nejen ve smyslu žáků, ale i učitelů. Reakce příslušníků elit na možnost zrušení víceletých gymnázií byla téměř výhradně negativní už jen proto, že si na existenci těchto gymnázií již zvykli a považují je za smysluplnou součást vzdělávacího systému (STRAKOVÁ & VESELÝ, 2010, str. 417).

Výsledky analýz se shodují v tom, že víceletá gymnázia fungují jako „elitní“ instituce usnadňující mezigenerační přenos vzdělanostního statusu, což znamená právě snahu vzdělaných rodičů zajistit jejich dětem již od počátku výhodnější startovní pozici v soutěži o studijní místa na vysokých školách. S vědomím těchto skutečností – jak se na roli víceletých gymnázií dívá česká veřejnost? Základní přehled poskytuje následující tabulka. Naprostá většina dotazovaných se domnívá, že víceletá gymnázia poskytují výrazně lepší vzdělání, a ještě větší část souhlasí s tím, že absolvování víceletého gymnázia výrazně zvyšuje šanci na přijetí na vysokou školu. 55% veřejnosti se domnívá, že víceletá gymnázia umožňují bohatým zajistit svým dětem lepší podmínky, zřejmě proto se téměř dvě třetiny dotázaných ztotožňují s názorem, že by školy tohoto typu neměly existovat a všechny děti by se měly co nejdéle vzdělávat společně (MATĚJŮ, STRAKOVÁ, & SIMONOVÁ, 2003, str. 91).

Tabulka 3: Názory na víceletá gymnázia (v %)

++ Rozhodně souhlasím, + Spíše souhlasím, - Spíše nesouhlasím, -- Rozhodně nesouhlasím

| | ++ | + | - | -- |
|--|------|------|------|------|
| Víceletá gymnázia umožňují dát dětem výrazně lepší vzdělání | 21,5 | 49,0 | 23,8 | 5,5 |
| Kdyby kvalita základních škol byla vyšší, víceletá gymnázia by nemusela existovat | 16,3 | 35,2 | 38,9 | 9,6 |
| Víceletá gymnázia umožňují bohatým zajistit svým dětem lepší podmínky | 17,2 | 37,9 | 33,8 | 11,0 |
| Víceletá gymnázia výrazně zvyšují šanci na přijetí na vysokou školu | 32,9 | 48,4 | 14,9 | 3,9 |
| Všechny děti by se měly bez ohledu na talent, schopnosti či sociální původ co nejdéle vzdělávat společně | 24,2 | 39,3 | 28,5 | 8,0 |
| Na existenci víceletých gymnázií doplácí děti, které tam nemohou studovat | 12,7 | 35,5 | 39,5 | 12,2 |

Zdroj: MATĚJŮ, STRAKOVÁ, & SIMONOVÁ, 2003

Názory na víceletá gymnázia se nejvíce liší mezi jedinci různé politické orientace. „Zatímco „jasná pravice“ v existenci víceletých gymnázií nic nespravedlivého neshledává, „jasná levice“ naopak ano.“ To, že poskytují lepší startovní pozici, se u stoupenců různých politických orientací a celkově i u většiny populace už tolik neliší. Výhodnější startovní pozice jen pro poměrně malou skupinu se dá považovat za nespravedlivé, ale že by to mělo být jinak, nakonec odmítla více než jedna třetina dotázaných. Tím se potvrzuje, že nejde jen o problém těchto škol, ale o problém celého našeho vzdělávacího systému, jinak by tak velkou oporu víceletá gymnázia v názorech lidí mít nemohla (MATĚJŮ, STRAKOVÁ, & SIMONOVÁ, 2003).

Postoje učitelů k víceletým gymnáziím se příliš neliší od postoje české dospělé veřejnosti a rodičů. I zde se nacházejí zastánci jejich existence a i zde větší část učitelů nevnímá

rozdělování žáků do víceletých gymnázií jako zásadně škodlivou. Kritičtější k rozdělování žáků jsou však učitelé základních škol. Poukazují na „zbytkovost“ základních škol a rostoucí potíže s nekázní a menším časovým prostorem pro učení žáků. Stejně tak upozorňují, že chybí tahouni a tím se snižuje potenciál ostatních žáků. Zároveň poukazují na obtížnost získání kvalitních učitelů pro žáky na základních školách a na skutečnost, že dobří učitelé odcházejí za dobrými žáky na víceletá gymnázia. Naopak učitelé víceletých gymnázií mají tendenci jejich existenci více obhajovat a poukazovat na jejich výhodnost a užitečnost. Říkají, že je to pro slabší žáky vlastně dobře, že se nemusejí porovnávat s lepšími žáky a nejsou tak frustrováni. Nicméně obě skupiny učitelů potvrzují výhodu vybraného kolektivu pro žáky víceletých gymnázií (GREGER & HOLUBOVÁ, 2010, str. 99).

V kontaktu se studenty, učiteli, rodiči či v tisku koluje na víceletá gymnázia dlouhá řada názorů. Výzkumné šetření Markéty Dvořákové a Ivany Tvrzové se zabývalo tím, do jaké míry studenti učitelství na FF UK a PŘF UK souhlasí/nesouhlasí s „mýty“ (mimo jiné) o víceletých gymnáziích. S tvrzením, že na víceletém gymnáziu je vyšší náročnost studia a tím „bere dětem dětství“, většina respondentů nesouhlasí, tento „mýtus“ je rozšířen spíše mezi těmi, kteří víceleté gymnázium neabsolvovali. Náзор, že absolventi těchto gymnázií mají zajištěnou svoji budoucnost, dotazovaní odmítají, neberou na vědomí rozdíly mezi absolventy osmiletého a čtyřletého gymnázia (2011, str. 186).

Celková analýza stanovisek na víceletá gymnázia prokázala, že je rozporuplná i ve vědomí občanů. Existence víceletých gymnázií se nepochybně výrazně podílí na tom, že jsou sociální nerovnosti například v šancích na dosažení vysokoškolského vzdělání u nás mnohem větší než ve většině vyspělých zemí (MATĚJŮ, STRAKOVÁ, & SIMONOVÁ, 2003, str. 99). Česká republika již zřejmě propásla možnost zrušit víceletá gymnázia, ale nabízejí se další realizovatelné možnosti zjemňující negativní dopady vnější diferenciace. Podle Gregera (2004b) je možné například umožnit i pozdější přechody žáků na víceletá gymnázia, rovněž by mělo dojít ke změně přijímacího řízení, která by mohla být například založena také na doporučení učitelů základních škol, kteří žáka předchozích pět let učili. Tyto návrhy však nejsou hotové recepty k použití, jsou pouze impulsem k uvažování. Jednou z cest, jak víceletým gymnáziím vzít vítr z plachet by bylo podle Matějů, Strakové a Simonové lépe strukturovat samotné základní školství. Obrazně řečeno, nejde o nic jiného než všechny základní školy postupně proměnit ve víceletá gymnázia (2003, str. 100).

Empirická část

4. Metodologická kapitola

V empirické části bakalářské práce se zabývám názory a prožitky dětí pátých tříd při přechodu na víceleté gymnázium. Cílem výzkumného šetření bude především zjistit (1) důvod žákovy volby víceletého gymnázia. Zajímala jsem se také o to, (2) jak děti prožívají přípravu a samotné přijímací zkoušky na gymnázium a (3) jaké očekávají změny od současného studia na základní škole. Po vymezení základních otázek jsem se rozhodla využít metody **kvalitativního** výzkumu. Domnívám se, že právě pomocí takto orientovaného výzkumu dokáže člověk snáze pochopit podstatu věci, tedy proč žáci chtějí v páté třídě přestoupit na víceleté gymnázium.

4.1 Metody výzkumu

Cílem kvalitativního výzkumu je porozumět lidem a událostem v jejich životě. Kvalitativní výzkumníci se soustřeďují spíše na subjektivní svět osob, na ten, který existuje v jejich mysli (GAVORA, 2010, str. 186). Nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu, který jsem také zvolila jako stěžejní metodu pro svůj výzkum, je **rozhovor**. Používá se pro něj označení hloubkový rozhovor, který lze definovat jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek. Pro naplnění cílů jsem rozhovor zvolila polostrukturovaný, který vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek (ŠVARČÍČEK & ŠEĐOVÁ, 2007, str. 159). Právě tento typ interview dává větší pravděpodobnost rozpovídat jedenáctileté žáky. Pro vytvoření schématu rozhovoru jsem využila pyramidový model, který je uveden v kapitole 4.3.

Ještě před klíčovou částí výzkumného šetření jsem za účelem snadnějšího a efektivnějšího výběru respondentů provedla **krátký rozhovor** s třídními učitelkami žáků pátých tříd. K podobnému účelu sloužila i následná **anketa** pro žáky, která díky jejich přímým výpovědím pomohla výběr hlavních respondentů ještě více specifikovat. Tyto dvě metody nesloužily k hlavnímu zjišťování dat o zkoumané problematice.

4.2 Výběr respondentů a jejich popis

Problematickou vnější diferenciaci se zabývá jak mnoho odborníků, tak i rodiče dětí, kterých se toto téma týká. I samotní učitelé, ať už na základní škole či na víceletém gymnáziu, k tomu mají své názory, ale já jsem se rozhodla vybrat za dotazované především žáky pátých tříd, kteří se hlásili na víceleté gymnázium.

Zvolila jsem 5 základních škol – 2 větší školy (každá škola má tři paralelní třídy v rámci 5. ročníku) z Prahy, kde jedna z nich je zaměřená na výuku jazyků, a 3 základní školy z města v Ústeckém kraji⁶ s více než desetitisíci obyvateli – a získala souhlas od vedení školy, abych u nich na škole mohla začít vlastní průzkum. Původně byla do výběru zařazena i třetí pražská základní škola, která byla pro výzkum zajímavá už tím, že žáky o možnosti přestupu na osmileté gymnázium informovala pouze minimálně. Zde mi byl ale osobní přístup k samotným žákům nakonec odepřen vedením školy.

Abych zjistila více o třídách a žácích, provedla jsem krátký rozhovor se všemi třídními učitelkami pátých tříd. Seznámila jsem je s mým projektem a zeptala se na užitečné a základní otázky pro můj průzkum – kolik dětí z jejich třídy se hlásí na víceletá gymnázia, jestli by všechny doporučily a jestli by doporučily i některé žáky, kteří si přihlášku ani nepodali. Tabulka 4 ukazuje výsledek tohoto zjišťování.

⁶ Toto město má i jedno víceleté gymnázium.

Tabulka 4: Základní informace o zkoumaných třídách

| Škola (zkratka) | Třída | Počet žáků | Počet přihlášených žáků na VG | Počet doporučených, přihlášených | Počet doporučených, nepřihlášených |
|---|-------|---------------|-------------------------------------|--|--|
| ústecká ZŠ (Ú) | 5.A | 23 | 4 | 2 | 2 |
| | 5.B | 23 | 5 | 1 | 1 |
| ústecká jazyková ZŠ (ÚJ) ⁷ | 5.B | 27 | 7 | 1 | 1 |
| | 5.C | 25 | 10 | 2 | 0 |
| | 5.D | 18 | 4 | 1 | 1 |
| ústecká sportovní ZŠ (ÚS) | 5.A | 15 | 5 | 0 | 1 |
| | 5.B | 18 | 7 | 0 | 0 |
| ZŠ Praha 2 (P) | 5.A | 18 | 8 | 2 | 0 |
| | 5.B | 25 | 8 | 3 | 2 |
| | 5.C | 21 | 9-10 | 4 | 0 |
| jazyková ZŠ Praha (PJ) | 5.A | 30 | 12 | 5 | 5-6 |
| | 5.B | 30 | 10 | 5 | 4 |
| | 5.C | 31 | 19 | 13-15 | 2 |

Než jsem přímo kontaktovala konkrétní žáky, musela jsem se spojit s jejich rodiči, abych od nich získala souhlas, že s jejich dítětem můžu vést rozhovor nahrávaný pro výzkumné účely. Proto jsem požádala třídní učitelky, aby po dětech, které se hlásily na gymnázia i které by se podle učitelek na gymnázium dostaly, ale ani to nešly zkusit, poslaly lístečky rodičům s žádostí o souhlas s tímto průzkumem (viz příloha). Návratnost těchto lístečků je znázorněna v tabulce [Tabulka 5], našlo se i několik rodičů, kteří spolupráci odmítli úplně. Z tabulky se dá vyčíst, že se ze dvou tříd nevrátila ani jedna odpověď. Dle mého názoru to vysvětlit na jedné straně nezájmem rodičů, a tedy výraz nesouhlasu vyjádřili neodevzdáním, a na straně druhé nezájmem třídní učitelky, která zřejmě žákům dostatečně nevysvětlila smysl těchto lístečků a nevyžadovala jejich odevzdání. Rodičů, kteří souhlas s rozhovorem s jejich dítětem udělili, bylo nakonec 26,36% z celkového vzorku.

⁷ jazyková ZŠ z Ústeckého kraje má celou jednu paralelní třídu prvního stupně a s ní i 5.A v budově mimo město. Tuto třídu jsem do výzkumu nezahrnula.

Tabulka 5: Procentuální vyčíslení návratnosti žádostí pro rodiče o souhlas vést rozhovor s dětmi

| | Třída | Návratnost (%) | Z toho kladných odpovědí (%) |
|----------------------|-------|----------------|------------------------------|
| ústecká ZŠ | 5.A | 0 | 0 |
| | 5.B | 66,7 | 75 |
| ústecká jazyková ZŠ | 5.B | 75 | 83,3 |
| | 5.C | 20 | 100 |
| | 5.D | 20 | 100 |
| ústecká sportovní ZŠ | 5.A | 66,7 | 50 |
| | 5.B | 57,1 | 25 |
| ZŠ Praha 2 | 5.A | 12,5 | 100 |
| | 5.B | 70 | 14,3 |
| | 5.C | 0 | 0 |
| jazyková ZŠ Praha | 5.A | 72,2 | 69,2 |
| | 5.B | 28,6 | 100 |
| | 5.C | 52,4 | 45,5 |
| Celkem | | 41,63% | 58,64% |

Dětem, se kterými mi byl přidělen souhlas spolupráce, jsem ještě před hloubkovým rozhovorem rozdala ankety (viz příloha). Ty měly sloužit k minimálnímu poznání žáků a získání základních informací, které se využily v pozdějším výběru žáků k přímému rozhovoru. Žáci vyplňovali ankety v době, kdy už měli po přijímacích zkouškách na osmileté gymnázium a znali výsledky přijímacího řízení. Někteří žáci ještě čekali na výsledek odvolání proti nepřijetí. Abych si byla jista srozumitelností ankety, provedla jsem předvýzkum se třemi dětmi. Dvě, které se hlásily na gymnázium, a jedno, které se nehlásilo. Ty mi názorně ukázaly, čemu nerozumí, nad čím třeba nikdy nepřemýšlely a neví, jak na to odpovědět, a podobně. Tyto děti nepatřily do hlavní výzkumné skupiny. Jako ukázkou uvádím krátký přepis z konverzace nad anketou s Tomášem, který se na gymnázium hlásil.

Ukázka 1:

Tazatel: „*První se tě zeptám, #nezarazil ses třeba nad tou otázkou?*“ <Otázka v anketě: Proč se hlásíš na osmileté gymnázium? Co od toho očekáváš? >

Tomáš: „*No trochu jo*“

Tazatel: „*Jo? A co tě zarazilo?*“

Tomáš: „*#No jako spíš to prv/ ... no, to co jako... oboje*“

Tazatel: „*Oboje. Prostě tě to zaskočilo, že se na to vůbec ptám, jo?*“

Tomáš: „*No jako ne to ne, ale jako ... nejsem jako rozhodnej, co mám na to odpovědět*“

Tazatel: „*Jasně, ale jako otázce rozumíš, jakože žádný slovo tam není špatný třeba nebo něco... zkus něco napsat, prostoru máš dost, nemusíš to celý samozřejmě vypsát*“

...

Tomáš: „A na tuhle jednu otázku, když stačí tohle a tu druhou mám napsat jako hnedka za to nebo...“

Tazatel: „Můžeš hnedka za to“... „Druhá otázka. Kdo z tvého okolí chtěl, aby ses přihlásil na osmileté gymnázium? Zaškrtni prosím v každém řádku jednu možnost. Chápeš to? V pohodě?“

Tomáš: „Jo... Učitelovi, a co když je mu to jedno?“

Tazatel: „Když je mu to jedno? Tak to klidně napiš vedle @“

Tím, že jsem rozdala ankety, jsem se samozřejmě opět vystavila nebezpečí nízké návratnosti. V tabulce 6 je procentuální vyhodnocení této návratnosti. Jak lze vyčíst, ze základní školy na Praze 2 se nakonec nevrátila ani jedna anketa, tudíž tím spolupráce s touto školou skončila. Tuto absolutní nenávratnost si vysvětluji především nezájmem samotných žáků už z toho důvodu, že šlo už pouze o jednotlivce z celé třídy a mohli se cítit nespravedlivě, že musejí dělat něco navíc. Ankety od dětí, které si přihlášku na osmileté gymnázium nepodávaly, ale podle jejich třídních učitelek to mohly aspoň zkusit, se vrátily pouze z pražské jazykové školy s jasným důvodem pro volbu základní školy i pro druhý stupeň. Důvodem byla maximální spokojenost s vlastní školou a předpoklad lepšího jazykového vzdělání na základní škole než na gymnáziu. Proto jsem se těmto dětem ve výzkumném šetření dále nevěnovala a následné rozhovory jsem vedla pouze s žáky, kteří si přihlášky na gymnázia podávali.

Tabulka 6: Procentuální vyčíslení návratnosti anket

| | Třída | Návratnost (%) |
|----------------------|-------|----------------|
| ústecká ZŠ | 5.A | 0 |
| | 5.B | 100 |
| ústecká jazyková ZŠ | 5.B | 40 |
| | 5.C | 100 |
| | 5.D | 100 |
| ústecká sportovní ZŠ | 5.A | 100 |
| | 5.B | 0 |
| ZŠ Praha 2 | 5.A | 0 |
| | 5.B | 0 |
| | 5.C | 0 |
| jazyková ZŠ Praha | 5.A | 66,7 |
| | 5.B | 75 |
| | 5.C | 40 |
| Celkem | | 47,82% |

Po získání anket z terénu jsem je přepsala do elektronické podoby a vytvořila si základní profily všech dětí. V této době jsem tedy už o každém z žáků věděla něco osobnějšího a od někoho i nástin různých zážitků třeba z přijímacího řízení. Žáci, kteří se už v anketě zmínili o něčem víc, rozepsali se a chtěli se podělit o zážitky, se jevíli zajímavějšími, a proto jsem je zpravidla zvolila pro následný hloubkový rozhovor. Nakonec jsem rozhovor vedla s devíti žáky.

Zde uvádím podrobné informace o každém z vybraných žáků, rozdělené podle úspěšnosti. Tedy šest žáků přijatých na osmileté gymnázium a tři, kteří se nakonec na gymnázium nedostali. Pro zachování jejich anonymity jsou jména pozměněna.

ŽÁCI PŘIJATÍ NA OSMILETÉ GYMNÁZIUM

Luboš, 11 let

- ústecká jazyková ZŠ (ÚJ), třída 5.B
- vzdělání rodičů nezná
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu nemá
- na vysvědčení samé jedničky
- ve volném čase hraje hokej
- názor třídní učitelky smíšený, spíše by ho nedoporučila pro jeho „neposednost“
- **zajímavost**: na gymnázium se dostal až na odvolání

Tamara, 10 let

- ústecká jazyková ZŠ (ÚJ), třída 5.C
- vzdělání rodičů lékařské
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu má
- na vysvědčení samé jedničky
- ve volném čase hraje na klavír, zpívá, hraje tenis, jezdí na koni a chodí na kurz angličtiny
- třídní učitelka jí na gymnázium doporučila

Tadeáš, 11 let

- ústecká jazyková ZŠ (ÚJ), třída 5.C
- vzdělání rodičů nezná
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu má
- na vysvědčení dvě dvojky (vlastivěda a přírodověda)
- ve volném čase rád plave
- třídní učitelka ho na gymnázium explicitně nedoporučila, ale ani výslovně nezamítla
- **zajímavost**: národnost vietnamská

Nikola, 11 let

- ústecká jazyková ZŠ (ÚJ), třída 5.D
- vzdělání rodičů nezná
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu má
- na vysvědčení samé jedničky
- ve volném čase hraje tenis, chodí na výtvarný kroužek a kurz angličtiny
- třídní učitelka jí na gymnáziu doporučila

Kamila, 10 let

- jazyková ZŠ Praha (PJ), třída 5.A
- vzdělání matky vysokoškolské
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu měla
- na vysvědčení samé jedničky
- ve volném čase hraje na klavír, navštěvuje výtvarný kroužek, chodí na kurz angličtiny, doma pečuje o osmáky degu
- třídní učitelka jí na gymnáziu doporučila
- hlásila se na gymnázium J. G. Jarkovského a na Malostranské gymnázium
- **zajímavost:** dostala se jen na Malostranské gymnázium

Helena, 11 let

- jazyková ZŠ Praha (PJ), třída 5.B
- vzdělání rodičů nezná
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu nemá
- na vysvědčení samé jedničky
- ve volném čase hraje na flétnu, plave, hraje basket, navštěvuje kroužek mladých přírodovědců a chodí na kurz němčiny
- třídní učitelka jí na gymnáziu doporučila
- hlásila se na gymnázium Ch. Dopplera a na gymnázium Německé školy
- **zajímavost:** přechází na gymnázium Německé školy

ŽÁCI NEPŘIJATÍ NA OSMILETÉ GYMNÁZIUM

Karolína, 11 let

- ústecká ZŠ (Ú), třída 5.B
- vzdělání rodičů nezná
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu nemá
- na vysvědčení tři nebo čtyři dvojky (český jazyk, anglický jazyk, vlastivěda a možná přírodověda)
- ve volném čase hraje na kytaru a jezdí na koni
- třídní učitelka jí na gymnáziu explicitně nedoporučila, ale ani výslovně nezamítla
- **zajímavost:** věřila, že se tam dostane, i když si šla přijímačky „jen zkusit“

Daniel, 11 let

- ústecká ZŠ (Ú), třída 5.B
- otec vyučený elektrikář, matka vzdělání zemědělské
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu měl
- na vysvědčení dvě nebo tři dvojky (český jazyk, přírodověda a možná vlastivěda)
- ve volném čase hraje basket a chodí na kurz angličtiny
- třídní učitelka ho na gymnázium explicitně nedoporučila, ale ani výslovně nezamítla
- **zajímavost**: nedostal se ani na odvolání

Pavel, 10 let

- ústecká sportovní ZŠ (ÚS), třída 5.A
- vzdělání rodičů zemědělské
- staršího sourozence na víceletém gymnáziu nemá
- na vysvědčení dvě trojky (český a anglický jazyk)
- ve volném čase hraje fotbal
- třídní učitelka ho na gymnázium nedoporučila
- **zajímavost**: šel si to jen zkusit

Při každém zmínění konkrétního žáka jsou uváděny v závorce za jménem základní informace (škola, úspěšnost u přijímacích zkoušek) pomocí zkratk, kde P znamená přijat, N jako nepřijat, PO ukazuje na přijetí pouze na odvolání proti výsledku zkoušky a analogicky k označení o nepřijetí ani po tomto odvolání slouží zkratka NO. Pro speciální případ přijetí pouze na jedno z přihlášených gymnázií je použita zkratka P1.

4.3 Struktura rozhovoru se žáky

Interview nikdy nemá začít náhle, bez „zahřátí“ zkoumané osoby. Podle Gavory (2010, str. 202) je vždy třeba věnovat několik úvodních minut běžnému rozhovoru. Proto jsem dotazovanému žákovi vždy na začátku vysvětlila záměr našeho setkání, naznačila mu, co ho čeká a ujistila ho, že vše probíhá v naprosté anonymitě. Abych rozmluvila jeho samotného a zbavila ho strachu, optala jsem se natémata, na která znal odpověď. Tedy na jeho věk, zájmy, sourozence a známky ve škole. Jako ukázkou tohoto nastolení raportu uvádím předvýzkum s Tomášem.

Ukázka 2: předvýzkum, začátek rozhovoru s Tomášem:

...

Tazatel: „*No a jakej máš třeba ve škole prospěch? Jaký máš známky?*“

Tomáš: „*No na vysvědčení teďka samý.*“

Tazatel: „*Fakt jo? Wow, samý. A třeba hrozila ti nějaká dvojka?*“

Tomáš: „*No jo no.*“

Tazatel: „*Z čeho?*“

Tomáš: „*Asi čeština a matika... #Teda čeština, matika v pohodě, ale výtvarka a pracovní činnosti @*“

Tazatel: „*Koho máte na výtvarku, že ti chtěl dát dvojku?*“

Tomáš: „*Naši paní učitelku*“

Tazatel: „*Jo, vaše třídní @*“

Tomáš: „*Já mám samý trojky z toho*“

Tazatel: „*Jo. # No a jsem slyšela, že hraješ fotbal. Ještě nějaký zájmy máš?*“

Tomáš: „*No, oddíl*“ <turistický>

Tazatel: „*Ten oddíl a to je všechno takhle. Zabírá ti to hodně času?*“

Tomáš: „*Jo. Třikrát tejdne fotbal a jednou ten oddíl.*“

Jako metodu výzkumu jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor. Aby se mi lépe tvořily výzkumné otázky, inspirovala jsem se **pyramidovým modelem**, kde je základní výzkumná otázka (ZVO) nejprve rozložena na specifické výzkumné otázky (SVO) a tyto specifické otázky jsou potom dále rozloženy do otázek tazatelských (TO) (ŠVARŘÍČEK & ŠEĐOVÁ, 2007, str. 166). Strukturu otázek jsem si rozvrhla následovně.

Schéma polostrukturovaného rozhovoru se žáky:

(ZVO): Proč žáci volí víceletá gymnázia a co pro to dělají?

- **(SVO1): Jaké bylo první setkání žáka s víceletým gymnáziem?**
- (TO1): Proč volíš víceleté gymnázium? *Když rodiče, proč rodiče chtěli?*
- (TO2): Jak se ti líbilo nebo čeho ses obával na možnosti studovat na VG?
- (TO3): Vzpomeneš si ještě, za jakých okolností jsi začal uvažovat o možnosti studia na víceletém gymnáziu? *Kdo ti doporučil tuto možnost?*
- **(SVO2): Jaká byla podpora ze strany rodiny?**
- (TO4): Jakou jsi měl podporu ze strany rodiny? Jak? *(Kurzem? Povzbuzováním? Nucením k učení?)*
- (TO5): Komu se nelíbila představa, že bys přešel na gymnázium? *Proč?*
- **(SVO3): Jaká byla příprava žáka na přijímačky a samotné přijímací zkoušky?**
- (TO6): Jak ses připravoval na přijímací zkoušku? *Speciální přípravné kurzy? Jaké?*

- (TO7): Připravoval ses na testy SCIO?
- (TO8): Kdo ti během přípravy nejvíc pomáhal? Jak?
- (TO9): Jak tě to bavilo?
- (TO10): Jaké byly rozdíly v přijímacích zkouškách mezi gymnázii?
- (TO11): Jak se ti to psalo? Co bys změnil? Proč?
- (TO12): Jak jsi to prožíval?
- (TO13): Byl obsah přijímaček podobný nebo jiný oproti tomu, na co ses připravoval?
- **(SV04): *Jaké má žák očekávání z budoucího studia?***
 - *Pro ty, co se na VG dostali:*
 - (TO14a): Co si myslíš, že bude příští rok jiné než na základní škole? *Prospěch?*
 - (TO15a): Těšíš se na gymnázium? Případně na co? *Proč?*
 - (TO16a): Co ti bude chybět ze základní školy?
 - (TO17a): Máš nějaké kamarády, kteří tam jdou s tebou nebo tam už studují?
 - *Pro ty, co se na VG nedostali*
 - (TO14b): Co to pro tebe znamená, že ses nedostal? Jak ti bylo?
 - (TO15b): Už víš, kam se budeš hlásit na střední školu?

Rozhovor většinou nikdy netrval déle jak 15 minut a vždy jsem ho vedla ve škole, v „domácím“ prostředí dotazovaného. S žáky jsem si povídala v období, kdy už znali výsledky přijímacích zkoušek, ale ještě dodělávali pátou třídu základní školy. Ještě před vstupem do terénu jsem si strukturu otestovala na již zmíněném Tomášovi, který poukázal na chyby a pro něj nesrozumitelné formulace. Také mi tento předvýzkum pomohl lépe porozumět zkoumanému prostředí a předešla jsem tak nedokonalostem v terénu. Každý rozhovor jsem nahrávala na diktafon a následně přepisovala. Transkripční konvenci jsem zvolila podle A. E. Leix, která se přepisu audionahrávek z kvalitativních výzkumů zabývala ve své disertační práci.

4.4 Transkripční konvence

Každý audiozáznam musí být přepsán, aby se s ním dalo pracovat dále. Je ale důležité zaznamenávat i různé projevy emocí a řečových signálů. Zvolená transkripce je sestavena podle klíče maximální jednoduchosti a srozumitelnosti pro nelingvisty a technické dostupnosti zvolených značek (LEIX, 2006, str. 91). Tedy pro tuto práci vyhovující. V tabulce 7 jsou zaznamenané všechny znaky, které jsem při přepisu použila.

Tabulka 7: Transkripční konvence

| | |
|--|-------------------------------|
| Otázka | ? |
| Oznámení; klesavá kadence | . |
| Naznačení pokračování výpovědi | , |
| Zdůraznění slova nebo části | <u>text</u> |
| Zdůraznění konce výpovědi, výkřik (zvolání, rozkaz) | text! |
| Pauza | ... |
| Hezitační zvuk (eee, yyy) | # |
| Smích | @ |
| Hovor se smíchem | @text@ |
| Nesrozumitelný úsek | (?) |
| Těžce srozumitelný, předpokládaný úsek | (text) |
| Přítakání, neverbalizované (uhm) | & |
| Náhlé přerušení výpovědi | tex/ |
| Bezprostřední navázání na předchozí výpověď partnera | = |
| Text mluvený současně, tzv. <i>overlap</i> | [] hranaté závorky pod sebou |
| Komentář autora transkriptu | <text> |

Zdroj: LEIX, 2006

4.5 Analýza kvalitativních dat

Po sesbírání potřebných informací a jejich přepracování do psané podoby je třeba je zorganizovat a vhodně zanalyzovat. Jako vhodný start k samotné analýze jsem zvolila techniku **otevřeného kódování**, při němž je text rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově označenými fragmenty textu výzkumník dále pracuje (ŠVARÍČEK & ŠEĐOVÁ, 2007, str. 211). K samotnému kódování a kategorizaci jsem využila program pro analýzu kvalitativních dat MAXQDA. V tabulce 8 je uveden konečný seznam kategorií a kódů. Jako ukázkou okódovaného rozhovoru v programu uvádím Obrázek 1.

Tabulka 8: Seznam kategorií a kódů

| <i>Kategorie</i> | <i>Kódy</i> |
|--------------------------------------|---|
| Přechod na gymnázium | důvod volby mínusy plusy názor na ZŠ volba jiného gymnázia |
| Okolí žáka | názor rodiny na přechod přátelé a spolužáci názor učitelky |
| Příprava na přijímací zkoušky | podpora rodiny vlastní příprava intenzita a délka přípravy kurzy |
| Přijímací zkoušky | zkoušky samotné prožitky z přijímaček výsledky rozdíly mezi gymnázii SCIO |
| Výhled do budoucna | očekávání od gymnázia kam po škole |

101 Tazatel: Jo? Dobře. No a jak tě to připravování bavilo? @

102 Kamila: No, moc ne, ale bylo to hrozně dlouhý, protože já jsem tam vlastně chodila od dvou do šesti a pak jsem byla strašně unavená pěkně už... ale to asi každěj

103 Tazatel: & a jak dlouho# od kdy ses začal učit?

104 Kamila: # Podle mě od října to začínalo

105 Tazatel: Ty jo!

106 Kamila: Až vlastně do dubna.

107 Tazatel: &...no a teď ty přijímačky, to si dělala na Malostranský a na Jiřího Gutha Jarkovského a jaký byly tam ty rozdíly mezi těma školama?

108 Kamila: No, Malostranský, to bylo to SCIO takový to kroužkování

109 Tazatel: No, no, no

110 Kamila: A to, u toho Jiřího Gutha Jarkovského to bylo doplňování, to bylo prostě takový ty slovní úlohy a prostě napsat. Akorát u toho Gutha Jarkovského tam jsem měla jednu úlohu, kterou jsem si jako špatně nějak přečetla z matiky a já jsem pak už nestihla ji opravit, takže asi kvůli ní tam jsem se nedostala, ale dostala jsem se na Malostranský. Říkám si, že to vůbec není možný, protože/ a docela jako mě to mrzelo, protože jsem se chtěla dostat jako na oba

Obrázek 1: Rozkódovaná část rozhovoru s Kamilou (PJ, P1)

5. Výzkumná zpráva

V této kapitole jsou interpretovány zjištěné důvody výběru osmiletého gymnázia a prožitky samotných žáků, kterými si prošli během příprav na přestup. Po dokončení procesu otevřeného kódování a vytvoření kategorizovaného seznamu kódu jsem si musela zvolit vhodnou techniku pro tvorbu analytického příběhu. Inspirovala jsem se diplomovou prací Markéty Holubové, která použila techniku „**vyložení karet**“, která je nejjednodušší nadstavbou nad otevřeného kódování. Jde o uspořádání kategorií z otevřeného kódování do linky, podle které se sestaví text tak, že je vlastně převyprávěním obsahu jednotlivých kategorií. Není však nutné, aby byly do výsledné analýzy použity všechny vytvořené kategorie, stačí využít jen ty, které odpovídají na výzkumné otázky (ŠVARÍČEK & ŠEĐOVÁ, 2007, str. 226).

Důvody volby osmiletého gymnázia

Jedna ze základních otázek ve výzkumném šetření zjišťovala hlavní důvod přechodu na osmileté gymnázium. Z analýzy rozhovorů se mi na tuto otázku dostalo několik různých odpovědí. Žáci například předvídají, že jim volba gymnázia zvýší pravděpodobnost lepšího vzdělání a přijetí na vysokou školu. Nikola (ÚJ, P) právě odůvodnila svůj přechod „*abych se připravila na tu vejšku, no a... abych měla tak jako to dobrý vzdělání, a tak*“. I Tadeáš (ÚJ, P) odpověděl jasně na otázku v anketě, proč volí osmileté gymnázium: „*Protože když se dostanu na gymnázium, tím budu mít lepší vzdělání a potom i povolání. Budu se muset moc snažit, takže to tam bude mnohem těžší*“ a to také potvrdil i při rozhovoru. Pavlova (ÚS, N) odpověď naráží na množství a hloubku učiva, jeho důvod byl, že „*jsem se tam chtěl teda jako dostat proto, abych se něco naučil jako, navíc jako... že mě asi ještě víc naučej*“. Narazila jsem na několik dětí, které mají nebo alespoň měly sourozence na víceletém gymnáziu. Proto odůvodňovaly svůj přechod na gymnázium tím, že „*už tam chodila ta moje ségra, a tak jsem chtěla jí dokázat, jakože já jsem taky dobrá @*“, jako Kamila (PJ, P1) nebo jako Daniel (Ú, NO) „*a hlavně, že jsem se jako těšil, že tam budu s bráchou a že mě všichni budou znát*“.

Z některých dětí bylo těžší dostat ten pravý důvod volby gymnázia, například Luboš (ÚJ, PO) zprvu tvrdil, že „*... # se mi # jsem chtěl jít prostě na gympl. Já k tomu nemám prostě důvod @*“. Ale během rozhovoru to už odůvodnil tím, že gymnázium bude lepší než jeho základní škola už jen proto, že „*tady je horší mrav než na gymnáziu*“ a že na gymnáziu „*budou inteligentnější lidi. Že se tam nebudeme zabývat, jako tady třeba tím, že to budeme furt opakovat,*

opakovat a oni furt nevědí. Mě to hrozně štve“. Helena (PJ, P) nejprve skryla pravý důvod přestupu na gymnázium za odpověď: *„Protože to chtěli rodiče“*, ale už v anketě napsala, že se hlásí na osmileté gymnázium, *„protože jsem se chtěla naučit více věcí než na základní škole. Hlavně jsem chtěla na Německé gymnázium, abych se naučila německy“* a to později v rozhovoru zmínila také.

Děti se zmiňovaly i o takový důvodech, o kterých vědí, že jsou vedlejší, ale že se na ty budoucí události těší. Líbil se mi důvod Tamary (ÚJ, P), kterou *„hodně lákalo třeba i ty výlety, jak někam jezdí, třeba že jezdí do té Anglie...“*, protože gymnázium, na které se dostala je známé pořádáním zájezdů do zahraničí. Později se také přiznala, že bude ráda, až opustí některé spolužáky: *„Tak hodně se těším, že se některých lidí z naší třídy zbavím @ Některý mě otravují, některých se samozřejmě nezbavím @“* Lehce úsměvnou odpověď jsem dostala od Tadeáše (ÚJ, P), který se těší *„na lepší kamarády, na lepší učivo a na lepší oběd, tady není moc dobrej @“*. Kamila (PJ, P1) se svěřila, že už má zkušenosti s přestupem na jinou školu: *„Já jsem vlastně přišla sem ve třetí třídě (?), ale tak jsem se rozhodla, že bych prostě zase chtěla někam jinam“*.

Volba osmiletého gymnázia má své výhody i nevýhody, které jsou řečeny především v teoretické části. Nevýhody to jsou většinou takové, které děti nevidí (ztráta nadaných žáků ze základních škol, vzdělanostní nerovnosti, časná selekce...). Důležité ale je, že na víceleté gymnázium žáci mají názor a dokážou vysvětlit, proč chtějí přestupovat již z páté třídy. Kamila (PJ, P1) je *„ráda, že jsem se dostala v pátý, že v té sedmý třídě, tam bych se asi nechtěla hlásit, protože si myslím, že tam se bude hlásit hrozně lidí, protože všichni, co se nedostali, se budou hlásit v sedmý a pak v devátý“*. Pavel (ÚS, N) vysvětluje výhody přestupu už v páté třídě tak, *„že je jako lepší to zkusit jako # když jsme mladší jako v té pátý než v devátý, protože jako v té pátý, že je to jako ještě ta lehčí látka, že tam není jako moc takových věcí, ale v té devátý nám tam daj už jako hodně těžký a víc jako těch věcí a takhle“*. Za samotným rozhodnutím jedenáctiletého žáka, že se alespoň zúčastní přijímacího řízení na gymnázium, je vždy spousta okolností, které toto rozhodnutí ovlivní. Proto se nedá zcela jasně určit, do jaké míry jde o přesvědčení žáka a kde už interpretuje názory převzaté.

Názor přátel a rodiny na přestup na osmileté gymnázium

Většinou se žáci hlásí na osmiletá gymnázia z rozhodnutí či doporučení rodičů. Je proto zřejmé, že žáci interpretují názor rodičů na studium na gymnáziu za své vlastní zdůvodnění (GREGER & STRAKOVÁ, 2012). Z tohoto důvodu jsem se děti ptala i na to, co si o jejich přestupu myslí rodiče, popřípadě celá rodina, přátelé a učitelé. Ve většině odpovědí zaznělo nadšení ze strany celé rodiny a plná podpora. Od Karolíny (Ú, N) jsem ale na otázku, co říkali rodiče na volbu gymnázia, dostala odpověď: „@Tak táta moc nadšenej nebyl, asi že by se se mnou musel učit@ Ale máma říkala, jakože jo, že se mnou zkusí nějaký testy a to... Brácha mi taky radil“. Zajímavý je i názor Danielových (Ú, NO) rodičů, kde „táta řekl, že to... že je to jedno, jak chci já. A ... máma řekla, že radši by nechtěla, protože bych/ že nejsem zas tak hrozně chytrý...takže lepší než bejt na gymnáziu trojkař a lepší bejt tady to, jedničkář“. Kamila (PJ, P1) dostala od rodičů vhodnou motivaci k učení, když „mamka jako říkala, ať se, že... se se mnou bude učit, ale že chce, aby to bylo jakože ze mě, že to mám jako hrozně velkou radost, když se tam dostanu, jako že jsem se sama na to naučila“. Taky ji doma uklidňovali a připravovali i na možný neúspěch, jak popsala už v anketě: „Rodiče by byli asi rádi, kdybych se dostala na gymnázium. Ale také říkali: 'Tvoje základka je moc dobrá škola a pokud se nedostaneš, tak se nic neděje.'“. Většina sourozenců byla svým mladším bratrům či sestrám oporou, ale u některých dětí vznikaly sourozenecké spory, které si prožil podle výpovědi Tadeáš (ÚJ, P): „Moje sestra mě tam nechtěla, jenom kvůli tomu, abych jí tam neotravoval“.

Kolektiv přátel a jejich názor má také velkou váhu v rozhodování o studiu na gymnáziu. Karolínu (Ú, N) motivovala „moje nejlepší kamarádka, když to před rokem zkusila, ale ta se tam taky nedostala“. Někteří žáci znali přátele právě z osmiletých gymnázií a ti jim sdělovali své zážitky a předávali informace, které jim pomáhaly například zdolat strach z přestupu na cizí školu. Kamila (PJ, P1) takovou kamarádku má, „která chodí se mnou na výtvarku, a ta je v primě a říkala, že to máš třeba trojku z dějepisu, tak jsem se toho jako docela děsila, ale doufám, že mě to nepotká teda @“.

Negativní dopady na žáka díky přestupu na osmileté gymnázium

Všech dětí jsem se ptala, jestli mají i něco, na co se netěší nebo čeho se obávají, když přestoupí na gymnázium, a co jim bude chybět ze základní školy. Nejvíce děti mrzelo, že musejí opustit své kamarády nebo naopak, pokud se jim nepodařilo uspět u přijímacích zkoušek, že někteří kamarádi opouští je. To právě asi nejvíce mrzelo Helenu (PJ, P), na které bylo nejvíce znát,

že přestupuje na gymnázium především z vůle rodičů: „*No, jakože, tady mám partičku, tak se mi moc nechtělo jít, ale pak už jsem si na to musela zvyknout*“. Tadeáš (ÚJ, P) řešil opačný problém, protože s ním přestupuje na stejné gymnázium spolužačka, „*ona na mě vždycky nadává. Já jsem u ní, u jejího místa, nic neříkám a ona říká, ať vypadnu z jejího místa... Ona je jen divná na mě*“ Tamara (ÚJ, P), která má cestu na gymnázium delší, si postěžovala, že „*ted'ka nevím, jak to budu stíhat, protože já ráno ... <mimika naznačující neschopnost ranního vstávání> @ já nevstanu ráno @*“, podobné téma zmínila Kamila (PJ, P1), která se obávala, „*že se tam za prvé nedostanu a za druhé, že třeba... že, že to bude daleko, nebo prostě takový, že třeba se mi tam nebude líbit a tak*“. Navíc jí bylo líto, že se na to samé gymnázium nedostala její nejlepší kamarádka. Jediný Luboš (ÚJ, PO) na otázku, zda mu bude ze základní školy něco chybět, odpověděl i po doptávání se a navádění k různým možnostem stroze a jasně: „*Ne, nic*“. Jeho názor si vysvětluji tím, že mu nevyhovovalo tempo učení a vědomostní úroveň některých spolužáků ho zpomalovala, a proto si vytvořil špatný obraz o celé základní škole.

Důvody volby konkrétního gymnázia

Za zajímavost ve výzkumném vzorku lze považovat fakt, že žáci z města v Ústeckém kraji podávali přihláškou pouze na jedno víceleté gymnázium, zatímco žáci z Prahy měli vždy přihlášky dvě. Je pochopitelné, že hlavní důvod, proč tomu tak je, se týká především dojíždění. Město na Ústecku má jedno osmileté gymnázium, na které se všichni hlásili, a další nejbližší je vzdáleno 30 kilometrů. Na toto téma jsem se samozřejmě doptávala a dostalo se mi skoro jednohlasné odpovědi. „*Máma říkala, že to zkusíme jenom sem, a když to nevyjde, tak tady zůstanu. (?) A taky že by mě máma musela/ ona pracuje mimo město, takže by mě ještě odvážela*“, jak se zmínila Tamara (ÚJ, P). Daniel (Ú, NO) ještě upozornil na důvod volby gymnázia pouze v jeho městě, kvůli svým blízkým: „*To ne, já jsem chtěl totiž, že tam mám kamaráda a všechny*“. Jediný Luboš (ÚJ, PO) překvapil odpovědí: „*Já o tom nevěděl... že jeden žák může podat více přihlášek*“, ale když se nad tím zamyslel, tvrdil, že by šel klidně i do Prahy s důvodem, že by to tam bylo určitě lepší. Pražské děti a jejich rodiče volili víceletá gymnázia podle polohy, aby nebyla zbytečně daleko, což je stejný důvod jako u mimopražských respondentů. Navíc ale mohli zvolit gymnázium podle prestiže nebo zaměření. Této příležitosti se chopila nejvíce Helena (PJ, P) která, jak už bylo uvedeno, se přihlásila na speciální Německou školu.

Období příprav na přijímací zkoušky

Když se žák rozhodne studovat na osmiletém gymnáziu, následuje dlouhá trasa plná píle a úsilí, aby toto rozhodnutí naplnil. Důležitá je podpora a motivace ze strany rodiny, která velmi určuje intenzitu žakovy přípravy na přijímací zkoušku. Zajímalo mě, od kdy se žáci začali připravovat, když přijímací řízení bylo koncem dubna. Odpovědi jsem získala různé, v rozpětí od září do ledna. Tamara (ÚJ, P) se přiznala, že „*jsem se docela začala učit pozdě, # tak nějak v lednu jsem začala (?)*“, ale že by mělo smysl začínat dřív, neví, na přijetí to stačilo. Nikola (ÚJ, P) se o jejím domácím studiu rozpovídala: „*# jakože každé den jsem se učila od března, ale předtím jsem se učila, že jsem si třeba dvakrát týdně něco udělala. No a od toho března, hlavně ten březen, duben jsem se učila každé den skoro*“. Luboš (ÚJ, PO) to s učením na zkoušku moc nepřeháněl, začal až na konci ledna a uznal, že by mělo smysl začít o něco dřív, protože nestihl vše: „*Učil jsem se, my jsme si koupili takové učebnice všeobecný, český jazyk a matematika tam byly testy a já se učil na český jazyk a všeobecné. Matiku jsem nestihl, proto to i v tom testu tak vypadalo @*“.

Zajímala jsem se, z jakých materiálů se děti učí doma. Karolína (Ú, N) například zvolila – jako i většina jejích vrstevníků – k procvičování testy z minulých let z gymnázia, na které se přihlašovala: „*# no já jsem dělala takový testy, teda jako ty minulý testy ze tří let jak tam byly ty na gymplu, jsem si vytiskla, # pak jsem dělala ještě nějaký cvičení, který jsem měla ještě volný, kamaráda mi půjčila ze šestý třídy ted'ko jak je, no takový ty ty co tam dělali třeba a ještě nějaký cvičení z její třídy*“. Někdo si sehnal třeba i cvičebnice: „*No, koupil jsem si takový knížky a v nich jsem si tam dělal cvičení*“ jako Daniel (Ú, NO). Kamila (PJ, P1), která navštěvovala jak přípravné kurzy, tak se věnovala přípravě i doma: „*No ale taky jsem se učila z takových knížek, který jsme dostali. A, hm...ale měla jsem strašnej/ strašně jsem se bála, protože všechny holky říkaly jak strašně jako se učí a tak a já jsem se moc neučila, ale jako že jsem si to spíš jako jenom opakovala*“.

Jelikož se každý z žáků věnoval přípravě celkem důkladně, nemohla jsem si neodpustit otázku, zda je to učení bavilo. Rozumná odpověď přišla od Tamary (ÚJ, P), která uvedla, že „*občas mě to bavilo a občas ani ne, ale (věděla jsem, že musím)*“, Luboš (ÚJ, PO) to bral „*jako když se tam dostanu, jakože když jsem se učil, tak to už byla příprava na to učení, co budu mít tam*“. Pro Tadeáše (ÚJ, P) byla příprava na zkoušky jeho hlavní výplní dne: „*ale # jak bych to řekl, ale bylo to jakože zábavnější, než sedět, nemyslet, koukat se na zed*“.

To, že po dlouhodobé přípravě najednou člověk po zkouškách neví, co má dělat se stalo Nikole (ÚJ, P): „*Nó, já jsem byla tak zvyklá, jak jsem to takhle dělala každý den, že už to bylo takový jiný, že když jsem se pak po těch přijímačkách už vůbec takhle na to jako neučila @*“. Že to učení je nezábavné a těžko se k němu dostává, se přiznala nejen Kamila (PJ, P1), která připustila, že i hodně protestovala hlavně kvůli přípravným kurzům: „*jako že se mi tam ‘nechcé’ a že na ty přípravky nepudu! @*“, ale na druhou stranu moc dobře „*věděla, že to rodiče stojí jako docela dost jako peněz, takže mi jako bylo blbý jako říct, že tam nebudu chodit*“.

Podpora rodiny a přátel během přípravy na přijímací zkoušky

Některé rodiny berou přípravu na přijímací zkoušky natolik vážně, že dítě přihlásí na pravidelné přípravné kurzy. Žáci z Ústeckého kraje tuto příležitost nevyužili vůbec, pravděpodobně už jen proto, že ve městě žádné takové kurzy nikdo nepořádá. Pražské respondentky naopak aktivně navštěvovaly přípravné kurzy a Helena (PJ, P) navíc absolvovala oficiální přijímací zkoušky nanečisto: „*Tak my jsme měli ještě někdy... no, někdy prostě v tom průběhu roku takový jakože prvních deset lidí jakože mohlo bejt přijatých, jakože se dělali takový přijímačky nanečisto, ale prvních deset mohlo bejt přijatých. Tak to jsem se na to ještě neučila, pak jsem zjistila, že jsem na tom strašně, tak jsem se musela začít učit @*“. Navíc pravidelně dvakrát týdně docházela na německé kurzy od školy, které brala pozitivně také z důvodu, že „*jsme tam už měli jakože už/ většina z těch přípravejch kurzů se tam taky dostalo, tak budu znát ty lidi*“. Rodiče Kamily (PJ, P1) dali vše do její přípravy: „*No, chodila jsem každou sobotu, nebo skoro každou sobotu na přípravku, a pak někdy ke konci jsem chodila i v pátek na SCIO. A pak jsem, jo, jednou jsem byla tam celej den na takových těch OSP <testy obecných studijních předpokladů>, ty mi moc nešly, ty byly hrozně dlouhý a nikdy jsem je nestíhala, ale u těch SCIO jsem měla úplně největší problém asi s matikou, tu jsem fakt nestíhala*“.

Často se stává, že se rodič nebo sourozenec učí společně s uchazečem na gymnázium a vysvětluje mu náročné úlohy. Tamaře (ÚJ, P) nejvíc pomáhala „*mamka a občas mi jenom tak jako pomohl taťka, ségra taky, ale hlavně máma. Každý den, měla na to nervy @*“. O zkušenosti z domácího učení se podělil Pavel (ÚS, N): „*Já jsem to zkoušel jako sám, ale moc mi to jako nešlo, ale pak když mi poradila máma, tak už mi to jako začalo jít, takže jsem to pak už dělal jenom sám... Máma mi, třeba když jsem dělal nějaký ty zkoušky, jako jsem si zkoušel na nečisto, tak vždycky jako říkala, jestli to je správně nebo ne, říkala mi postup, takže jsem to jako pochopil víc*“. Tadeášova (ÚJ, P) rodina mu pomáhala dost, podle jeho slov: „*Jako že jsem se víc jakoby*

soustředil na to a jako že jsem nemyslel na jiný věci“. Nejvíc mu pomáhala sestra, která před časem přijímačky na to samé gymnázium dělala taky, ale občas mu i prý zanáčovala. Když jsem se zeptala na důvod, odpověděl: *„Zvlášť, když jsem byl na lepším místě, než ona @“.* Potěšilo mě, že se někteří učili se svými kamarády a třeba dělali mezi sebou takové soutěže. Konkrétně Karolína (Ú, N): *„# Jo a ještě kámoška, když k nám přijela, tak jsme si dělali různé testy jako z těch přijímacích zkoušek takový ty z těch knížek. A že jsme si dělali třeba testy, kdo zvítězí @“.*

Zhodnocení domácí přípravy po přijímacích zkouškách

Přišel termín přijímacích zkoušek a dětem se do rukou dostala oficiální verze testu, na který se intenzivně připravovaly. A právě v tuto chvíli se ukázalo, zda se jim povedlo se během příprav věnovat správným oblastem, které po nich gymnázia u zkoušky chtěla. Podle výpovědí se všichni učili aspoň částečně to, co nakonec psali do testu. Na otázku, jestli byly testy podobné nebo rozdílné Nikola (ÚJ, P) odpověděla: *„podobný, tam byly takový úlohy, třeba v té matici, který jsem čekala, že tam budou“.* Luboš (ÚJ, PO) tento názor nesdílel, podle něj to *„v té matematice to bylo úplně jiný“*, a to absolvoval stejné zkoušky jako právě Nikola (ÚJ, P). Pavel (ÚS, N) porovnal obsah testu se svojí přípravou: *„spíš jako, že to bylo trochu jiný, ale jako ty slovní úlohy nebo takhle, to jako mělo takovej stejnej význam, jenom, že to bylo jinak napsaný“.* Tamara (ÚJ, P) usoudila, že přijímací zkouška byla podobná tomu, co se učila, a když se měla zamyslet nad tím, jestli by zkouškami šlo projít i bez intenzivnějšího učení, řekla, že *„jó, možná že...ale možná by to bylo asi dost nahnutý, protože tam byly třeba i věci, které jsme se třeba tolik ještě neučili“* a postěžovala si, že *„jsem se hrozně učila na přísloví a žádný tam nebylo. Takže/ ani knížky, protože většinou tam vždycky byly přísloví nebo knížky a ted'ko tam nebylo nic“.*

Prožitky z přijímací zkoušky

Všechny děti z města v Ústeckém kraji se hlásily na stejné gymnázium, takže se mi dostalo porovnání stejných přijímacích zkoušek. Bylo až s podivem, jakou jsem získala pestrou paletu názorů na obtížnost a celkové zhodnocení přijímacího řízení jednoho gymnázia. Tadeáš (ÚJ, P) do ankety popsal svoje zážitky ze zkoušek, že *„byly lehké, ale musel jsem se pořád hodně snažit. Ale podle mě byly nejtěžší všeobecné. Matematika byla nejlehčí ze všech věcí. Čeština taky byla lehká, ale né moc až tak lehká“* a při rozhovoru objasnil, že všeobecné testy byly na něj hodně rychlé. Stejný názor sdílela i Tamara (ÚJ, P), která měla nejlepší pocit z matematiky a nejhorší

z takzvaných psychotestů. Trochu jiný postoj na ty samé zkoušky měla Karolína (Ú, N), která podle ankety *„zmatkovala v matematickém testu, ve kterém jsem si věřila, že ho zvládnou v pohodě, protože matematika mi nedělá problém, ba naopak mě hrozně baví. Český jazyk mi připadal velice lehký, zvládla jsem ho levou zadní. Psychotest byl pro mne hrozně rychlý“*. U Daniela (Ú, NO) bylo zajímavé, že věřil, že se na gymnázium dostane už jen proto, že *„mně to přišlo jako lehký, ale měl jsem tam hodně chyb“*. Nikole (ÚJ, P) se zdála *„docela těžká matika. Z češtiny jsem měla dobrý pocit, protože jsem si jí skoro čtvrt hodiny kontrolovala“*, jak už uvedla v anketě a potvrdila v rozhovoru. Poradila jí navíc její starší sestra, že *„psychotesty, tak ona mi ségra říkala, že ono to je hrozně rychlý a že třeba když půlku papíru neudělám, tak že se nic nestalo“*.

Samotný proces přijímacích zkoušek někteří nesli těžce a naopak se objevili i tací, co je snášeli bez velkých obtíží. Pavel (ÚS, N) se přiznal, že přijímací zkoušky si šel především jen zkusit, proto ho jeho neúspěch tolik nezklamal. Zato si odnesl určité zážitky: *„# když jsem tam šel, tak to jakože to bylo docela takový vzrušující, když jsem tam byl poprvý v té třídě. No... no a pak když jsme to jako psali, tak jsem byl trochu ze začátku nervózní, ale pak to už jako už šlo. A na konci normálně jsem byl jako docela šťastnej z toho máho výkonu, docela jako zbývalo mi jako docela vážně málo bodů na to, aby tam byl, ale tak jsem byl šťastnej, tak se to nepovedlo, tak to zkusím příště“*. Když se měl Luboš (ÚJ, PO) rozepsat v anketě o nějakém zážitku, nadšeně popsal, že *„zážitek bylo to, že se kolem mě sešlo plno chytrých dětí“*. Jednu malou nepříjemnost si nese z všeobecných testů: *„Jedna paní učitelka na ty všeobecný, ta byla hodně nepříjemná. Když jsme psali, nebo když jsme měli psát, tak ona říkala, ať položíme tužky, ale říkala to důrazně. A to mě znervózňovalo hodně. Když tam někomu upadla tužka, tak řekla, že to prostě na té zemi bude ležet, až řekne, že se bude psát, tak pak jí teprve může zvednout“*, což mi potvrdili i další žáci. Kamila (PJ, P1) porovnávala prožitky ze dvou gymnázií: *„u tý Truhlářský <J. G. Jarkovského> jsem, jako zvláštní, ale tam jsem vůbec nebyla nervózní, tam jsem šla jako poprvé. A pak na tu Malostranskou jsem šla jako podruhé, tam jsem byla nervózní, že tam jsem věděla, že tam bych se chtěla asi dostat víc. Tam jsem měla asi... pět holek od nás, možná ještě víc, takže s nima jsem se bavila, takže mě tak jako uklidňovaly“*. Popsala navíc, jak kde rozdílně brali vážnost přijímacích testů: *„na tý Malostranský to bylo takový hrozně utajený, takový jako že tam otevírali před náma ty testy a dávali je nám tam, všechny byly zavřené @. Na tý Truhlářský, tam se jenom tak jako rozdávaly ty testy“*. Helena (PJ, P) na rozdíl od většiny prožívala zkoušky podle její výpovědi s nadhledem: *„no já nevím, já jsem to nějak nevnímala, já jsem to prostě psala jako normální test tady ve škole“*. Dny po samotných

zkouškách Nikola (ÚJ, P) netrpělivě „*pořád koukala na internet, jestli to tam už není náhodou @ i když jsem věděla, že to tam třeba ještě v to úterý, že to tam ještě nebude*“.

Zhodnocení žákova výkonu po přijímací zkoušce

Bylo zajímavé zjišťovat, proč si žáci myslí, že (ne)uspěli. Luboš (ÚJ, PO) měl při zkoušce problém s matematikou, která byla hlavním důvodem prvního nepřijetí „*a je zajímavé, že mi matika ve škole jde, ale zkazil jsem to tam, protože tam bylo příliš geometrie a to já moc zase neumím*“. Hrdinsky tvrdil, že ani nebyl ve stresu, když čekal několik dní na rozhodnutí odvolání proti výsledku přijímacího řízení. Vůči své základní škole neměl nejlepší mínění, proto kdyby se na gymnázium nedostal, tak „*bych šel asi na jinou školu*“. I když se Tamara (ÚJ, P) po zkouškách „*bála, že se tam nedostanu, protože jsem měla takovej pocit, že... že jsem tam něco zvrtila*“, nakonec je zvládla, „*protože jsme se s mámou doma hodně učily a věřila jsem si. Při psaní testů jsem se soustředila*“. Podle Pavla (ÚS, N), jak se svěřil v anketě, zavinila jeho neúspěch „*asi ta čeština, matika hlavně ty úlohy a ten diktát asi 50 vět. No prostě to nevyšlo, zkusím to příště*“. Když jsem se snažila doptat, jestli to tedy bylo podceněním jeho přípravy, přišel s odpovědí: „*jako tady jsme se to učili, i doma, to jsem jako, tam tyhle věci právě že nebyly, ale jako bylo to těžký, protože já jsem... já nevím, jakože byl asi jako... jsem byl trochu ještě rozespalý a já nevím @*“. V anketě Karolína (Ú, N) vysvětlila svůj nezdar: „*Nedostala jsem se na gymnázium, protože jsem měla strašnou trému a nervy a v lavici jsem se málem rozbrečela. Matematika byla moc těžká, neporozuměla jsem zadání, zmatkovala jsem*“. S odstupem času se přes to přenesla, jak potvrdila během rozhovoru: „*tak nebyla jsem z toho nějak zdrcená, ale... jako chtěla jsem to zkusit, ale neudělala jsem to, tak jsem to tak vzala jakoby, že to nevadí, že to zkusím, třeba až půjdu na střední*“. Dny plné napětí a nervů si prožil Daniel (Ú, NO), který pevně věřil, že se po odvolání na výsledek přijímacího řízení skutečně na gymnázium dostane. Nedokázal si své chyby v testu vysvětlit jinak, než „*nějakej výpadek, no @*“. Když zjistil negativní výsledek i po odvolání, zklamání bylo velké, „*brečel jsem tak dvě hodiny. Mamča byla ráda, protože bych se tam drtil a pořád bych se učil a že bych měl trojky asi*“. Každý z žáků nakonec přijal konečný verdikt, ať už pozitivní nebo negativní, a čekal ho v blízké době nástup do nového školního roku. Pro některé na jiné školy, pro některé dál do šesté třídy.

Žákova představa o budoucím studiu

Každý z přijatých žáků má nějakou představu o tom, co ho budoucí rok na víceletém gymnáziu čeká a co bude jiné. Ti, kteří mají to štěstí a mají staršího sourozence na stejném osmiletém gymnáziu, zjišťují nějaké informace od nich. Například Tadeášovi (ÚJ, P) sestra prozradila, že „budeme mít pana učitele F. Moje sestra říkala, že je hrozný“, takže na něj se ani moc netěší. Dalo se předpokládat, že žáci už v budoucnu počítají s horšími známkami a že bude nutné se věnovat učení víc, než byli zvyklí. „Tak dvojky už budou, jakoby na výzvo, to určitě @ Třeba z matematiky, nebo z češtiny, tady z těch takových těch. Budu se muset víc učit... A budu mít méně času třeba jako“ zmínila Nikola (ÚJ, P). Podobně to předpokládala i Helena (PJ, P): „budu se na to muset učit, tady jsem se skoro vůbec neučila ani na testy, tady se budu muset učit i na hodiny“, navíc to bude mít o něco speciálnější, protože „bude to všechno v němčině, že jo, no, kromě, myslím, že nějaký tý vlastivědy a přírodovědy, to by bylo těžký @ a budeme tam mít těch šest známek, jakože jedna až šest“. Malostranské gymnázium, kam přestupuje Kamila (PJ, P1), pořádá pro nové studenty adaptační kurz, s tím se svěřila, že „se trochu bojím toho seznamovacího kurzu, protože tam jde prostě, úplně jiný děti tam budou cizí a nevím, na tý škole v přírodě je nejlepší, že jsem tam s těma kamarádama. Tady nikoho nebudu znát, tak se trochu bojím“.

Žáci, kteří tentokrát neuspěli, popřemýšleli, na jakou školu si podají přihlášku v deváté třídě. Pavel (ÚS, N) ještě neví, kterým zaměřením půjde, ale šel by „asi někam jako jinam, ne že sem do města, asi někam... do okresního města nebo někam prostě“. Karolína (Ú, N) se s úsměvem svěřila, že půjde zas „asi na gympl @“. Její spolužák Daniel (Ú, NO) si chce „udělat nějakou odbornou, ale jako (?) já bych chtěl být novinář po tátovi. A aby to bylo v Praze“. Zajímala jsem se, jestli to půjde aspoň znovu zkusit na gymnázium: „já si to nechám ještě projít hlavou, no. Jako jestli tam mám být, jako... když tam budu bez kámošů, my jsme se totiž dohodli s kámošem, že půjdeme na stejnou školu, tak jestli by šel na tenhle gympl“.

Několik žáků se dokonce svěřovalo, čím by jednou chtěli být a jakým směrem by se chtěli ubírat. Tamara (ÚJ, P) už v anketě k otázce, proč se hlásí na osmileté gymnázium, vyplnila „protože chci studovat veterinu“. Doptala jsem se na to při společném sezení, potvrdila, že „už nějak od svých pěti let a ještě mi to vydrželo @ ale když to občas vidím, říkám: Jé, to bude těžký @“. Jelikož se už během našeho vzájemného seznamování svěřila, že jezdí na koních a rodiče pracují v lékařských oborech, dá se toto zaměření pochopit. Taková Karolína (Ú, N)

míří podobně vysoko, na gymnázium chtěla, „protože mám velké cíle, chci se stát právníčkou“, jak uvedla v anketě i v rozhovoru jako jeden z hlavních důvodů volby gymnázia. Později ale trochu povolila a uznala sama sobě „no, tak @ nevím, jestli bych chtěla bejt právníčkou, jako... Já jsem na ten gympl šla dobrovolně, jsem si chtěla prostě zkusit, jestli bych to udělala nebo ne“. Nejotevřenější a s neuvěřitelnou jistotou v tomto byla Kamila (PJ, P1): „No, mě by třeba hrozně bavilo, já nevím, ale mě by třeba úplně... strašně mě zajímá třeba psychologie. Ale jakože, třeba... já nevím, někdo něco udělá, a znamená to, jakože něco. Ale, to je jako jenom takovej sen. Pak by mě bavila animace třeba. Jako kreslení“.

Ke konci rozhovoru dostal každý žák volný prostor ke sdělení jakéhokoli zážitku, který jsme společně mohli přehlédnout. Helena (PJ, P) se pochlubila, že „rodiče mě pochválili, když jsme zjistili, že jsem se tam dostala, no a koupili mi batoh, jsem hrozně chtěla na novou školu!“. Kamila (PJ, P1) jako jediná tuto příležitost využila k popřání všeho nejlepšího přímo pro mě: „Tak já vám budu držet palce, ať uděláte bakaláře“. Závěrem kapitoly lze říct, že každý respondent jako jedinec prochází tím samým a přitom zároveň odlišným. Vliv okolí způsobuje až nečekaně hodně. Tím se pak žák vymezuje do určitého proudu, který vytváří rozdíly v názorech a hodnotách mezi vrstevníky, kteří prožívají stejnou situaci, v tomto případě dlouhou cestu k přijetí na osmileté gymnázium.

Závěr

Výzkumné šetření se zabývalo přechodem žáků na osmiletá gymnázia. V průzkumu byli dotazováni samotní uchazeči o osmiletá gymnázia, protože jen od nich lze získat informace „z první ruky“, i když je zřejmé, že ve většině případů reprodukují názory například rodičů. Cílem bylo zjistit, co žáky vedlo k volbě těchto gymnázií, na co se žáci těší a čeho se naopak obávají. Úkolem bylo také přiblížit situace, kterými si uchazeč prošel, a objasnit, jak tyto různé události samostatný jedinec prožívá. Závěrečné otázky se týkaly očekávání žáka od studia na víceletém gymnáziu, a zda předpokládá nějaké změny od dosavadního studia na základní škole. Následující odstavce shrnou závěry z tohoto šetření.

Proč žáci volí víceletá gymnázia?

Z odpovědí respondentů jsem získala škálu důvodů k přestupu na osmileté gymnázium. Většina dětí potvrdila již zmíněné výzkumy, kde jedním z hlavních argumentů je pravděpodobnost přijetí na vysokou školu, a tedy větší pravděpodobnost lepšího uplatnění v životě. Usuzuji, že tato motivace pochází především ze strany rodičů, popř. učitelů. Potřebu přestoupit, která pocházela zřejmě přímo od samotného dotazovaného, a na kterou jsem často narážela, zapříčinil i starší sourozenec nebo kamarád, který už na gymnáziu studuje. Žáci, kteří někoho takového mají, ho chtějí následovat, potkávat ho ve stejné škole a třeba se mu i vyrovnat. Někteří se na gymnázium těší proto, že očekávají kolektiv stejně chytrých spolužáků, kteří je nebudou brzdit. Dokonce i v mém výzkumném vzorku se objevila odpověď, kdy se žák těší, až se zbaví spolužáků, kteří se mu nebudou posmívat. Rozhodně to ale nepovažoval za stěžejní důvod k volbě gymnázia.

Příprava žáka na přijímací zkoušky a zkoušky samotné

Co jedinec, to unikátní příprava. Ta velmi závisí na postoji rodiny k přechodu na gymnázium. V případech, kdy rodičům záleží na tom, aby jejich dítě bylo přijato, byli rodiče schopni finančně podporovat žákovu přípravu. Tedy přihlášením na přípravné kurzy, přijímací zkoušky nanečisto apod. V mém šetření takovýchto dětí nebylo mnoho, už jen z důvodu, že ve městě v Ústeckém kraji nikdo takovéto kurzy nenabízel. Domácí přípravu brala většina žáků jako povinnost. I když nastávaly těžké dny, kdy se do učení jedinci skutečně nechtělo, každý věděl, že to dělá především pro sebe. Objevili se i tací „hrdinové“, kteří se s menší podporou rodiny skutečně pilně připravovali, tedy bez neustálého pobízení, které jiní dostávali pravidelně. Samotné přijímací řízení bylo pro většinu dotazovaných stresující. Pro některé před testem,

pro jiné naopak až po testu, ale není nikdo, kdo by to neprožíval vůbec. V případech, kdy (třeba ani po odvolání proti výsledku přijímacích zkoušek) žáka nepřijali, se objevovaly emoce odstupňované od absolutní beznaděje až po lhostejnost. Ten, který přípravě věnoval plné nasazení, si potřeboval například znovu najít pozitivní postoje ke své základní škole, protože předtím si byl absolutně jistý, že od příštího roku nastoupí na jinou školu. Jedinec, který si šel přijímací zkoušky jen zkusit, z části počítal s tím, že na základní škole zůstane, a proto svůj neúspěch zásadně neprožíval.

Žákovo očekávání od budoucího studia

Každý z dotazovaných připustil, že se mu na víceletém gymnáziu rozhodně zhorší známky a ze samých jedniček najednou budou některé dvojky a trojky. Nicméně se všichni na toto studium těší, například až poznají nové spolužáky, nebo až budou potkávat svého sourozence na stejné škole. Někdo se dokonce zmínil, že se těší, až bude v té „modernější“ škole. Za hlavní mínus tohoto přestupu většina považuje ztrátu nebo minimální kontakt se spolužáky ze základní školy. Celkově nikdo nepředpokládá, že výuka bude extrémně odlišná od způsobu vyučování na základní škole. Někteří nepřijetí přiznali, že v deváté třídě se znovu zkusí přihlásit na to stejné gymnázium. Ozývaly se i hlasy, že by chtěli spíš na nějakou odbornou střední školu nebo na jiné gymnázium, než na které se právě hlásili.

Výše uvedené poznatky potvrzují, že byl splněn hlavní cíl práce - identifikovat důvody, proč žáci základních škol volí víceleté gymnázium, a jaká jsou jejich očekávání spojená s touto volbou. Rozhovory vedené v důvěrně známém prostředí respondentů do značné míry splňují znaky hloubkových rozhovorů a přinášejí velmi cenné poznatky o pozadí rozhodování uchazečů o studium. Přes časovou náročnost průzkumu a četné překážky - pramenící kupříkladu z úskalí při kontaktování ředitelů škol a třídních učitelek, při získávání souhlasu rodičů s provedením rozhovorů s jejich dětmi nebo z nízké návratnosti anketních lístků – se podařilo provést kvalitativní šetření, které jistě přispěje k současným diskusím o víceletých gymnáziích.

Seznam literatury a elektronických zdrojů

- ČŠIČR. (2013). *Mezinárodní šetření TIMSS*. Získáno 8. 6. 2013, z Česká školní inspekce: <http://www.csicr.cz/cz/O-nas/Mezinarodni-setreni-archiv/TIMSS/TIMSS-2007>
- DVOŘÁKOVÁ, M., & TVRZOVÁ, I. (2011). Mýty o základních školách a víceletých gymnáziích. V H. KASÍKOVÁ, & J. STRAKOVÁ, *Diverzita a diferenciacie ve vzdělávání* (stránky 173-191). Praha: Karolinum.
- GAMORAN, A., & NYSTRAND, M. (roč. 1. č. 3 1991). Background and Instructional Effects on Achievement in Eight-Grade English and Social Studies. *Journal of Research on Adolescence*, stránky 277-300.
- GAVORA, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- GREGER, D. (2004a). Koncept spravedlivosti a diferenciacie žáků. V E. WALTEROVÁ, *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. 2. díl*. Brno: Paido.
- GREGER, D. (2004b). Víceletá gymnázia jako problém vzdělávací politiky ČR s postoje rodičů a veřejnosti k nim. *Sborník ČAPV*. Ústí nad Labem: PedF.
- GREGER, D., & HOLUBOVÁ, M. (roč. 1, č. 1, 2010). Postoje učitelů k časnému rozdělování žáků a jejich zkušenosti s přechodem žáků do víceletých gymnázií. *Pedagogický časopis/Journal of Pedagogy*, stránky 85-101.
- GREGER, D., & STRAKOVÁ, J. (2012). Zpráva z dotazníkového šetření žáků 5. ročníku ZŠ v projektu CLoSE. *Přechod žáků na osmiletá gymnázia*. Praha.
- HOFFER, T. (roč. 14. č. 3 1992). Middle School Ability Grouping a Student Achievement in Science and Mathematics. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, stránky 205-227.
- HOLUBOVÁ, M. (2009). *Přechod žáků na víceletá gymnázia*. (Diplomová práce). Praha: Pedagogická fakulta UK.
- IRESON, J., & HALLAM, S. (2001). *Ability Grouping in Education*. London: PCP.
- KOLÁŘ, Z. (2012). *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada.

- LEIX, A. E. (2006). *Transkripce audionahrávek v kontextu etickém, metodologickém a technickém*. (Disertační práce). Brno: Masarykova univerzita, Fakulta soc. studií.
- MATĚJŮ, P., & STRAKOVÁ, J. (2003). Role víceletých gymnázií v reprodukci vzdělanostních nerovností. V *Vyšší vzdělání jen pro elitu? Rozsah a zdroje nerovností v přístupu k vyššímu vzdělání v České republice*. Praha: ISEA.
- MATĚJŮ, P., STRAKOVÁ, J., & SIMONOVÁ, N. (2003). Jak to vidí veřejnost? V *Vyšší vzdělání jen pro elitu? Rozsah a zdroje nerovností v přístupu k vyššímu vzdělání v České republice* (stránky 84-104). Praha: ISEA.
- MIKULČÁK, J. (2010). *Školství v přerodu (padesátá a šedesátá léta 19. století)*. Získáno 9. 6. 2013, z Czech Digital Mathemtics Library: <http://dml.cz/dmlcz/400985>
- MŠMT. (2001). *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha)*. Načteno z <http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>
- OAKES, J. (roč. 21. č. 4 1992). Can tracking research inform practice? Technical, normative, and political considerations. *Educational Researcher*, stránky 12-21.
- SKALKOVÁ, J. (2004). *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno: Paido.
- STRAKOVÁ, J. (roč. LX. č. 1 2010a). Dopad diferenciací vzdělávacích příležitostí v povinném vzdělávání na vývoji nerovností ve výsledcích žáků v ČR po roce 2000. *Pedagogika*, stránky 21-35.
- STRAKOVÁ, J. (roč. 46. č. 2 2010b). Přidaná hodnota studia na víceletých gymnáziích ve světle dostupných datových zdrojů. *Sociologický časopis*, stránky 187-207.
- STRAKOVÁ, J., & VESELÝ, A. (2010). Vzdělanostní nerovnosti a jejich řešení z pohledu aktérů. V P. MATĚJŮ, J. STRAKOVÁ, & A. VESELÝ, *Nerovnosti ve vzdělávání. Od měření k řešení* (stránky 404-421). Praha: SLON.
- ŠVARÍČEK, R., & ŠEĐOVÁ, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.

- VANDERBERGHE, V. (2001). Educational Equity: Social interactions might matter. V *In Pursuit of Equity in Education: Using international indicators to compare equity policies* (stránky 267-275). Dordrecht: Kluwer.
- VÁŇOVÁ, R. (2007). Školský systém v českých zemích - vývoj a současný stav. V A. VALIŠOVÁ, & H. KASÍKOVÁ, *Pedagogika pro učitele* (stránky 69-90). Praha: Grada.
- VÁŇOVÁ, R. (2011). Téma rovných vzdělávacích příležitostí v České republice v historické retrospektivě. V H. KASÍKOVÁ, & J. STRAKOVÁ, *Diverzita a diferenciacie v základním vzdělávání* (stránky 36-54). Praha: Karolinum.
- VESELÝ, A. (2010). Vzdělávací systémy a reprodukce vzdělanostních nerovností. V P. MATĚJŮ, J. STRAKOVÁ, & A. VESELÝ, *Nerovnosti ve vzdělávání. Od měření k řešení* (stránky 38-89). Praha: SLON.
- VÍTEČKOVÁ, M. (2011). Rodiče a dva typy škol. V H. KASÍKOVÁ, & J. STRAKOVÁ, *Diverzita a diferenciacie v základním vzdělávání* (stránky 99-113). Praha: Karolinum.
- VORLÍČEK, C. (2004). České školství v letech 1945 - 2000. V *Česká pedagogika: proměny a výzvy* (stránky 119-176). Praha: PedF UK.
- WALTEROVÁ, E. (2004). *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti 1. díl*. Brno: Paido.

Přílohy

Příloha 1: Lístek pro rodiče

Vážení rodiče,

píšu na Pedagogické fakultě UK bakalářskou práci na téma „*Proč žáci volí víceletá gymnázia?*“. Výzkum provádím na několika základních školách a právě Vy jste získali tu příležitost podělit se o zkušenosti a názory. Tímto bych Vás chtěla požádat o svolení promluvit si s Vaším synem/dcerou o postoji k víceletému gymnáziu. Rozhovor, který bych potřebovala z pracovních důvodů nahrát, můžu provést i ve Vaší přítomnosti, budete-li si to vysloveně přát. Výzkum je **anonymní**, nemusíte se tedy obávat zveřejnění jakýkoliv citlivých informací. Prosím, doplňte:

SOUHLASÍM – NESOUHLASÍM* s rozhovorem s mým synem/dcerou, _____,
který(á) se HLÁSÍ – NEHLÁSÍ* na víceleté gymnázium ze základní školy _____,
třída _____. (*vyberte)

Poprosím Vás o e-mail, pro vzájemnou rychlejší komunikaci: _____.

Odpověď a případné dotazy mi prosím posílejte na JanaSlana@gmail.com, popřípadě pošlete lístček třídní učitelce. Děkuji moc za Váš čas a těším se na vzájemnou spolupráci!

Jana Slanařová

Příloha 2: Anketa pro uchazeče na osmiletá gymnázia

Ahoj,

jmenuji se Jana a provádím výzkum, kde mě budou zajímat tvé názory, které se týkají osmiletého gymnázia. Poprosím tě tedy o vyplnění tohoto dotazníku.

1. Proč se hlásíš na osmileté gymnázium? Co od toho očekáváš?

2. Kdo z tvého okolí chtěl, aby ses přihlásil(a) na osmileté gymnázium? Zaškrtni prosím v každém řádku jednu možnost.

| | Nechtěl | Spíše nechtěl | Spíše chtěl | Chtěl | Nezajímal se |
|-------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| Já | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Rodiče | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Učitel | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Někdo jiný: _____ | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

3. Na kolik osmiletých gymnázií jsi podal(a) přihlášku?

- a. Na 1
- b. Na 2
- c. Na 3 a víc

4. Na která gymnázia ses hlásil(a)?

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

5. Už máš po přijímačkách? ANO – NE

- Pokud ANO, popiš nějaké zážitky z přijímaček, jestli se ti zdály těžké, případně jaké jsi pociťoval(a) rozdíly na různých gymnáziích.

- Pokud NE, postup na otázku číslo 7.

6. Už znáš výsledky přijímacích zkoušek? ANO – NE

- Pokud ANO, uspěl(a) jsi? ANO – NE
Proč si myslíš, že ses ne/dostal(a)?

- Pokud NE, myslíš si, že tě přijmou? ANO – NE
Proč?

7. Máš sourozence nebo nějakého staršího kamaráda, který už na osmiletém gymnáziu studuje?
ANO – NE

8. Používáš nějaký elektronický kontakt, který bys mi mohl(a) poskytnout?
Pokud ano, napiš prosím aspoň jeden.

- a. Email:
- b. Skype:
- c. ICQ:
- d. Facebook:
- e. Jiný:

Děkuji za vyplnění!

Příloha 3: Anketa pro žáky, kteří se nehlásili na osmiletá gymnázia, ale podle třídních učitelek to měli zkusit

Ahoj,

jmenuji se Jana a provádím výzkum, kde mě budou zajímat tvé názory, které se týkají osmiletého gymnázia. Poprosím tě tedy o vyplnění tohoto dotazníčku.

1. Uvažoval(a) jsi o přihlášení na osmileté gymnázium? ANO – NE

2. Proč se nehlásíš na osmileté gymnázium? Co tě odradilo?

3. Kdo ti z tvého okolí doporučoval, aby ses přihlásil(a) na osmileté gymnázium? Zaškrtni prosím v každém řádku jednu možnost.

| | Nedoporučoval | Spíše nedoporučoval | Spíše doporučoval | Doporučoval | Nezajímal se |
|-------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| Já | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Rodiče | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Učitel | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Někdo jiný | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Kdo?: _____ | | | | | |

4. Bavili se s tebou o možnosti osmiletého gymnázia rodiče nebo někdo z učitelů? Co říkali?

5. Co si myslíš, že by bylo na gymnáziu lepší, než na tvé základní škole?

6. A co by bylo podle tebe naopak horší na osmiletém gymnáziu, než na tvé základní škole?

7. Máš sourozence nebo staršího kamaráda, který na osmiletém gymnáziu studuje?
ANO – NE

8. Používáš nějaký elektronický kontakt, který bys mi mohl(a) poskytnout?
Pokud ano, napiš prosím aspoň jeden.

a. Email:

b. Skype:

c. ICQ:

d. Facebook:

e. Jiný:

Děkuji za vyplnění!

Příloha 4: Přepsané rozhovory s respondenty

LUBOŠ (ÚJ, PO)

Tazatel: Tak jo, tohleto je úplně anonymní, nemusíš se vůbec bát. Já píšu takovou práci # zjišťuju jakože čím sis prošel, než jsi šel na gymnázium, proč jsi tam šel a takový věci... A nezmíním tam ani tvoje město, ani tebe prostě, jenom potřebuju nějaké informace taky... Na začátek se tě zeptám, kolik ti je?

Luboš: Jedenáct let

Tazatel: Jedenáct... Jak dlouho už je ti jedenáct?

Luboš: Od prvního první 2012

Tazatel: Aha @ hezký # máš nějaký sourozence?

Luboš: Sestru.

Tazatel: Starší, mladší?

Luboš: Mladší, šest a půl let

Tazatel: Jo, a už chodí do první třídy?

Luboš: Ne

Tazatel: Ještě ne.

Luboš: Má odklad.

Tazatel: A teďko bude? Nebo ještě ne

Luboš: Nepůjde

Tazatel: Ještě ne... A jaký máš známky? Jaký budeš mít výzo?

Luboš: Samé jedničky

Tazatel: Samý @ hrozila ti třeba dvojka nějaká nebo něco tam bylo?

Luboš: Mezi jedničkou a dvojkou z českého jazyka

Tazatel: & a víš třeba, co studovali rodiče?

Luboš: # ne

Tazatel: Nevadí, a máš nějaký koníčky? Chodíš někam na kroužky?

Luboš: Hokej.

Tazatel: Hokej a ještě něco?

Luboš: Ne

Tazatel: Kolik ti zabírá času takovej hokej?

Luboš: Teď moc ne, protože nám skončila sezóna na ledě, ale předtím nám to zabíralo pondělí, středa, pátek tu hodinu

Tazatel: Pondělí, středa, pátek... jasně

Luboš: Každý den hodinu

Tazatel: & Já se tě zeptám # proč teda jdeš na gympl? Proč si měníš základku?

Luboš: Protože jsem... # se mi # jsem chtěl jít prostě na gympl

Tazatel: Jo, prostě

Luboš: Já k tomu nemám prostě důvod@

Tazatel: @ # a ... to je takový divný, prostě jsem chtěl jít na gympl, ale proč jako? Co tě tam tak jako táhlo?

Luboš: Lepší škola než tady

Tazatel: Lepší škola? Co je tady tak špatný? @

Luboš: Tady je horší mrav než na gymnáziu.

Tazatel: Jo takhle. & A myslíš, že to tam bude teda jako lepší v tomhleto?

Luboš: Ano.

Tazatel: A když jsi prvně slyšel o týhleto možnosti, jakože přejít na gympl, tak # co se ti líbilo, nebo čeho ses obával, když s to zjistil jakože...

Luboš: # Já to ... já jsem řek, že tam chci jít prostě

Tazatel: Jo, prostě rodičům si řekl, já tam půjdu a tečka

Luboš: Jo

Tazatel: @ ... a jak je to tak dlouho když jsi jako... za jaký souvislosti tě to napadlo, že půjdeš na gympl, nebo prostě...

Luboš: Napadlo mě to tak # před # tak... v květnu 2011

Tazatel: & takže nějak před tím rokem... a od koho ses to dozvěděl?

Luboš: # od spolužáka, jeho mamka tam učí

Tazatel: Jo takhle, no

Luboš: On se tam také dostal

Tazatel: No ... # a kdo ti teda... jo doporučil ti to teda spolužák, kterému tam učí teda maminka, jasně... a co ze strany rodiny, jakou jsi měl podporu?

Luboš: # říkali, že to, že... že se budu muset jako víc učit, protože jsem se zatím nemusel učit vůbec a že to sice bude těžký, ale to ale nevadí, když tam budu

Tazatel: & jak jako nevadí? To je takový, jakože je jim to jedno, můžeš, nebo spíš/

Luboš: No jakože můžu

Tazatel: Prostě jako nezakazují, takhle bych to pochopila

Luboš: Tak.

Tazatel: Bylo tam třeba nějaký nadšení ze strany rodiny nebo, no a jak ti jako pomáhali rodiče? # Povzbuzovali tě, když ses učil nebo takhle nějak?

Luboš: No, mamka trochu, táta na to neměl čas

Tazatel: Jasně... A je někdo, kdo řekl, že prostě nechce, abys přešel na gympl?

Luboš: # Nikdo, ale byly tu určité obavy, protože bratránek to zkoušel taky a skončil třicátý druhý, ale to už je tak pět let zpátky

Tazatel: &

Luboš: A na odvolání ho nevzali

Tazatel: Nevzali, jasně... Jak to bral bratránek, pamatuješ si to?

Luboš: Bral to úplně normálně

Tazatel: V pohodě, prostě

Luboš: A teď když jsem skončil jedenatřicátý a vzali mě tak říkal: Jo, skončil jsi líp jak já. @

Tazatel: @ hezký... no, a jak ses teda připravoval na přijímačky? Co jsi pro to udělal?

Luboš: Učil jsem se, my jsme si koupili takové učebnice všeobecný, český jazyk a matematika tam byly testy a já se učil na český jazyk a všeobecné.

Tazatel: Matiku ne?

Luboš: Matiku jsem nestihl

Tazatel: Jo?

Luboš: Proto to i v tom testu tak vypadalo

Tazatel: @

Luboš: A je zajímavé, že mi matika ve škole jde, ale zkazil jsem to tam, protože tam bylo příliš geometrie a to já moc zase neumím.

Tazatel: &

Luboš: Ono by to bylo/ já jsem měl totiž tak, z češtiny jsem měl 25, z všeobecných 28 a tu matiku tu jsem udělal jenom na 16. Takže jsem měl 75,9 bodů no... To nebylo moc dobrý

Tazatel: A kolik bylo nejvíc bodů maximálně v tý jedné oblasti?

Luboš: # třicet

Tazatel: Třicet bodů, jasně

Luboš: A jeden kluk, ten měl 93 bodů a ten kamarád můj, ten měl z matiky 30, z všeobecných 28 a z češtiny 23 a skončil na druhém místě.

Tazatel: Až takhle. A chodil jsi na nějaký kurzy, nebo něco takovýho?

Luboš: Ne nechodil.

Tazatel: To bylo prostě jenom ta učebnice doma... a připravoval ses třeba na testy SCIO? Říká ti to něco?

Luboš: Ano, to tam ty SCIO testy byly v té učebnici právě

Tazatel: Jo? To byly oni... A kdo ti teda tak nejvíc pomáhal během té přípravy?

Luboš: Mamka.

Tazatel: Jak ti pomáhala?

Luboš: # třeba to, třeba se se mnou i učila.

Tazatel: Jo, a někdo jiný, třeba táta nebo prarodiče

Luboš: Ani moc ne.

Tazatel: Ne, prostě jako dobrý...no a jak tě to bavilo?

<vyrušení spolužáky a paní učitelkou>

Luboš: Jo, bylo to dobré

Tazatel: Jo? ...Nešvalo tě to třeba?

Luboš: Ne

Tazatel: Prostě jo, v pohodě, učím se, dobrý, jakože se ti tam prostě chtělo, tak ses připravoval

Luboš: Jako když se tam dostanu, jakože když jsem se učil, tak to už byla příprava na to učení, co budu mít tam.

Tazatel: Jasně... Hm a nenapadlo tě, ty sis podával přihlášku jenom na tenhle gympl, nenapadlo tě třeba si podat přihlášku třeba někam jinam? Jakože takovou pojistku?

Luboš: Já o tom nevěděl... že jeden žák může podat více přihlášek

Tazatel: Jasně, mohl jsi no. Ale když si to #představíš jakože, víš, že můžeš podat dvě přihlášky, šel bys třeba do jiného města? Jsi odsad' nebo tady z okolí předpokládám, takže... jestli bys šel do jiného města?

@

Luboš: No, třeba jo

Tazatel: Nevadilo by ti to, třeba to dojíždění? Víš co, to je taková dálka

Luboš: Ne...třeba i do Prahy bych šel

Tazatel: Klidně jo? Ty jo!

Luboš: Lepší než tadyto, tady je to možná trošku starý @

Tazatel: @ Ale není to tak strašný, jsou i horší... no a ty přijímačky teda, když jsi tam byl, jak se ti to psalo?

Luboš: No # ...trochu jsem měl stres, ale zvládl jsem to. Hlavně při tý matice se stres projevoval

Tazatel: Jo?

Luboš: Tam jsem to nezvládl

Tazatel: Tam jsi říkal, že bylo hodně tý geometrie, # bylo tam třeba něco, co jste se tady vůbec neučili?

Luboš: Trochu jo

Tazatel: Jo? A myslíš si, že sis tam něco vymyslel, jako že sis opravdu myslel, že to bude určitě ono? Nebo přemejšlel jsi nad tou matikou jako/

Luboš: Přemejšlel jsem nad tím, třeba tu matiku to jsem dělal tak pětáctýřicet minut a přemejšlel jsem nad tím a nevím, proč to nevyšlo

Tazatel: & A koukal ses třeba na ty testy zpětně? To můžeš nejspíš se pak podívat na ty testy, jak to dopadlo

Luboš: Ne, to nám neukázali

Tazatel: & Zajímá tě to? Chtěl bys to vidět? Už asi ne, co @

Luboš: Ale jo @

Tazatel: Jo? Já bych řekla: jsem tam, už to nepotřebuju ani vidět @ No a měnil bys třeba něco na tom systému? Něco jak byly ty přijímačky, nebo měnil bys něco na těch přijímačkách, co tam bylo stresující až moc, co ti bylo nepříjemný

Luboš: Ani moc ne

Tazatel: V pohodně všechno? Učitelé, jestli systém testu byl/

Luboš: Jedna paní učitelka na ty všeobecný, ta byla hodně nepříjemná

Tazatel: To byla nějaká ta psychologka, jsem slyšela, ne?

Luboš: No, když jsme psali, nebo když jsme měli psát, tak ona říkala, ať položíme tužky, ale říkala to důrazně.

Tazatel: &

Luboš: A to mě znervózňovalo hodně.

Tazatel: Přesně. Ještě víc stresující, než normálně, když tam člověk jde

Luboš: Když tam někomu upadla tužka, tak řekla, že to prostě na tý zemi bude ležet, až řekne, že se bude psát, tak pak jí teprve může zvednout

Tazatel: To je přehnaný. No... a teda jak jsi to prožíval, když jsi tam šel, během toho testu a když jsi odcházel, jak ti bylo?

Luboš: Úplně stejně

Tazatel: Úplně stejně od začátku do konce

Luboš: No, měl jsem z toho docela dobrou pocit.

Tazatel: Jo, když jsi odcházel?

Luboš: No

Tazatel: Že jsi jako měl pocit: jo, to mám. To je dobrý. No... a byly ty přijímačky, ty testy jiný, než na co ses připravoval z té knížky?

Luboš: No, v té matematice to bylo úplně jiný.

Tazatel: Jasně. Čeština a všeobecný?

Luboš: Tak to bylo podobný.

Tazatel: To bylo podobný

Luboš: Ta čeština to bylo snad skoro to úplně stejný.

Tazatel: Jo? Tak to je v pohodě. @ A co si myslíš, že bude ten příští rok jiný?

Luboš: Že se budu muset víc učit.

Tazatel: Jo

Luboš: Ale budu aspoň na lepší škole

Tazatel: & Těšíš se tam na profesory třeba? ... Nebo spíš bojíš?

Luboš: Nebojím @

Tazatel: Nebojíš se @ A jaký myslíš, že budeš mít známky? Když máš dneska samý.

Luboš: Byl bych rád, kdybych prošel s vyznamenáním.

Tazatel: Aspoň vyznamenání? Proč nejdeš po "samejch" @

Luboš: To už je nezvladatelný @

Tazatel: A těšíš se tam? Na co třeba?

Luboš: Že tam budou inteligentnější lidi. Že se tam nebudeme zabývat, jako tady třeba tím, že to budeme furt opakovat, opakovat a oni furt nevědí

Tazatel: & A to ti tady vadí?

Luboš: Ano, mě to hrozně štve.

Tazatel: Ty to víš hned, pak už tady jenom sedíš, koukáš

Luboš: &

Tazatel: @ No a bude ti tady odsad' něco chybět?

Luboš: Ne, nic.

Tazatel: Nic? Třeba nějaký kámoši, nebo takhle lidi?

Luboš: Ne

Tazatel: Jde tam někdo s tebou? Jsi říkal ten jeden spolužák

Luboš: Dva kluci, s těma se bavím. A ještě z vedlejší třídy další, ale ty moc neznám

Tazatel: & To je spousta lidí

Luboš: Od nás, z naší školy jde 17 dětí

Tazatel: Ty jo, co se tady, máte 4 třídy pátý teďko, co se tady s těma třídama stane, když odejde 17 dětí najednou? @

Luboš: Od nás jde 4, od nich 8, z děčka jedna a z poslední čtyři

Tazatel: &

Luboš: (?) to nějak pan ředitel prohlásil, že prej jsme byli tam nejzlobivější třída

Tazatel: Jo?

Luboš: To tady zapříčinil hlavně jeden spolužák

Tazatel: Ten je zlo/ jakože takovej prudič, jo?

Luboš: No prostě tady nadával učitelce, to byl blázen. Teď ho poslali jinam.

Tazatel: &, no jo... Máš třeba ještě nějaký zážitek, kterej jsme nezmínili? Jak vlastně, ještě otázka, jak dlouho ses učil na přijímačky? Jako od kdy ses začal učit?

Luboš: Ty přijímačky byly 23. a 24. dubna a začal jsem se učit tak na konci ledna

Tazatel: Jo. A myslíš, že bys měl začít dřív? Jsi říkal, že tu matiku jsi nestihl... jestli by to mělo smysl, začínat dřív?

Luboš: Asi jo.

Tazatel: Jo?... No tak ještě nějakou poznámku takhle z těch zážitků, co jsi prošel? Něco od učitelky, jestli ti něco říkala?

Luboš: #

Tazatel: Ta neříkala vůbec nic @ ... A ty ses nedostal na ten první pokus, že jo

Luboš: Ne.

Tazatel: Jak dlouho trvalo, než jsi zjistil to odvolání

Luboš: # My jsme se odvolali 26. a dozvěděli jsme se to... tak 10. května to bylo

Tazatel: & A byl jsi ve stresu? To je docela dlouhá doba

Luboš: Ani ne

Tazatel: Co bys dělal, kdyby ses tam nedostal? @

Luboš: Bych šel asi na jinou školu

Tazatel: Fakt jo?... Kam bys šel? Na jinou základku tady ve městě?

Luboš: No na tu jinou základku asi... Pár lidí, co takhle zkoušelo a nedostalo se, tak taky šli na jinou základku

Tazatel: Jo? A co je tady tak špatný, že bys chtěl odejít? To je docela zajímavý. Na to, že se, když to tak řeknu, že se z týhle školy dostalo nejvíc dětí na gympl a ještě musí přecházet na jinou základku, protože se jim tady nelíbí, co je tady špatně?

Luboš: Jakože ty děti, jedna holka od nás ze třídy, paní učitelka jí dala příkaz šest mínus čtyři a ona řekla jedna. Jehličnatý strom: šiška. A jako oni jí nevyhodí, nic

Tazatel: & Jako že máš pocit, že tě to brzdí, nebo/

Luboš: Jo. Já se tam hlásím a paní učitelka mě stejně to... jako chce dávat tamtěm dětem šanci, ale oni to nevědí prostě.

Tazatel: &

Luboš: A, trošku se nám tady rozjíždí, že začínaj kouřit. Minulý rok jste tu měli i drogy dokonce, teď i alkohol.

Tazatel: Jo?

Luboš: Teď se tady i dluží docela

Tazatel: Dluží, nebo cože?

Luboš: Dluží, třeba jeden kluk dluží druhýmu kamarádovi sedmdesát korun už měsíc a nedává mu to.

Tazatel: &, taková nevděčnost no, je to drsný. A myslíš, že to na tý jiný bude lepší? Kdybys tam šel takhle

Luboš: No mělo by to tam bejt

Tazatel: &, to si myslíš, že je jenom tahle škola takhle špatná, nebo máš nějaký kámoše, když si říkal, že bys šel případně na tu první

Luboš: Jo, tak dva

Tazatel: & dobře... Tak já ti děkuju, ode mě asi všechno, když mě teda už nic nenapadá. Tady máš ode mě čokošku, děkuju za informace.

TAMARA (ÚJ, P)

Tazatel: Nezminím tvoje jméno, ani školu, ani město, prostě. Já píšu takovou tu práci jako na vejšce a potřebuju od tebe jenom nějaký informace jakože... bude to tajný. @ ...# tak první se tě zeptám, kolik ti je?

Tamara: No tak mě je deset, teď budu slavit o prázdninách narozenky.

Tazatel: V červenci, v srpnu... to jsi asi nejmladší ze třídy, ne?

Tamara: No, myslím, že teda jsem nemladší

Tazatel: Nevadí ti to třeba? V pohodě? @ Nesmějou se ti: „Há, tobě je deset“ @

Tamara: Ne @

Tazatel: Skvělý, # máš nějaký sourozence?

Tamara: Mám jednu sestru a ta je právě taky na gymnáziu, myslím, že teďko půjde do kvinty

Tazatel: Kolik jí je?

Tamara: Je jí 15

Tazatel: Jo, tak to by souhlasilo. # Jaký máš známky zítra?

Tamara: Já bych měla mít samý jedničky

Tazatel: Bys měla mít?

Tamara: Je dostanu

Tazatel: A hrozila ti třeba nějaká dvojka?

Tamara: No z češtiny mezi jedna až dva, ale pak jsem si to vylepšila.

Tazatel: Jo, # víš třeba, co studovali rodiče za školu?

Tamara: Tak mamka studovala zdravotní a táta... ten je zubař, takže asi nějakou/

Tazatel: Nějakou medicínu no. # Jaký máš koníčky? Chodíš na nějaký kroužky?

Tamara: Jo, takže já hraju tenis, pak chodím na angličtinu, na klavír, na zpívání, jezdím na koni... a teďko s tím klavírem budu končit

Tazatel: Jo, proč?

Tamara: Protože já bych to učení už moc nestíhala, protože je ten tenis hlavní

Tazatel: Takže klavír pro tebe není to hlavní, jo?

Tamara: Ne

Tazatel: A ty si chodila tady do zušky?

Tamara: Jo

Tazatel: Tak jo, takže pro tebe je teda hlavní ten tenis... a zpívání, to ještě budeš?

Tamara: Jo, to ještě jo

Tazatel: A to je jako sbor nebo sólový?

Tamara: No, sólový

Tazatel: Sólový... A ještě ta angličtina

Tamara: Abych se taky naučila (trochu) anglicky

Tazatel: No, tady angličtina je taková

Tamara: Tady taky, ale ještě chodím na jazykový kurz

Tazatel: Jo. Tak# proč jdeš na gympl?

Tamara: Protože bych chtěla, hlavně, že se tam víc asi naučím a taky# že tam mám tu sestru, tak bych chtěla taky, ale hlavně taky kvůli tomu učení.

Tazatel: & A k čemu ti to jako pomůže? Jakože tady jako oproti tý základce, kvůli učení jako... a proč se chceš naučit?

Tamara: # že já bych prostě chtěla jít na vysokou, takže z toho gymplu se prostě půjde líp

Tazatel: &, jo, a co na to rodiče? To byl názor rodičů, že chtěli, abys tam šla, nebo tvůj?

Tamara: No rodiče taky chtěli, mamka se se mnou učila (?)

Tazatel: Ale poprvý, když si# když ti dali, nebo když sis dala tu možnost, že můžeš jít na gympl, jak se ti to líbilo, nebo čeho ses obávala?

Tamara: No, nejdřív jakoby ty přijímačky, že bych je neudělala jakoby, že jsem měla strach, ale potom... předtím jsem měla dobrou pocit, ale po nich jsem měla, jsem se bála, že se tam nedostanu, protože jsem měla takovej pocit, že... že jsem tam něco zvrátila

Tazatel: &... a poprvý, co tě na tom lákalo nejvíc prvně?

Tamara: No, hodně mě lákalo třeba i ty výlety, někam jezdit

Tazatel: Oni jezdí na výlety?

Tamara: Třeba že jezdí do tý Anglie... a hlavně já jsem tam chtěla taky hlavně kvůli té sestře

Tazatel: & Jasně... Jakou jsi měla podporu ze strany rodiny? Jako celkově

Tamara: Jako jo, podporovali mě (?)

Tazatel: A zaplatili ti třeba nějaký kurz nebo něco?

Tamara: # Spíš ani ne, (my jsme byly s mámou pořád doma)

Tazatel: Jo... A třeba sestra, jestli něco říkala k tomu, jakože/

Tamara: No jakoby (mě podporovala), že se se mnou učila

Tazatel: & A je někdo, komu se nelíbila ta představa, že bys šla na gympl? Jako, že chtěl, abys zůstala na základce?

Tamara: Hm, ani ne. (Všichni chtěli)

Tazatel: & A tak jak ses teda připravovala, jaká byla tvoje příprava?

Tamara: Tak, skoro každý den jsme se učili na přijímačky, objednali jsme si tři knížky, takový ty speciální, takže jsem je vyplňovala, každý den jsme se skoro učili matematiku, češtinu, pak občas ještě jsme se připravovali na ty všeobecný

Tazatel: Ty všeobecný... Takže to byla jen ta příprava doma a od kdy ses tak začala učit?

Tamara: No, tak já jsem se docela začala učit pozdě.

Tazatel: Jo?

Tamara: # Tak nějak v lednu jsem začala (?)

Tazatel: A myslíš si, že by bylo lepší začít už dřív jo, v tomhle tom?

Tamara: Ani nevím

Tazatel: Přece jenom to vyšlo, že jo @ ... A kdo ti teda během té přípravy nejvíc pomáhal?

Tamara: Mamka. A občas mi jenom tak jako pomohl tat'ka, sestra taky, ale hlavně máma.

Tazatel: Jo.

Tamara: Každý den, měla na to nervy @

Tazatel: @ No a jak tě to bavilo, takhle se připravovat od ledna do toho dubna furt?

Tamara: Občas mě to bavilo a občas ani ne, ale (věděla jsem, že musím)

Tazatel: Jo, jako, bez přípravy by to nešlo, myslíš? Třeba to, co se učíte tady ve škole, jestli bys to naspala jako jen tak z fleku?

Tamara: Jó, možná že...ale možná by to bylo asi dost nahnutý

Tazatel: Cože by to bylo? Nahnutý. Jo.

Tamara: Protože tam byly třeba i věci, které jsme se třeba tolik ještě neučili.

Tazatel: Jo, a žes to našla až v té knížce, jo?

Tamara: No, máma mi to i jako vysvětlila.

Tazatel: & Máma umí matiku, češtinu? @

Tamara: Jo, uměla jí @

Tazatel: A, napadlo tě třeba si podávat přihlášku i někam jinam, než sem?

Tamara: No, ani ne, máma říkala, že to zkusíme jenom sem, a když to nevyjde, tak tady zůstanu. (?)

Tazatel: & Třeba do jinýho města, že bys šla...tam tě jako/ tak za první tam asi nemáš tu sěgru, že jo, to je takovej bod.

Tamara: A taky že by mě máma musela, ona pracuje ve vedlejším městě, takže by mě ještě odvážela

Tazatel: Jo, takže autobusem by tě třeba neposlala, myslíš?

Tamara: No možná, ale já už teďka nevím, jak to budu stíhat, protože já ráno ... <mimika naznačující neschopnost ranního vstávání> @ já nevstanu ráno @

Tazatel: @ ... Tak konkrétně přijímačky, jak se ti to psalo?

Tamara: No, dobře. Nejlepší pocit jsem měla asi z té matematiky

Tazatel: Z matiky.

Tamara: A nejhorší z těch všeobecných. Protože to bylo docela dost, jakože rychlý

Tazatel: Jo. ... A ten vedla nějaká ta psycholožka, že jo. Jaká byla psycholožka?

Tamara: Jo, byla hodná

Tazatel: Jo?

Tamara: (Prostě jsem to naspala)

Tazatel: A je něco, co bys změnila na tom systému těch přijímaček? Jako něco ti tam vadilo prostě?

Tamara: Ne, ani ne. (?)

Tazatel: A jak si to prožívala? Když jsi tam šla, když jsi to psala, když si odcházela, jak ti bylo?

Tamara: (Tak když jsem tam byla, tak jsem byla jakože v pohodě), ale pak, když jsme jakoby odcházeli, tak pak za chvíli jsem měla takovej blbej pocit, takovej nervózní pocit, jakože to nezvládnu

Tazatel: No... a to byly ty dva dny, si na to čekala, že jo, to byl asi stres.

Tamara: No docela jo.

Tazatel: A co rodiče na to třeba, nebo i ségra

Tamara: Tak byly docela nervózní @

Tazatel: @ A ty přijímačky, ten obsah, bylo to podobný nebo odlišný od toho, na co ses učila doma?

Tamara: Jo, bylo to docela podobný

Tazatel: Jo.

Tamara: Jenomže tam, já jsem se hrozně učila na přísloví a žádný tam nebylo. Takže/ ani knížky, protože většinou tam vždycky byly přísloví nebo knížky a teďko tam nebylo nic, takže...

Tazatel: No a co tam místo toho teda bylo?

Tamara: No, jakoby, u češtiny tam byly takový cvičení, jako na odůvodnění a takhle a pak hádanka. U těch všeobecných, ať tam jako napíšeme, jestli je to dobře

Tazatel: Jo, jo, jo... no a co teda myslíš, že bude příští rok jiný, než tady, na základce?

Tamara: No tak, podle mě asi bude jiný vysvědčení @

Tazatel: Jo? @

Tamara: No asi... a jinak, no, jiný hodiny možná, asi jiný spolužáci, to je jasné, ale jinak úplně nic moc. (Protože to bude něco jako tady, ale trochu vyšší, jinak hodně podobný)

Tazatel: & A učitelé třeba?

Tamara: Tak učitelé tam taky jsou takový hodný, že maminka je zná, takže tak

Tazatel: Jo... # takže si nemyslíš, že už to budou samý jedničky jo?

Tamara: No možná @

Tazatel: @

Tamara: Kdyby byly, tak bych byla hrozně šťastná, ale asi...

Tazatel: Ale taky to jde, určitě @ Kdyby to nešlo, to by bylo pěkně blbý. A těšíš se tam?

Tamara: Jo, moc.

Tazatel: Jo, na co tak jako, co tě tam tak nejvíc táhne, asi?

Tamara: Tak, hodně se těším, že se některých lidí z naší třídy zbavím @

Tazatel: @?

Tamara: Některý mě otravují, některých se samozřejmě nezbavím @

Tazatel: Aha, jsou tam nějaký „prudiči“ s tebou, jo?

Tamara: <kývání> bohužel @

Tazatel: @ aha

Tamara: No a potom se tam těším, že to bude jiný trošku, že to bude jiná škola, že to bude skoro jakoby něco jinýho, tak se těším.

Tazatel: &

Tamara: Noví kamarádi třeba.

Tazatel: Prostě, dalo by se říct jako změna

Tamara: No, že to bude změna

Tazatel: & A je něco, co ti tady odsad' bude chybět? Nebo třeba někdo?

Tamara: No tak možná kamarádka, která se tam nedostala, tak ta mi možná bude chybět

Tazatel: &

Tamara: Kamarádi nějaký.

Tazatel: Myslíš, že už se s nima jako neuvidíš, nebo že už se s nima nebudeš stýkat?

Tamara: Ne, uvidim jako, ale už nebudeme takový kamarádky, jako jsme byly tady. Že už nebudeme spolu chodit do školy, bude to takový jiný

Tazatel: & ... no a kolik teda těch kamarádů tam s tebou jde? Nebo jestli tam s tebou někdo jde?

Tamara: No jsou tam jakoby moje dvě hodně dobrý kamarádky a pak tam jsou ještě nějaký kluci... teda z naší třídy tam jsou spíš kluci, pak tam jde ještě jedna holka, s tou jsem taková poloviční kamarádka spíš.

Tazatel: ... A kolik dětí z vaší třídy tam jde vůbec? Vaše třída je docela velká, že jo

Tamara: No, myslím, že nás tam jde osm nebo devět

Tazatel: & No napadá tě ještě nějaké zážitky takhle jako od toho učení, přes ty přijímačky, ku výsledku a takový do teďka, nějaké příběhy, nějaké zážitky?

Tamara: No, teda, nějaké zážitky, že jsem neměla nějak moc nadějí... a jinak nějak jsem neměla

Tazatel: Ne... A budeš mít třeba nějakou rozlučku nebo něco, když tady vlastně zítra jdeš naposled? Máte naplánovanou třeba nějakou třídní rozlučku třeba se všema těma? Nic takovýho tady není?

Tamara: No, my bychom se možná ani nesložili, protože máme takovou třídu

Tazatel: Jo, jo, jo, jako né dobře kolektiv

Tamara: No ani ne, protože třebas ty kluci, že se moc nebavěj s nějakýma klukama, nějaký holky taky

Tazatel: &

Tamara: Ale jdeme jako na pizzu, ale s kamarádkama, který jdou na gympl. Myslím, že tam jde jenom jedna, která se nedostala na gympl.

Tazatel: Jasný. ... A ty chceš být veterinářkou tady @ <vyplněno v anketě>

Tamara: Už nějak od svých pěti let a ještě mi to vydrželo @

Tazatel: & Ale to je hezký! Je to teda těžký, což jako ono se to nezdá, zvířátka nádherný, ale je to těžký

Tamara: To jo, když to občas vidím, říkám: Já, to bude těžký. @

Tazatel: Když máš ještě vlastně rodiče zdravotníky, jakože doktory, že jo, tak do toho trochu vidíš, no. Hm, ale hezký.

Tamara: Právě že, já jakoby, my máme/ vždycky jsme měli zvíře, takže se to už tak nějaká jakoby odvodilo no

Tazatel: Jo. Jsi říkala, že ještě jezdiš na těch koních, že jo.

Tamara: No

Tazatel: Kam jezdiš na koně?

Tamara: Já jezdím tady za městem. Tam je taková farma

Tazatel: & ... tak jo. Tak to je asi všechno. Já ti děkuju, tady máš čokoládu @ Tak hodně štěstí!

Tamara: Děkuju!

TADEÁŠ (ÚJ, P)

Tazatel: Tak, já se tě zeptám tady na pár otázek, nezminím ani tvoje město, nic takovýto, prostě nezminím tvoje jméno vůbec. Takže. Ty ses teda hlásil na gympl, dostal ses, skvělý. # Zeptám se kolik ti je?

Tadeáš: Mně je jedenáct a půl.

Tazatel: 11 a půl. # Máš nějaký sourozence?

Tadeáš: Mám, sestru, ta je taky na gymplu.

Tazatel: Jo? Kolik jí je?

Tadeáš: Je jí patnáct.

Tazatel: Patnáct. Takže šla taky jakože od pátý třídy jakože na gympl.

Tadeáš: &

Tazatel: Jo, a jaký máš známky, budeš mít zejtra?

Tadeáš: No, dvě dvojky.

Tazatel: Dvě dvojky, z čeho?

Tadeáš: Z vlastivědy a z přírodovědy.

Tazatel: Tady ty vědy @ Takže čeština, matika skvělý, to jde. # A máš nějaký koníčky? Chodíš někde na kroužky?

Tadeáš: No... já rád plavu spíš

Tazatel: Jo, jo, jo... a chodíš jako nějak plavat # jakoby do nějakýho kroužku nebo jako spíš koníček jenom tak?

Tadeáš: Jenom jako koníček

Tazatel: Jako koníček. Tady do bazénu chodíš často?

Tadeáš: No, tady.

Tazatel: Jo. ... # zeptám se tě, proč jdeš teda na gympl? Kdybys to měl tak říct?

Tadeáš: Protože měl bych vlastně, mně sestra říkala, že bych pak měl lepší vzdělání a tím pak i lepší práci pak.

Tazatel: &

Tadeáš: Že bych byl jakože chytřejší.

Tazatel: Takže ti to doporučila sestra, když to tak řeknu, jo?

Tadeáš: <souhlasné kývání>

Tazatel: Co na to rodiče, teda?

Tadeáš: Hm, dobrý.

Tazatel: Jo? Dobrý, jakože ... # spíš jakože ti to doporučili nebo jenom jako souhlasili?

Tadeáš: No jakože chtěli taky

Tazatel: Jo? A když ti dali takovou tu možnost poprvý, že můžeš jít na ten gympl, jak se ti to líbilo nebo čeho ses obával?

Tadeáš: No já jsem se ničeho neobával

Tazatel: Ne?

Tadeáš: No, já jsem tam spíš chtěl jít

Tazatel: Jo. A tam tě lákalo, co tak jako nejvíc v tu chvíli?

Tadeáš: No jsem chtěl # ... že to tam není takový lehký jako tady a tak... že to tam je takový složitější.

Tazatel: & A na to se těšíš, že to bude složitější, jo? Není jednodušší to mít jednodušší? @ Ne, dobře. # A kdy tak si začal uvažovat o tom, že bys takhle mohl jako přejít, kdy to bylo?

Tadeáš: No už od čtvrtý třídy

Tazatel: Jo? To máš asi jako od ségry, že jo, že víš, že máš tudle možnost. # ... Tak jaká byla podpora z té strany rodiny?

Tadeáš: Pomáhali mi dost.

Tazatel: Jo? Jak ti pomáhali třeba?

Tadeáš: Jako že jsem se víc jakoby soustředil na to a jako že jsem nemyslel na jiný věci.

Tazatel: &... a pomáhali ti třeba s učením? Nebo...

Tadeáš: No tak pomáhala spíš sestra

Tazatel: Ségra. # A z čeho ses učil? Jako/

Tadeáš: No z češtiny a z matematiky.

Tazatel: Jasně, a to měl nějaký testy z internetu, nebo knížku, nebo...?

Tadeáš: Já jsem měl ty testy jako tu knížku testy 2008

Tazatel: Jo, tydlety. A je někdo třeba z rodiny nebo ze školy nebo prostě někdo z okolí, kdo jako nechtěl, abys přešel? Nebo že se mu to moc jako nezdálo?

Tadeáš: <mimické naznačení záporu>

Tazatel: Ne? ... # a teda ta tvoje příprava, jak ses teda připravoval? Jak intenzivně, jak moc, jak hodně?

Tadeáš: Dvě hodiny denně

Tazatel: Dvě hodiny každý den. A od kdy tak si začal se učit?

Tadeáš: No to už bylo asi tak ... # nějak tak před šesti měsíci jsem se začal připravovat.

Tazatel: Šest měsíců před přijímačkami?

Tadeáš: No

Tazatel: Hezký. A opravdu jako... věděl jsi, že to má smysl nebo jakože/ bavilo tě to, když ses učil jakože?

Tadeáš: Moc ne, ale # jak bych to řekl, ale bylo to jakože zábavnější, než sedět, nemyslet, koukat se na zed'

Tazatel: Jo, jasně @ A kdo ti teda nejvíc pomáhal v té rodině?

Tadeáš: Sestra.

Tazatel: Ségra. Co na to říkala třeba ségra, jak se učíš? Říkala ti/ pochválila tě, nebo ti spíš nadávala? @

Tadeáš: Někdy mi nadávala, někdy mě zase hrozně chválila.

Tazatel: Za co ti nadávala?

Tadeáš: Zvlášť, když jsem byl na lepším místě, než ona @

Tazatel: Jo takhle! @

Tadeáš: Ona byla totiž na dvanáctým místě a já na osmým

Tazatel: @ No... napadlo tě třeba hlásit se na jiné gympl než na tenhle?

Tadeáš: To ne.

Tazatel: To ne, jako třeba kdybys měl jít třeba do města tady kousek, nebo... tak to by ti vadilo, co by ti na tom asi vadilo nejvíc?

Tadeáš: Hlavně ta dálka.

Tazatel: Je to dálka. Bys musel vstávat dřív a je to takový... tohle je pohodlnější

Tadeáš: Bylo by to takový únavnější.

Tazatel: & ... a taky tam nikdo nešel, že jo.

Tadeáš: &

Tazatel: Prostě nikoho tam neznáš, nemáš tam tu ségru. # no a tak tedy ty přijímačky, jak se ti to psalo?

Tadeáš: Jo dobrý, ale ty všeobecný, tam jsme museli být hodně rychlý

Tazatel: Jo?

Tadeáš: Hodně moc.

Tazatel: Hodně rychlý. To muselo bejt strašný! Jakože strašně stresující

Tadeáš: No jako bylo

Tazatel: A psycholožka to vedla, že jo, jaká byla?

Tadeáš: Tam byl psycholog spíš

Tazatel: Psychologa jsi měl. No, to je jedno, ale jestli byl jako stresující taky, nebo jenom ten čas byl stresující.

Tadeáš: Ten čas.

Tazatel: Čas byl stresující. No a čeština, matika?

Tadeáš: Jo, to šlo, jen v tý češtině jsem trochu zavadil

Tazatel: Jo? Ale tak osmý místo, to je dobrý @ A je něco, co bys na těch přijímačkách měnil?

Tadeáš: # Ne

Tazatel: V pohodě všechno, jakože systém, spolužáci, učitelé tě rušili...okno bylo otevřený @ něco?

Tadeáš: <mimické naznačení záporu>

Tazatel: Ne v pohodě? Psycholog taky v pohodě. # No a jak si to prožíval, když jsi tam šel, když jsi to psal?

Tadeáš: Jo, dobrý docela

Tazatel: V pohodě?... nebyl jsi ve stresu jako nějak? Věděl jsi, že to napíšeš, nebo jako byl sis jistej?

Tadeáš: (Byl jsem si jistej)

Tazatel: Jo, a když si šel z těch přijímaček jako, už si to měl za sebou, takový jakože/ co se ti honilo hlavou? Byl sis jistej?

Tadeáš: No to už jsem byl takovej na půl si jistej a na půl jsem nevěděl.

Tazatel: Jo... takže sis myslel, že to dáš spíš jakože těsně, když to tak řeknu? Jo?

Tadeáš: <přikývnutí>

Tazatel: A jak ses připravoval na ty přijímačky, tak jestli ta příprava byla podobná nebo stejná tomu, co bylo na těch přijímačkách?

Tadeáš: Stejný.

Tazatel: Bylo to hodně, hodně stejný jakože jo?

Tadeáš: Jo

Tazatel: Takže ses trefil prostě do těch testů, stáhl sis třeba i ty testy z toho gymplu? Jako věděl jsi, jak to bude vypadat?

Tadeáš: Jo, to jo

Tazatel: Jasně. ... A co si myslíš, že teda bude jiný, ten příští rok?

Tadeáš: ... No, budu mít jiné kamarády

Tazatel: Ano

Tadeáš: a to učivo bude takový jakože těžší...

Tazatel: # ... takže známky/

Tadeáš: A budu mít jiné učitele ještě

Tazatel: & a víš, jaký tam jsou učitelé?

Tadeáš: My budeme mít pana učitele F.

Tazatel: Jakože ho přímo znáš?

Tadeáš: No, mně to říkala moje sestra

Tazatel: Jo... a víš, jaký bude?

Tadeáš: No moje sestra říkala, že je hroznej

Tazatel: Jo? Se na něj těšíš?

Tadeáš: Moc ne asi
Tazatel: Moc ne... A jaký si myslíš, že budeš mít teda ty známky, teď máš dvě dvojky, že jo, asi?
Tadeáš: Asi tak čtyry nebo tři.
Tazatel: Jo? ... No a těšíš se tam?
Tadeáš: Jo.
Tazatel: Jo? Na co tak nejvíc, kdybys to měl říct, na co se těšíš?
Tadeáš: Na lepší kamarády, na lepší učivo a na lepší oběd
Tazatel: Oběd?
Tadeáš: No
Tazatel: Tady je špatnej oběd?
Tadeáš: Není moc dobrej @
Tazatel: Není moc dobrej @ a tam je dobrej oběd? Říkala sestra?
Tadeáš: &
Tazatel: # hezký. To mi ještě nikdo neřekl, že se těší na lepší oběd @ ... a co ti odsad' bude chybět?
Tadeáš: Nejlepší kamarád
Tazatel: Ten tam nešel?
Tadeáš: # ten tam pujde prý od devítky
Tazatel: Jo, ani to nezkusil třeba?
Tadeáš: Ne
Tazatel: No, a myslíš si, že ho teďko jako neuvidíš ty čtyry roky, co tam teďko vlastně budeš
Tadeáš: Asi ne
Tazatel: Asi ne jakože... nechodí třeba plavat taky, jakože byste se potkali někde
Tadeáš: No já vím, kde bydlí, takže bych za ním mohl přijet a mám i jeho e-mail, takže bychom si mohli psát
Tazatel: Jasně, no... # a máš teda ještě nějaký kámoše, co tam s tebou půjdou?
Tadeáš: Jo mám
Tazatel: Jo, kolik takovejch kámošů?
Tadeáš: Šest
Tazatel: Šest kámošů s tebou jde na gympl? Hezký. Takže tam nebudeš úplně sám
Tadeáš: Ne.
Tazatel: A jde tam třeba nějakej někdo # s kým se jako moc nebavíš nebo kdo ti tam bude vadit?
Tadeáš: Jo, jmenuje se Anička, ona na mě vždycky nadává. Já jsem u ní, u jejího místa, nic neříkám a ona říká, ať vypadnu z jejího místa.
Tazatel: Jo a to tam/
Tadeáš: Ona je jen divná na mě
Tazatel: Jo... tak uvidíš no. Tak na tom gymplu tam bude i ona vyděšená třeba, že jo, a takový jakože, to bude jiný. A budeš, poznáš tam víc lidí, že jo. Těšíš se na ty nové lidi aspoň?
Tadeáš: Jo, jo
Tazatel: Potkal jsi už někoho takhle na přijímačkách, když jsi tam jako...?
Tadeáš: Jo, Matěje a Kubu a pak ještě... já si vzpomenu...
Tazatel: No, to nevádí... A nějakej takhle, když si vzpomeneš na nějakej zážitek, kde... to z tvý přípravy, z těch přijímaček, teďko, když ses dozvěděl, že tam jdeš, nějakej příběh, jako třeba z domova, nebo od učitelky, jestli nějaká situace se nastala, jakože třeba učitelka ti řekla: „ty se tam nehodíš“ nebo „ty jsi úplně nejlepší“, nebo ségra prostě, když ti nadávala, že jsi lepší @, jestli třeba vaši něco, rodiče. Jestli si vzpomeneš ještě na nějakou takovou situaci.
Tadeáš: No moje sestra mě tam nechtěla, jenom kvůli tomu, abych jí tam neotravoval
Tazatel: Jo? Otravuješ? @
Tadeáš: No naschvál právě.
Tazatel: Aha
Tadeáš: Když mi to taky dělá, tak já jí to oplácím
Tazatel: Ona tě otravuje taky, jo?
Tadeáš: Když si povídám s kamarádem přes skype, tak ona jakoby mi nadává a tak dál
Tazatel: Aha... tak jí tam jdeš otravovat, jo? @
Tadeáš: Vlastně jo
Tazatel: Ale to je takový hezký, ne, takový otravování, to by mě taky bavilo

Tadeáš: Já tam znám všechny to... z kvarty
Tazatel: Z kvarty, jakože z té její třídy?
Tadeáš: No, tam jak chodí teďka
Tazatel: Jo. No, a myslíš, že se tam jako budete hodně potkávat?
Tadeáš: Jo, protože moje sestra bude chodit do jiný třídy a já budu chodit do té třídy, co chodila moje sestra zase
Tazatel: Jo takhle, jako do stejný místnosti, nebo jak to myslíš takhle
Tadeáš: No, do stejný místnosti
Tazatel: Jo, a že budeš mít jako hodně podobný učitele no. No, ale to je dobrý, že když tam máš tu sestru, tak jí můžeš vyzpovídat z těch informací, co ona už má. A to ona ti neříká, když se otravujete? @ Řekne ti něco, jako poradí ti, nebo tě jenom otravuje.
Tadeáš: Když je na mě našťvaná, tak mi s ničím neporadí
Tazatel: Jasně. A myslíš, že se to změní, když se budete vídat častěji, ještě?
Tadeáš: To nevím
Tazatel: @ Jo, tak jo, hele, jestli tě ještě něco nenapadne takhle, kdybys chtěl něco říct
Tadeáš: Mě už nic nenapadá
Tazatel: No, jsem tě asi vycucala hodně, co. @ Tak jo, já ti děkuju, já ti tady dám čokoládu na cestu
Tadeáš: Děkuj
Tazatel: Díky

NIKOLA (ÚJ, P)

Tazatel: Tak, nemusíš se bát, já nezmíním/# píšu takovou tu práci, bakalářku, a nezmíním tam ani tvoje město, ani tvoji základku, vůbec nic, prostě @ Jo... tak, tys mi posledně vyplňovala ten dotazník takovej # já se tě ještě zeptám na takový základní, podobný věci ohledně teda těch/ toho víceletýho gymplu. Ty jsi jediná, co šla teďko na gympl z té tvojí třídy?
Nikola: <zvuky záporu> ještě jedna
Tazatel: Jo, ještě jedna... a hlásili se čtyři, že jo
Nikola: Jo
Tazatel: & Kolik ti vlastně je?
Nikola: # Jedenáct
Tazatel: Jedenáct, máš nějaký sourozence?
Nikola: Jo, ségru.
Tazatel: Starší, mladší?
Nikola: # Starší, 15 jí je
Tazatel: Takže teďko končí devítku?
Nikola: Jo
Tazatel: Kam půjde?
Nikola: # Do prváku, na gympl.
Tazatel: Na ten samej?
Nikola: No, ona je vlastně teď na gymplu, pořád.
Tazatel: Jo, jakože... taky šla na osmiletý takhle.
Nikola: &
Tazatel: & Takže to máš asi od ségry, že prostě
Nikola: No... taky
Tazatel: @ # Jaký budeš mít známky zítra?
Nikola: Samý jedničky
Tazatel: Samý jedničky! Hrozila ti třeba nějaká dvojka?
Nikola: Ani ne @
Tazatel: Ne? @ Čeština, matika... v pohodě
Nikola: Jo.
Tazatel: Víš třeba, co studovali rodiče?
Nikola: To nevím...
Tazatel: Nevíš
Nikola: Ale vím. Že né vejšku

Tazatel: & # A máš nějaký koníčky? Chodíš na nějaký kroužky?

Nikola: # Chodím na angličtinu a chodila jsem na výtvarku a chodím ještě na tenis

Tazatel: Na tenis. A nezabírá ti to moc času třeba, takovej tenis?

Nikola: # Ani ne

Tazatel: Ne? Moc často tam třeba nechodíš, jakože třikrát týdně nebo tak

Nikola: Ne, já chodím jenom jednou týdně, na angličtinu dvakrát týdně, ale ta už mi skončila, jakoby

Tazatel: Jo, to je tady od školy, nebo...?

Nikola: Ne, jako jazykový kurz

Tazatel: Jo, jo, jo... No a nějaký hudební nástroj tě neláká, takhle? Ještě k tomu všemu? @

Nikola: # Ne, ani ne @

Tazatel: A myslíš si, že ti ty zájmy takhle zůstanou jako, když půjdeš na ten gympl?

Nikola: Snad jo

Tazatel: A když si říkala, na výtvarku už nechodíš, tak jsi jako

Nikola: No, tak to si už maluju jako doma

Tazatel: Jo

Nikola: A ten tenis, to mi ještě určitě zůstane a ta angličtina taky

Tazatel: & No, tak otázka, proč volíš teda gympl? Proč chceš změnit základku? Takhle, když to řeknu

Nikola: #... abych měla/ abych se připravila na tu vejšku

Tazatel: &

Nikola: No a... abych měla tak jako to dobrý vzdělání ... a tak.

Tazatel: To je hezká odpověď náhodou. @ Hodně dětí mi řekne: protože to chtěli rodiče

Nikola: &

Tazatel: @ Takže jdeš prostě za tím vzděláním a prostě chceš mít nějaký ten studijní základ, dalo by se říct

Nikola: No.

Tazatel: A už víš třeba, co bys chtěla dělat v budoucnu? Třeba/

Nikola: Ne. @

Tazatel: No @ jasně, jen tak se ptám. A prvně, když ti rodiče dali tu možnost, nebo když tě to napadlo, přejít na ten gympl, co se ti líbilo, nebo čeho ses obávala?

Nikola: # já nevím

Tazatel: Ne? @

Nikola: To nevím @

Tazatel: Třeba jako, jestli ses bála, že se tam nedostaneš, nebo...

Nikola: Já jsem se spíš... já nevím

Tazatel: &

Nikola: Těch přijímaček jsem se trochu bála, ale tak jsem si říkala, že když se tam nedostanu, tak se tam prostě nedostanu.

Tazatel: Jasně, &, a kdo ti teda doporučil tuhleto možnost? Jako prvně, kdo ti řekl: Hele, nechceš jít na gympl? Nebo jsi to byla ty?

Nikola: Já jsem si to řekla, protože ségra se vlastně učila na ty přijímačky v té pátý třídě, tak jsem si říkala, že to taky pak zkusím, jakoby v té pátý třídě

Tazatel: & No a... jaká byla podpora ze strany rodiny?

Nikola: No, tak jako učili se se mnou a říkali, že to zvládnu

Tazatel: Jo. A ty ses učila, chodila jsi na nějaký třeba kurzy, nebo

Nikola: # Ne, já jsem se učila doma

Tazatel: Jo, z nějaký literatury? Nebo z nějaký/

Nikola: No, tu matiku jsem se učila takový ty logický úlohy a češtinu tu literaturu a tak různě

Tazatel: A něco stažený z internetu třeba

Nikola: No, to jsem si taky stáhla

Tazatel: Jo

Nikola: Takhle z# z těch stránek toho gymplu, tam byly ty vzory těch přijímaček a tak

Tazatel: Jo, jo, jo. A ... bejvaj třeba i takový ty testy, který si musíš zaplatit, když stáhneš z toho internetu, to ne? Nic takovýho?

Nikola: To ne

Tazatel: Ne. Takže de facto rodiče nemuseli extrémně investovat do toho, [jenom ty knížky]

Nikola: [já jsem si jako]
kupovala ty učebnice takový a ... z toho gymplu a učila jsem se z toho.
Tazatel: & A je třeba někdo, z tvýho okolí, kdo prostě nechtěl, abys tam šla?
Nikola: ... Ne
Tazatel: Ne, nikdo zvláštní. A... připravovala ses třeba taky na testy SCIO? Říká ti to něco SCIO?
Nikola: ... Ty psychotesty?
Tazatel: No tak třeba
Nikola: # Nepřipravovala, právě jsem si říkala, že bych se v tomhlectom jako úplně...
Tazatel: Jo.
Nikola: A hlavně na tu češtinu a matiku
Tazatel: & ... A kdo ti teda nejvíc pomáhal?
Nikola: # Mamka
Tazatel: Jak třeba?
Nikola: # Že se se mnou učila a že mi ty logický úlohy vysvětlovala, právě, že jsem nad jednou seděla ze začátku patnáct minut, třeba @
Tazatel: @ No, občas to je těžký... A jak dlouho si se #/ od kdy ses tak začala učit?
Nikola: # Jakože každej den jsem se učila od března, ale předtím jsem se učila, že jsem si třeba dvakrát tejdne něco udělala
Tazatel: &
Nikola: No a od toho března, hlavně ten březen, duben jsem se učila každej den skoro
Tazatel: No, a když ses učila každej den, tak to si asi už trošku flákala tenis, ne?
Nikola: Nevlákala. Třeba, když jsem měla tenis, tak jsem se ten den třeba učila pak, jakoby, když jsem přišla, tak jsem si tak jako odpočinula a pak jsem se učila a o víkend jsem hlavně se učila.
Tazatel: Jasně... No a jak tě to bavilo tadyto připravování se?
Nikola: Nooo, já jsem byla tak zvyklá, jak jsem to takhle dělala každej den.
Tazatel: Jo?
Nikola: Že už to bylo takový jiný, že když jsem se pak po těch přijímačkách už vůbec takhle na to jako neučila @
Tazatel: & @
Nikola: Ale to, už to bylo všechno úplně stejný, ty úlohy.
Tazatel: Jo, takovej stereotyp jakože
Nikola: Noo.
Tazatel: A představíš si jakože/ dokázala by sis představit, že by ses na to učila ještě dýl, třeba jako od prosince?
Nikola: Klidně jo.
Tazatel: Jo?
Nikola: Jo @
Tazatel: @ ... a napadlo tě třeba si podat přihlášku i jinam, někam do jinýho města?
Nikola: # ne, já jsem si říkala, že to zkusím tady, a když se tam nedostanu, tak se tam...
Tazatel: = tak se tam nedostanu
Nikola: no, tak se tam nedostanu.
Tazatel: Jasný @ ... jakože, tam by ti vadilo jakože prostě jsi v jiným městě? Nebo to dojíždění?
Nikola: No, spíš to dojíždění, jakože tady to mám blíž prostě ve městě. A tady ta škola je taky dobrá
Tazatel: Jo, jo, jo... A ty přijímačky, jak se ti to psalo?
Nikola: Jak co?
Tazatel: Jak se ti to psalo, když jsi tam byla, jakej si měla z toho pocit, prostě?
Nikola: No, já jsem měla nejlepší pocit jako z češtiny, protože jsem si to dlouho kontrolovala
Tazatel: &
Nikola: a z matiky jsem měla takovej divnej pocit, protože jsem asi půlku nevěděla
Tazatel: Jo, jo, jo
Nikola: Nebo jsem věděla, že jsem jeden příklad uměla, jsem měla špatně
Tazatel: &
Nikola: A ty psychotesty, tak ona mi ségra říkala, že ono to je hrozně rychlý a že třeba když půlku papíru neudělám, tak, že se nic nestalo.
Tazatel: Jo.

Nikola: Že to je normální.

Tazatel: Tak to je fajn, že ti to ségra řekla, no @

Nikola: Abych se pak zbytečně nenervovala, že z toho má jenom půlku třeba no.

Tazatel: & ... No a měnila bys takhle na tom systému něco těch přijímaček jako, co ti bylo proti srsti úplně třeba?

Nikola: Ani ne

Tazatel: Že prostě třeba učitelé, nebo/

Nikola: Ne, mě nic nevadilo

Tazatel: Jo, dalo se to ... No a jak si to prožívala? Když jsi tam byla ... když jsi tam šla, když jsi tam byla, když jsi odcházela?

Nikola: Já jsem si řekla prostě, že když se tam dostanu, tak se tam dostanu a když ne, tak ne. @

Tazatel: Jo. Takže jako byla [jsi ve stresu]?

Nikola: [Jako, ale...] no tak jako byla jsem zvědavá, jak to dopadne.

Tazatel: No... a ty ses dozvěděla výsledky kdy, po těch testech?

Nikola: Až ve středu, protože dvě děti to ještě dodělávaly

Tazatel: Jo, takže nějak dva dny, že jo

Nikola: No.

Tazatel: A dostala ses hned, že jo. # Nemusela ses odvolávat.

Nikola: Ne.

Tazatel: Jasně... No, a když porovnáš tu přípravu a ty přijímačky, bylo to podobný? Nebo rozdílný?

Nikola: Podobný, tam byly takový úlohy, třeba v tý matice, který jsem čekala, že tam budou.

Tazatel: Jo... No, a co si teda myslíš, že bude příští rok jiný?

Nikola: # Budu se muset víc učit... A budu mít míň času třeba jako

Tazatel: & A jaký si myslíš, že budeš mít známky?

Nikola: Tak dvojky už budou, jakoby na výzvo, to určitě @

Tazatel: No... z čeho si myslíš, že to bude asi?

Nikola: Třeba z matiky, nebo z češtiny, tady z těch takových těch

Tazatel: &... No a těšíš se tam?

Nikola: Těším @

Tazatel: @ a ty tam vlastně přijdeš... a ségra tam vlastně ještě zůstane, dobrý

Nikola: Jo.

Tazatel: Teď mi to došlo @ Tak to je fajn. Ségra chodila i sem?

Nikola: &

Tazatel: Potkali jste se tady vůbec?

Nikola: Jo, v první třídě @

Tazatel: První třída, pátá třída, jasný@ #... a těšíš se tam třeba na profesory, nebo znáš tam někoho?

Nikola: Znáám, protože ségra mi jako o nich říkala

Tazatel: No. A na co se tam teda jako nejvíc těšíš, kdybys to měla pojmenovat?... Třeba?

Nikola: Já nevím

Tazatel: Co bude jiný prostě od tady toho, tady toho standardu, co máš tady těch pět let za sebou?

Nikola: # tak to učení, ta škola, tak jako všechno bude jiný. I ty učitelé budou jiný než tady asi.

Tazatel: & Jaký jiný jako...?

Nikola: No jako budou jako stejný, ale než si na ně zvyknu, tady už všechny znám

Tazatel: Jo, jo, jo... A co ti odsad' bude chybět, jestli to něco tady...?

Nikola: No... ty kamarádi, který tam třeba nedělali ty přijímačky, nebo se tam nedostali

Tazatel: & A učitelky? Nebo...

Nikola: Jo @

Tazatel: @ ... # a máš tam/ jde tam teda ta jedna tvoje spolužačka, ještě někdo jako takhle blízký?

Nikola: Jo, jo. Dvě kamarádky tady z céčka.

Tazatel: Z céčka. # No, máš ještě nějaké zážitek takhle jako od toho března, co ses připravovala, prostě ty přijímačky, dneska třeba jakože. Jako jestli ti něco někdo řek třeba špatnýho, nebo dobrýho, jako jestli napadne tě něco takhle.

Nikola: Jako k těm přijímačkám?

Tazatel: Třeba. Cokoliv.

Nikola: Tak jako... já nevím @

Tazatel: No, jestli tam byl nějaký zážitek silnej...?

Nikola: To ani ne. @

Tazatel: Ne. Jakože, prožívala si to tak jako v pohodě, tak to přišlo, odešlo...@

Nikola: No ale jako byla jsem nervózní před těma výsledkama, ty dva dny prostě jsem pořád koukala na internet, jestli to tam už není náhodou @ i když jsem věděla, že to tam třeba ještě v to úterý, že to tam ještě nebude

Tazatel: @ to tam nemůže bejt, jasný... tak to člověku nedá... Tak jo. To je asi všechno, jestli už tě nenapadá, co bys chtěla říct? @

Nikola: Ani ne @

Tazatel: Já tady mám na tebe toho maila, cos mi psala. Kdybych potřebovala ještě něco, tak ti napíšu a jakože, kdyžtak si to doplním.

Nikola: &

Tazatel: Jo?

Nikola: Jo.

Tazatel: Já tady mám pro tebe ještě čokoládu @ tak, děkuju!

Nikola: Jé, děkuju.

Tazatel: Nashledanou!

KAMILA (PJ, P1)

Tazatel: Takže, ještě jednou teda. Tohle bude anonymní, takže se vůbec nemusíš bát

Kamila: Jo

Tazatel: # posledně jsi mi vyplňovala teda dotazník, ty jsi teda Kamila H.?

Kamila: Kamila M.

Tazatel: Jo, ježíš marja... tak, já se tě tady zeptám na pár otázek

Kamila: &

Tazatel: Kolik ti vlastně je už?

Kamila: 11

Tazatel: Jedenáct, takže dobrý. # Máš nějaký sourozence třeba?

Kamila: Jo, mám, starší sestru

Tazatel: A ta chodí kam?

Kamila: # No teď chodí na vysokou už, na Karlovu Univerzitu

Tazatel: Jo? Dobře. # A jaký máš známky? Jaký budeš mít výzo?

Kamila: No, teď samý

Tazatel: Samý.

Kamila: Jo, akorát jednou ve čtvrtý třídě, v prvním pololetí, jsem měla jednu dvojku

Tazatel: Z čeho?

Kamila: Z angličtiny

Tazatel: Jo, jo, jasně. A hrozila ti tady zase dvojka?

Kamila: No, z angličtiny trochu jsme se bála, ale...

Tazatel: Hm. # víš, co studovali rodiče třeba?

Kamila: No, mamka teď si dodělávala vysokou školu, ta dělala UJAK

Tazatel: &

Kamila: No a tat'ka dělal... to# je vyučený a dělá... no prostě vyrábí materiály (?) takže si to můžete nějak odvodit @

Tazatel: Jo, jo dobrý @ a máš ještě nějaký koníčky takhle?

Kamila: Jo teď se starám o osmáky, to jsou takový malý hlodavci

Tazatel: No, no, no, no!

Kamila: Ty jsou úplně super, mám je od prvního května, jsou hrozně malink/ nebo malinký, zítra už budou dospělí

Tazatel: @

Kamila: Takže, už jim budou tři měsíce

Tazatel: No

Kamila: No a jinak, hraju na piáno, pak... jo, hrozně ráda bych se chtěla naučit něco hrozně těžkýho na piáno, akorát moje ségra furt: To se nenaučíš! @

Tazatel: To se naučíš, já jsem taky hrála na piáno a naučila jsem se to @ Takže jenom piáno? Chodíš do kroužku jen na to piáno?

Kamila: No pak chodím na výtvarku ještě a pak chodím na ájnu sem, tady jsem chodila

Tazatel: & ... tak, otázka, proč jdeš na gympl?

Kamila: No, já jsem to za prvé chtěla jenom zkusit, jestli bych se tam dostala

Tazatel: &

Kamila: Ale za druhé, protože už tam chodila ta moje ségra, a tak jsem chtěla jí dokázat, jakože já jsem taky dobrá @

Tazatel: @

Kamila: No, ale hlavně, že já jsem vlastně přišla sem ve třetí třídě (?),

Tazatel: &

Kamila: ale tak jsem se rozhodla, že bych prostě zase chtěla někam jinam

Tazatel: Ještě jinam jo? Takhle cestuješ po školách @ a víš, čím chceš být, třeba jako, co ti to dá takhle?

Kamila: No, mě by třeba hrozně bavilo, já nevím, ale mě by třeba úplně... strašně mě zajímá třeba psychologie

Tazatel: &

Kamila: Ale jakože, třeba... já nevím, někdo něco udělá, a znamená to jakože něco.

Tazatel: &

Kamila: Ale, to je jako jenom takovej sen. Pak by mě bavila animace třeba. Jako kreslení

Tazatel: Takový rozdílný @

Kamila: No @ právě

Tazatel: Ale to je dobrý! ... no, a# poprvý, když jsi slyšela o týchle možnostech, jakože můžeš jít na gympl, jako jak se ti to líbilo, nebo čeho ses obávala?

Kamila: # no, tak já jsem se obávala, že se tam za prvé nedostanu

Tazatel: &

Kamila: A za druhé, že třeba... že, že to bude daleko, nebo prostě takový, že třeba se mi tam nebude líbit a tak

Tazatel: &... a na co ses tam těšila, teda?

Kamila: No, těšila jsem se na to, že třeba se budu mít větší možnost se třeba dostat na tu vysokou pak, a pak jsem se těšila, že vlastně tam poznám nové lidi

Tazatel: &

Kamila: Ale, taky jsem byla ráda, že tam jsou taky se mnou jedna holka od naší třídy, takže...

Tazatel: Jo... a kdy jsi poprvý slyšela o tom, jako za jakých souvislostí ti kdo o tom řekl?

Kamila: No, asi, já jsem o tom slyšela, už je to, když jsem byla malá, protože ségra chodila na gympl, takže je to takový hodně propojený

Tazatel: Jasně, ty máš tu ségru. & A jakou jsi měla podporu ze strany rodiny?

Kamila: No, mamka jako říkala, ať se, že... se se mnou bude učit, ale že chce, aby to bylo jakože ze mě, že to mám jako hrozně velkou radost, když se tam dostanu, jako že jsem se sama na to naučila.

Tazatel: &

Kamila: Ale zaplatili mi kurz, to je tady/

Tazatel: Ano?

Kamila: vedle, že jsem chodila na takový přípravky a pak jsem chodila na SCIO a tak

Tazatel: Jo

Kamila: Takže jsem měla velkou podporu

Tazatel: To je dobrý. A je někdo, komu se to jako nelíbilo, že jdeš na ten gympl třeba? Nebo jakože nechtěl, nebo/

Kamila: Asi ne, ani ne

Tazatel: Ani ne.

Kamila: Oni na to byli všichni zvyklí jako od ségry

Tazatel: @ No, a teda jak ses na to připravovala na ty přijímačky

Kamila: No, chodila jsem každou sobotu, nebo skoro každou sobotu

Tazatel: Ano

Kamila: na tu přípravku, a pak někdy ke konci jsem chodila i v pátek na SCIO

Tazatel: &

Kamila: A pak jsem, jo, jednou jsem byla tam celý den na takových těch OSP <obecné studijní předpoklady>, ty mi moc nešly, ty byly hrozně dlouhý a nikdy jsem je nestíhala, ale u těch SCIO jsem měla úplně největší problém asi s matematikou, tu jsem fakt nestíhala

Tazatel: Jo, tam je to na čas nějak no

Kamila: No, jakože nějakých třicet minut na 40 otázek, nebo já si to už moc nepamatuju

Tazatel: &

Kamila: No ale taky jsem se učila z takových knížek, který jsme dostali

Tazatel: No

Kamila: A, hm...ale měla jsem strašnej/ strašně jsem se bála, protože všechny holky říkaly jak strašně jako se učí a tak a já jsem se moc neučila

Tazatel: Doma ses neučila?

Kamila: No, moc ne, ale jako že jsem si to spíš jako jenom opakovala

Tazatel: &

Kamila: Že jsem chodila pravidelně na ty přípravky, ale nevím, docela jsem se toho bála, že všichni už tak, jestli už umím udělat tohle a tohle a to bylo takový...

Tazatel: @ jo... no a kdo ti teda během té přípravy nejvíc pomáhal takhle?

Kamila: Asi mamka a ty z těch kurzů

Tazatel: Jo

Kamila: Třeba i ségra si ke konci pak se mnou učila, ale ta si taky musela něco dělat sama do školy, že jo, takže to nebylo takový, že by na mě měla čas. Pak tat'ka, ten se se mnou moc neučila, ale mamka se taky učila na ty zkoušky

Tazatel: Jo

Kamila: Protože je teďko bakalář, takže se učila na ten UJAK

Tazatel: Dobře. No a jak tě to připravování bavilo? @

Kamila: No, moc ne, ale bylo to hrozně dlouhý, protože já jsem tam vlastně chodila od dvou do šesti a pak jsem byla strašně unavená pěkně už... ale to asi každý

Tazatel: & a jak dlouho# od kdy ses začal učit?

Kamila: # Podle mě od října to začínalo

Tazatel: Ty jo!

Kamila: Až vlastně do dubna.

Tazatel: &...no a teď ty přijímačky, to si dělala na Malostranský a na Jiřího Gutha Jarkovského a jaký byly tam ty rozdíly mezi těma školama?

Kamila: No, Malostranský, to bylo to SCIO takový to kroužkování

Tazatel: No, no, no

Kamila: A to, u toho Jiřího Gutha Jarkovského to bylo doplňování, to bylo prostě takový ty slovní úlohy a prostě napsat. Akorát u toho Gutha Jarkovského tam jsem měla jednu úlohu, kterou jsem si jako špatně nějak přečetla z matematiky a já jsem pak už nestíhla ji opravit, takže asi kvůli ní tam jsem se nedostala, ale dostala jsem se na Malostranský. Říkám si, že to vůbec není možný, protože/ a docela jako mě to mrzelo, protože jsem se chtěla dostat jako na oba

Tazatel: & no jasně

Kamila: tak to bylo takový, ale na tu Truhlářskou <tj. Jiřího Gutha Jarkovského> se hlásilo asi o polovinu míň dětí a byla jsem o polovinu horší

Tazatel: & @... o polovinu horší? Jako/

Kamila: No jako že jsem byla, # měla jsem... 48. jsem byla z 460 na tý Malostranský a pak jsem byla na Truhlářský jsem měla, se tam hlásilo 170 dětí a byla jsem 95.

Tazatel: @

Kamila: tak to bylo takový...

Tazatel: No, ... a jak se ti to psalo ty přijímačky jakože?

Kamila: No, u tý Truhlářský jsem, jako zvláštní, ale tam jsem vůbec nebyla zas nervózní

Tazatel: A tam jsi byla jako, první gympl to byl, nebo jak jsi šla na zkoušky?

Kamila: # jo, tam jsem šla jako poprvé

Tazatel: Jo, jako první, jasně

Kamila: A pak na tu Malostranskou jsem šla jako podruhé, tam jsem byla nervózní, že tam jsem věděla, že tam bych se chtěla asi dostat víc

Tazatel: &... a třeba, nebylo to tím, že si věděla, že na tom, na tý Truhlářské jakože se ti to moc nepovedlo? Nebo...

Kamila: No nevím

Tazatel: Že pak jsi byla jako nervóznější, nebylo to tím?/

Kamila: Já jsem byla nervóznější, až když jsem přijela domu

Tazatel: Jo

Kamila: Když jsem si uvědomila ty chyby, co jsem tam měla... to bylo docela

Tazatel: &... a co bys tam měnila třeba na těch zkouškách, organizačně jako, jestli ti vadily jako učitelky

Kamila: No tak třeba # jednu paní učitelku jsem tam měla docela nepříjemnou (?) to hodně změnilo. Že tam byla taková přísná, hodně přísná, taková fakt, nebyla mi moc příjemná

Tazatel: &

Kamila: A to bylo na všeobecné testy a angličtinu a to nevím, mně prostě se psalo tak nějak zvláště

Tazatel: Ty jsi psala i z angličtiny?

Kamila: No, tam bylo, vlastně Jiřího Gutha Jarkovského jazykovéj gympl a tam... ta Malostranská není.

Tazatel: &

Kamila: To je všeobecněj. Ale taky bych třeba změnila, jako, na tý Malostranský to bylo takový hrozně utajený, takový jako že tam otevírali před náma ty testy a dávali je nám tam, všechny byly zavřené @

Tazatel: @

Kamila: Na tý Truhlářské, tam se jenom tak jako rozdávaly ty testy

Tazatel: Aha @ ... No a jak jsi to prožívala teda? Jako jestli byla nervózní nebo jsi byla v pohodě?

Kamila: No jako, bylo to takový zvláštní, no, že první jsem vůbec nebyla jako nervózní, to už jsem říkala, ale na tý Malostranský jsem byla hodně nervózní, ale tam už jsem, na tý Malostranský, jsem měla hodně dětí od naší třídy. Tam vlastně pokud vím, tak tam byly asi... pět holek od nás, možná ještě víc, takže s nima jsem se bavila, takže mě tak jako uklidňovaly

<vyrušení školním rozhlasem>

Tazatel: To bude pan ředitel teďko povídat

Kamila: To nevádí, já už to znám @

Tazatel: Tak snad tohle to přežije @ <diktafon>... # a ty přijímačky, jestli byly podobný, čemu ty ses učila?

Kamila: No, tak ta Truhlářská, ta byla hodně podobná, protože to jsem se učila, právě mě to zklamalo, že jsem se na to půl roku učila a pak jsem to zkazila. Ale ta Malostranská, ta byla taky hodně podobná, ale tam jsem měla dvakrát tolik času, stejně otázek, ale dvakrát tolik času, takže jsem myslela, jako že to nezvládnu, ale jakoby zvládla jsem to a ještě jsem strašně dlouho čekala, že jsem to stihla za polovinu času.

Tazatel: & ... no, a co si teda myslíš, že bude za ten rok jiný?

Kamila: No, já si myslím, že v tý sedmý třídě, tam bych asi se nechtěla hlásit, protože si myslím, že tam se bude hlásit hrozně lidí, protože všichni, co se nedostali, se budou hlásit v sedmý a pak v devátý

Tazatel: Jo

Kamila: Takže jsem ráda, že jsem se dostala v pátý.

Tazatel: & a co tam bude pro tebe jakože jiný, jako co se změnilo nějak v chodu třeba?

Kamila: No, asi cesta se změnila hlavně do školy, ale bude podobná, autobusem, tramvají, pěšky @

Tazatel: @

Kamila: Na tom se asi nic nezmění @ # ale, nevím, že to bude jiná ta budova, větší/ no i když, na tý Malostranský nevím. A bude tam asi hezčí prostředí

Tazatel: &

Kamila: Protože to je fakt hrozně blízko u toho Malostranskýho náměstí a je to tam fakt krásný

Tazatel: & no a... jak ti to půjde? Si myslíš?

Kamila: No, nevím, doufám, že dobrý, ale já si myslím, že/ já mám kamarádku, která chodí se mnou na výtvarku

Tazatel: Ano

Kamila: a ta je v primě, ale na Jiřího Gutha Jarkovského a říkala, že to máš třeba trojku z dějepisu, tak jsem se toho jako docela děsila, ale doufám, že mě to nepotká teda @

Tazatel: @ to vytáhneš, když už. No a těšíš se tam?

Kamila: No, trochu se toho bojím, ale jinak jako docela jo. Já se trochu bojím toho seznamovacího kurzu, protože tam jde prostě, úplně jiný děti tam budou cizí

Tazatel: &

Kamila: a nevím, na tý škole v přírodě je nejlepší, že jsem tam s těma kamarádama. Tady nikoho nebudu znát, tak se trochu bojím

Tazatel: A jak bude trvat dlouho tamten seznamovací kurz?

Kamila: # myslím, že asi tejden? Nevím

Tazatel: Tejden jo?

Kamila: nevím, vůbec nevím, já jsem se na to ptala rodičů, asi tejden

Tazatel: Jasně @ náhodou seznamovací kurzy jsou fajn!

Kamila: Jo? Tak jo @

Tazatel: @ no a co ti tady odsad' bude chybět?

Kamila: No tak asi kamarádi hlavně,

Tazatel: No

Kamila: a pak... to se těžko řekne.

Tazatel: & ... nebojíš se třeba, že tam budou horší jazyky než tady?

Kamila: No, trochu jo, protože mě se asi nejvíc bude stýskat po francouzštině.

Tazatel: &

Kamila: Jsem chodila na francouzštinu, tam jsem měla takovou hrozně hodnou paní učitelku a ona je fakt super, byla. A... teď už vlastně jí nebudu mít, akorát se bojím těch učitelů, že budou úplně jiný, že jsem je nikdy neviděla

Tazatel: & cizí prostředí právě no

Kamila: Právě

Tazatel: A máš teda nějaký spolužáky, který tam jdou s tebou?

Kamila: No, jde od nás jedna a pak jde ...# no já nevím, jestli jdou, pak se tam dostala ještě jedna holka, ale ta jde na jinam, ta je dobrá, ta se dostala na oba @

Tazatel: &@

Kamila: ale z béčka ani z céčka nevím, kdo tam jde, jestli někdo

Tazatel: No. Ještě bys chtěla něco takhle říct, takhle během toho studia, co ses připravovala, teďko ty přijímačky, jestli ještě nějaký zážitek byl takovej?

Kamila: No, docela jo, protože já jsem chodila s takovou jednou mojí kamarádkou na ty přijímačky a docela mě to tak jako, ne mrzelo, ale že to bylo takový, podle mě ze začátku takový zbytečný, že je to už moc brzo. Že... že prostě půl roku skoro, nebo já nevím

Tazatel: & no

Kamila: To jsem už nepočítala, jestli je to půl roku. Ale že prostě chodit na přijímačky, # na zkoušky na nečisto vlastně čtyři hodiny v kuse

Tazatel: &

Kamila: Tak to bylo takový nepříjemný... A ještě jsem věděla, že to rodiče stojí jako docela dost jako peněz, takže mi jako bylo blbý jako říct, že tam nebudu chodit, ale jako já jsem docela protestovala @

Tazatel: @ Jak jsi protestovala? @

Kamila: Jako že se mi tam nechcě a že tam nepudu! @

Tazatel: @

Kamila: Ale že už to bylo zaplacený, že jo.

Tazatel: Jo, jasný. & Tak jo, skvělý. Tak já tady mám na tebe toho mailika, maila.

Kamila: Jo, &

Tazatel: Já se ti když tak ozvu, kdybych ještě něco potřebovala

Kamila: Dobře, tak jo.

Tazatel: Kdybych si ještě na něco vzpomněla, tak to vyřešíme po mailu.

Kamila: Ale tak, když tak se neděste, protože já píšu hrozně pomalu na počítači @ takže

Tazatel: @ to je dobrý, to já nebudu spěchat. Tak jo, jestli teda už nic nechceš říct?

Kamila: Asi ne no.

Tazatel: já jsem docela spokojená. Tak si užij výzo, já tady mám ještě/

Kamila: Tak já vám budu držet palce, ať uděláte bakaláře a magistra

Tazatel: Děkuju! Tady máš čokošku @

Kamila: Jé děkuju! @

HELENA (PJ, P)

Tazatel: Takže # je to anonymní, já píšu takovou bakalářku a zjišťuju, proč děti volej víceletá gymnázia a prostě tak. Něco podobného, jak jsi vyplňovala ten dotazník, teď se tě budu ptát, jo? V pohodě?

Helena: Jo <otráveně>

Tazatel: Ok? @ se tě zeptám kolik je/ kolik ti je?

Helena: Jedenáct.

Tazatel: Jedenáct. A máš nějaký sourozence?

Helena: Mám bráchu

Tazatel: Staršího, mladšího?

Helena: Staršího

Tazatel: A chodí na gympl, nebo kam chodí?

Helena: # no... chodí na# někam na hotelovku.

Tazatel: & super, jak se má na hotelovce?

Helena: Asi dobře

Tazatel: Jo? # Jaký máš výzo, jaký máš známky?

Helena: # Samý, jedničky, samý jedničky.

Tazatel: Ty brd'o, hrozila ti nějaká dvojka?

Helena: Ne

Tazatel: & Kolik dětí tady od vás mělo samý?

Helena: nevím... pět, šest

Tazatel: Docela dost, koukám & a to, chodíš na nějaký kroužky?

Helena: chodím, takže!

Tazatel: No, povídej, to mě zajímá!

Helena: V pondělí chodím na němčinu a na plavání,

Tazatel: jasně

Helena: v úterý na basket, ve středu němčina, basket, ve čtvrtek flétna, nauka a v pátek chodím do stanice mladých přírodovědců.

Tazatel: & chodí tam hodně lidí na ty přírodovědce?

Helena: Asi šest

Tazatel: Asi šest

Helena: Moc ne

Tazatel: Basket, přírodověda, němčina, flétna... ještě něco? @ hezký! ...# moje otázka je, proč jdeš na gympl? Proč měniš základku?

Helena: Protože to chtěli rodiče.

Tazatel: A proč si myslíš, že to chtěli rodiče?

Helena: Asi se jim to zdálo lepší, abych se tam naučila nějaký ten jazyk jako německy

Tazatel: & A oni nějak jako taky studují něco nebo

Helena: No, máma studovala tak nějak ruštinu a francouzštinu a němčinu umí taky trochu, ale jinak moc ne

Tazatel: Jo

Helena: Táta tu němčinu sice moc rád nemá, no

Tazatel: # a nevíš, co mají jako rodiče za školy? Jako co studovali?

Helena: To fakt nevím

Tazatel: Netušíš, nevadí

Helena: To jsem nějak nezjišťovala

Tazatel: No jasně @ a...# poprvý, když jsi slyšela o týhle možnosti, jak se ti to líbilo, nebo čeho ses obávala?

Helena: No, jakože, tady mám partičku, tak se mi moc nechtělo jít

Tazatel: Jasně no

Helena: Ale pak už jsem si na to musela zvyknout

Tazatel: A to bylo, prostě rodiče řekli a tečka jako jo?

Helena: No tak jako já jsem tam taky trochu chtěla, že my jsme tam dělali už od začátku školního roku přípravný kurzy, tak jako

Tazatel: Jo... # a, co se ti/ # na co ses tam tak jako těšila, v tu chvíli když ti řekli vaši, že půjdeš na gympl, co se ti tam jako na tom líbilo?

Helena: No tak já jsem chodila na ty přípravný kurzy, tak tam byla docela taková dobrá partička jakoby lidí, i učitelé byli dobrý

Tazatel: Jo

Helena: Škola byla taky pěkná @

Tazatel: @ ... no a # vzpomeneš si ještě, kdy jsi prvně slyšela o té možnosti vůbec měnit tady základku?

Helena: No, my jsme o tom už uvažovali, že bych šla na to francouzský lyceum, ale jako už... minulej rok

Tazatel: Francouzský lyceum, to není gympl, jakože, to není osmiletěj?

Helena: No to není! Ale jakože chtěli mě tam dát místo toho gymplu.

Tazatel: Ale to je až od devítky, ne?

Helena: Ne, to je takhle, že tam lidi chodí třeba už od první třídy

Tazatel: Jo?

Helena: Ale vůbec se mi tam nechtělo

Tazatel: To asi bude těžký francouzský lyceum jako takhle

Helena: Já bych se jinak tady učila francouzštinu, teď se tady učím němčinu

Tazatel: Jo... máš i angličtinu předpokládám

Helena: Jo

Tazatel: No, a jakou jsi teda měla tu podporu ze strany rodiny?

Helena: No tak jakože, oni mají rádi tady tu učitelku, tak já nevím, oni jako že ani tak... no oni hlavně chtěli, abych se naučila tu němčinu, že jo, takže... mě tam chtěli dát prostě

Tazatel: Jo... a# jak tě jako... jak tě jako podporovali, jako co přesně dělali?

Helena: No, učili se se mnou na ty zkoušky a tak. Že každej den jsem třeba musela dělat jeden SCIO test, nebo tak

Tazatel: Jo. A jak dlouho ses takhle připravovala? Jako od kdy?

Helena: No, asi od prosince?

Tazatel: Od prosince doma prostě ses opravdu učila

Helena: Jo

Tazatel: Masakr @

Helena: Moc mě to teda nebavilo, no @

Tazatel: @ a to, je někdo z rodiny, komu se třeba nelíbilo, že chceš přecházet, nebo/

Helena: Ne, bráchovi je to jedno, táta... to nevím, a máma mě tam chtěla dát, táta nemá rád tu němčinu, tak možná ten

Tazatel: Prostě, táta nemá rád němčinu, tak prostě se mu moc jako... moc se nevyjadřuje, chápu to dobře?

Helena: No, právě no @

Tazatel: @ co myslíš, že táta bude dělat, až tam budeš studovat? A budeš doma mluvit německy @

Helena: Doma asi nebudu mluvit německy @ to budu česky. Ale třeba prababička má hrozně ráda němčinu, tak třeba by byla nadšená.

Tazatel: Jasně. Dobrý. A... takže ta příprava na přijímací zkoušky, chodila jsi na ty kurzy. Jaký byly?

Helena: # jo, docela dobrý, tak my jsme tam už měli jakože už/ většina z těch přípravných kurzů se tam taky dostalo, tak budu znát ty lidi

Tazatel: &

Helena: Což, jakože/ co se tam taky dostali...

Tazatel: A... ty jsi říkala, že to bylo už od nějakýho toho... od kdy jsi chodila na ty kurzy?

Helena: No, už od začátku tohoto školního roku, takže od září

Tazatel: Od září. To bylo nějak jednou tejdne, nebo takhle nějak?

Helena: No, dvakrát tejdne, v pondělí a ve středu.

Tazatel: Jo. A to jsi stíhala i s flétnou a všim možným? @

Helena: To jsem musela

Tazatel: Hm, dobrý. A připravovala ses na testy SCIO?

Helena: Jo. Na ty normální, protože já jsem se chtěla hlásit ještě na toho Dopplera, na toho jsem byla druhá pod čarou, ale jakože přijmuli mě

Tazatel: Jasně

Helena: Takže na ten jsem se vůbec nepřipravovala, protože já jsem chtěla hlavně na to německý a to byla jenom taková zkouška na toho Dopplera

Tazatel: Jakože taková pojistka

Helena: No, protože my to děláme, jakože většinu to děláme tady ve škole, takže to jsem ani moc nepotřebovala, to už bych toho měla po krk @

Tazatel: @ to věřím, to je strašný. A kdo ti teda nejvíc pomáhal takhle?

Helena: Máma

Tazatel: Máma, a jak ti pomáhala?

Helena: No, prostě mě nutila do toho učení, já jsem vůbec nechtěla, ale musela jsem no

Tazatel: Učila se s tebou?

Helena: Učila, a pomohlo to

Tazatel: Pomohlo

Helena: Tak my jsme měli ještě někdy... no, někdy prostě v tom průběhu roku takový jakože prvních deset lidí jakože mohlo být přijatých jakože se dělali takový přijímačky na nečisto, ale prvních deset mohlo být přijatých

Tazatel: Jo

Helena: Tak to jsem se na to ještě neučila, pak jsem zjistila, že jsem na tom strašně, tak jsem se musela začít učit @

Tazatel: No! @ No a teda, jak tě to bavilo ta příprava, roční skoro?

Helena: No, nebavila @

Tazatel: Nebavila @ a myslíš, třeba, že by ses mohla učit ještě víc, že by to ještě šlo?

Helena: No šlo by to určitě

Tazatel: @ Ale stačilo to. No... a kdybys měla popsat ty přijímačky, konkrétně mezi tím Dopplerem a tím německým gymplem jakože, jak to bylo jiný? Asi extrémně jiný, že jo

Helena: No zdálo se mi, že ten Doppler byl jednodušší, no ale, SCIO, to jsem se na něj učila

Tazatel: & ... a jak se ti to psalo na těch gymplech jakože ty testy, jak se ti to psalo?

Helena: Jo tak docela dobře, my jsme to dělaly jakože s Aničkou, takže my jsme potom ve škole řekly ty odpovědi. @ a jenže až potom, co jsme to odevzdaly takže

Tazatel: Jo jasně @ # a to bylo na tom německém, a na tom Dopplerovi

Helena: Na tom Dopplerovi, tam jsem byla sama, ale tam to bylo docela jednoduchý

Tazatel: To bylo kroužkování, předpokládám

Helena: Jo

Tazatel: No... a měnila bys něco na tom systému těch přijímaček?

Helena: No, asi ne

Tazatel: Dá se to?

Helena: Jo, jo... my jsme seděli jakože ob jednu vedle sebe, měli jsme tam takový papíry, abychom na sebe nekoukali @

Tazatel: Jak papíry?

Helena: No oni měli takový, takový...

Tazatel: Jako příčky?

Helena: No!

Tazatel: Aha @ no a jak jsi to prožívala, jakože ten test, a potom po testu?

Helena: No já nevím, já jsem to nějak nevnímala, já jsem to prostě psala jako normální test tady ve škole.

Tazatel: Jasně, a když jsi odcházela třeba z toho gymplu po těch přijímačkách?

Helena: Taková trochu vystresovaná@

Tazatel: Vystresovaná?... A věděla/ tušila jsi v tu chvíli? Jako já nevím, kdy ses dozvěděla výsledky.

Helena: # asi za tři dny.

Tazatel: Za tři dny... A jaký jsi měla pocit z toho jakože: „To nemám“ nebo „Jo, to je dobrý!“

Helena: No doufala jsem, že to mám, že se dostanu

Tazatel: No, jasně. A jak ses připravovala, bylo to jiný nebo stejný, to co bylo v tom testu na těch přijímačkách?

Helena: # jakože to co jsme psali ještě před tím na tom nanečisto?

Tazatel: Ne, přímo přijímačky, jak ses na ně připravovala/

Helena: Jó, takhle! To bylo podobný, prostě, bylo to stejnej princip, akorát jiný typově.

Tazatel: No jasný. Takže v pohodě, jakože příprava byla dobrým směrem, dalo by se říct. Jakoby žes to zvládla... No a co teda si myslíš, že bude jiný příští rok?

Helena: No, nevím, jakože, bude to všechno v němčině, že jo

Tazatel: Všechno v němčině

Helena: No, kromě myslím že nějaký tý vlastivědy a přírodovědy, to by bylo těžký @ a budeme tam mít těch šest známek, jakože jedna až šest

Tazatel: Jedna až šest... ty jo, to je změna. A v tý němčině, myslíš si, že to fakt budeš zvládat? Takhle Český jazyk v němčině třeba?

Helena: No, Český jazyk v němčině, to bude v češtině @ nevím no

Tazatel: Jaký předměty budou v němčině, třeba?

Helena: # no tak třeba matika, chemie, výtvarka

Tazatel: To je drsný @ ne, ale je to super, fakt dobrý! ...No a jak si myslíš, že to půjde, jakože

Helena: No nevím, myslím, že hůř teda@

Tazatel: @

Helena: A budu se na to muset učit, tady jsem se skoro vůbec neučila ani na testy, tady se budu muset učit i na hodiny

Tazatel: &... a tak tam budeš mít kámošku, že jo, tak to nebude tak zlý, snad

Helena: Snad @

Tazatel: @ A kámoška je lepší, nebo horší?

Helena: No my jsme tak nějak na stejno

Tazatel: Na stejno... No a těšíš se tam?

Helena: Jo, docela jo. No tak, nechce se mi odcházet odsud, ale zase tam to bude taková změna

Tazatel: & a nebude ti chybět třeba angličtina tady odsad'?

Helena: No ona tam bude taky, takže je to v pohodě

Tazatel: Jasně, a nemyslíš, že tam bude horší ta angličtina než tady?

Helena: Ne to asi ne.

Tazatel: A ty tam budeš mít i německý učitelky opravdu jako němce, že jo?

Helena: Jo, akorát že uměj trochu česky, ale jenom trošičku @

Tazatel: Jasně. No a co ti teda tady odsad' bude chybět?

Helena: No, ta partička těch lidí @

Tazatel: Partička.

Helena: A učitelka naše

Tazatel: Učitelka... A myslíš, že už se takhle s patou nikdy neuvidíš?

Helena: Jo, tak to asi jo, se budeme scházet.

Tazatel: Bydlíte někde jako blíž, třeba

Helena: Jo, tak jako tady s těma dvěma holkama bydlíme jakože ve stejném baráku, tak

Tazatel: Jo, jo, jo. No a ještě teda někdo tam jde s tebou? Nebo jenom jedna kámoška?

Helena: Jenom ta jedna, ale jakože znám ty lidi, co tam byly na těch přípravných kurzech.

Tazatel: Jo... Napadá tě ještě něco, nějaký zážitek prostě, kterej jsi neřekla? Prostě třeba něco z přijímaček, jako z německýho, tak z Dopplera, někdo tě někde urazil

Helena: Ne

Tazatel: nebo prostě někdo ti ublížil

Helena: Ne, to fakt ne

Tazatel: nebo tě někdo strašně moc pochválil, cokoliv

Helena: No rodiče mě pochválili, když jsme zjistili, že jsem se tam dostala

Tazatel: Jo? Dali ti něco, třeba nějaký dárek, nebo

Helena: No koupili mi batoh, jsem hrozně chtěla na novou školu!

Tazatel: Jo? @

Helena: Ale že prostě mě hrozně chválili

Tazatel: &... tak jo, to je asi ode mě všechno. Já mám tady na tebe ten kontakt. Kdybych něco potřebovala, tak se ti ozvu, kdyby byla ještě nějaká krize pro mě. A tobě přeju všechno nejlepší na tom gymplu německým, obdivuju!

Helena: Jo děkuju

KAROLÍNA (Ú, N)

Tazatel: Posledně, jestli si vybavuješ, dotazník, že jo, takovej ten... # já se tě dneska zase jenom zeptám na pár takových otázek, bude to třeba podobný, něco stejný, něco do hloubky a tak. Zeptám se tě, kolik ti vlastně je?

Karolína: #jedenáct

Tazatel: Jedenáct, # máš nějaký sourozence?

Karolína: # bratra

Tazatel: Staršího, mladšího?

Karolína: Staršího

Tazatel: Kolik mu je?

Karolína: 18

Tazatel: Wow, to už je na střední

Karolína: No, je, ve třetáku

Tazatel: A kde? Na tom gymplu?

Karolína: # ne, je...jak tam je ta ekonomická

Tazatel: jo, dobře. Jaký budeš mít známky zítra?

Karolína: Asi 4 nebo 3 dvojky

Tazatel: & Čtyři nebo tři, to je z čeho?

Karolína: # čeština, angličtina, vlastivěda a možná ta # přírodověda

Tazatel: & Víš, co studovali rodiče?

Karolína: To nevím

Tazatel: Nevíš. Nevadí, máš nějaký koníčky? Chodíš na nějaký kroužky?

Karolína: No, chodím na kytaru a někdy občas jezdím na koni

Tazatel: Jo? Kam chodíš jezdit na koně?

Karolína: # Do takovýho kroužku na vesnici, tam je prostě taková paní, která cvičí na koně

Tazatel: Jo, jo, jo. A na kytaru chodíš normálně do zušky?

Karolína: &

Tazatel: No. Tak proč volíš gympl? Nebo proč ses hlásila na gympl?

Karolína: # No, já jsem totiž chtěla být, jako velká být právnička, jako že jsem si to chtěla jenom jako zkusit, jestli to udělám, ale nějak se to nepovedlo

Tazatel: & A... to jsi šla na ten gympl prostě, že víš, že chceš být právničkou a prostě z gymplu to bude jednodušší, nebo...

Karolína: No, tak @ nevím, jestli bych chtěla být právničkou, jako... Já jsem na ten gympl šla dobrovolně, jsem si chtěla prostě zkusit, jestli bych to udělala nebo ne

Tazatel: &

Karolína: Tak jako kdybych to udělala, tak bych tam šla

Tazatel: Jasně. A šel by někdo jako odsad' s tebou, jakože nějaký kámoši třeba?

Karolína: Jo, jo, šli.

Tazatel: Co na to rodiče, když sis řekla: Já chci zkusit gympl @

Karolína: @Tak táta moc nadšenej nebyl, ale máma říkala, jakože jo, že se mnou zkusí nějaký testy a to... Brácha mi taky radil

Tazatel: Jo. Co se tátovi jako nelíbilo? @

Karolína: @ nevím, že by se se mnou asi musel učit

Tazatel: Aha @ Tak to jo. A poprvý, když sis řekla tu možnost, že jo prostě, mohla bych jít na gympl, co se ti líbilo, nebo čeho ses bála prostě?

Karolína: # hlavně z testu, z té matematiky jsem se bála

Tazatel: Jako ty přijímačky, jakože

Karolína: No, no, no

Tazatel: & no a na co ses tam jako těšila, jako když jsi tam chtěla, že jo, tak co tě tam tak jako táhlo?

Karolína: Že budu mít novy kamarády, že bude trochu těžší učení, no a jako, že bych se učila trochu víc, že by mě to zatahlo jako na to učení

Tazatel: Jo,... # vzpomeneš si ještě jako kdy, od kdy si tak začala uvažovat o té možnosti? Jakože, kdo ti to řek vůbec?

Karolína: Asi před rokem, když to zkusila moje nejlepší kamarádka, ale ta se tam taky nedostala

Tazatel: O ročník vejš jakože je

Karolína: No, no, no

Tazatel: Jasný, # tak jaká byla ta podpora ze strany rodiny?

Karolína: @ Rodiče mi to přáli, byla tam se mnou i máma, tak jako, že mi to přála

Tazatel: &

Karolína: A brácha tam chtěl jít taky, akorát že musel bejt ve škole

Tazatel: @ Jak dlouho trvaly ty přijímačky vůbec? To bylo na celý dopoledne, ne?

Karolína: Asi tři, čtyři hodiny, to asi bylo

Tazatel: No, takže tam jako máma seděla někde dole ve vestibulu tři, čtyři hodiny dalo by se říct

Karolína: No, na chodbě s tou, kamarádky mámou

Tazatel: Jo, jo, jo... tak, a jak tě teda podporovali doma?

Karolína: # tak, dávali mi různé testy a to jako, říkali, že to možná dám @

Tazatel: &@ No a brácha na to? Brácha jakože něco říkal?

Karolína: # to ani ne @

Tazatel: Ani ne, si myslím jako @ já se jen tak ptám @. Je někdo, komu se tam ta představa jako nelíbila, že bys tam šla, jakože opravdu jakože ne?

Karolína: To asi ne

Tazatel: A ten táta, to bys jako neřekla teda? Jakože, on asi byl spíš takovej zaskočený, bych to pochopila?

Karolína: No asi jo @

Tazatel: Ale jako prostě... jak bych to řekla, # jako podporoval tě v tom, v tvém názoru

Karolína: Jo, to jo

Tazatel: Jo? Dobrý, já už jsem si myslela jakože prostě Proč, prostě blbost, víš co, jako jasný. Dobrý, беру @ # ... tak jak ses teda připravovala na ty zkoušky?

Karolína: # no já jsem dělala takový testy, teda jako ty minulý testy ze tří let jak tam byly ty na gymplu, jsem si vytiskla, # pak jsem dělala ještě nějaký cvičení, který jsem měla ještě volný, kamaráda mi půjčila ze šestý třídy ted'ko jak je, no takový ty ty co tam dělali třeba a ještě nějaký cvičení z její třídy

Tazatel: &, a kterej ten předmět byl tak jakože nejhorší se učit? Nebo prostě...

Karolína: Asi matika @

Tazatel: Matika @, a chodila jsi třeba nebo měla jsi možnost chodit na nějaký kurzy? Nebo...

Karolína: <zvuk nesouhlasu>

Tazatel: Ne, nejsou tady třeba od školy něco, nebo od gymplu

Karolína: to nevím

Tazatel: Nic takovýho jsi neslyšela, dobře. # Takže, kdo ti nejvíc pomáhal, když ses připravovala?

Karolína: Brácha a máma

Tazatel: Jo? V čem jako?

Karolína: # Jo a ještě kámoška, když k nám přijela, tak jsme si dělali různé testy jako z těch přijímacích zkoušek takový ty z těch knížek

Tazatel: Jo

Karolína: A že jsme si dělali třeba testy, kdo zvítězí

Tazatel: @ To byla kámoška, která se tam hlásila taky

Karolína: No

Tazatel: Dostala se?

Karolína: Nedostala

Tazatel: Nedostala... # jak tě to bavilo tady ta příprava?

Karolína: ...<výdech>

Tazatel: @

Karolína: Tak z půlky jakoby normální, jako když se připravuju na testy a to, do školy, no

Tazatel: Jo. Připravuješ na ty testy jako tady, tak to bylo podobný hodně

Karolína: Jo.

Tazatel: & A, # jak dlouho ses připravovala, jakože od kdy jsi začala se tak učit před těma, před tím dubnem, kdy to bylo

Karolína: # no tak asi od tý pátý třídy

Tazatel: Jakože od září de facto?

Karolína: No tak ... od listopadu

Tazatel: Od listopadu, ses snažila jako opravdu se učit... kolikrát týdně, přibližně?

Karolína: Čtyřikrát

Tazatel: Čtyřikrát týdně, docela slušný no, dobrý. A vždycky to bylo s mámou nebo jako spíš často sama nebo s bráchou jakože?

Karolína: Občas s bráchou hodně, asi hodněkrát s bráchou

Tazatel: Víc s bráchou než s mámou třeba kdybych to, máma je asi v práci, nebo něco takovýho, že

Karolína: No.

Tazatel: & ... # a brácha ten normálně s tebou jako počítal nebo se učil ty příklady nebo tu češtinu s tebou prostě procvičoval, nebo

Karolína: No, procvičoval se mnou třeba, něco mi vysvětloval, co jsem třeba nechápala, tak to, tak mi to vysvětlil

Tazatel: Jo, to je skvělý, ty jo, takovýho bráchu bych taky chtěla mít @, # napadlo tě třeba hlásit se i na jinej gympl než tady?

Karolína: Ani ne

Tazatel: Ani ne.

Karolína: Já to mám daleko

Tazatel: Je to daleko, to by ti asi nejvíc vadilo

Karolína: No

Tazatel: Jo

Karolína: Já dojíždím totiž vlakem

Tazatel: Sem, už

Karolína: &

Tazatel: &... a tak ty přijímačky, jak se ti to psalo?

Karolína: ... Tak čeština a ty... na tu psychol/ psychotesty

Tazatel: No, no, no

Karolína: Čeština a ty psychotesty byly docela lehký, akorát tam u tý matiky jsem projela @

Tazatel: @, a psychotesty, tam byla nějaká psycholožka, nebo psycholog, že jo,

Karolína: No

Tazatel: Jaká byla, nebo jakej byl?

Karolína: No tak, trošičku přísná @

Tazatel: Jo? ... @ jak přísná, jak se to projevovalo?

Karolína: No tak třeba když jsme na to měli málo času, třeba na jednu minutu, tak pořád říkala: položit tužky, a na jednu holku tam vystartovala, když měla ještě asi tak sekundu po, tak úplně na ní vystartovala, že má položit tu tužku

Tazatel: ... taková přísná psycholožka @, no a co bys teda měnila, na těch přijímačkách? Jakože nějaký systém, nebo někdo tě tam rušil

Karolína: Ne nic, jsme tam byli v klidu

Tazatel: Jo. A jako testy jako v pohodě, jako čas na češtinu matiku byl jako dobrej?

Karolína: Jo.

Tazatel: Psycholožka trošku ulítlá, no, se stane @. A jak jsi to prožívala teda no? Jaký to bylo... před přijímačkami, během přijímaček, po přijímačkách, jaký to bylo no

Karolína: #@ byla jsem spocená, jakoby taková nervózní, ale... máma říkala, že jsem byla úplně ráno na breku @

Tazatel: No, no, no... drsný občas no @ A po přijímačkách, když jsi odcházela, prostě, tak jak ses cejtila, jakej jsi měla pocit z toho?

Karolína: No, že... @nevím vůbec už

Tazatel: &, jakože říkala sis, že: Jo, možná, nebo: To asi ne?

Karolína: Možná, že bych to udělala, asi ne

Tazatel: &... no, ten obsah těch přijímaček, jestli byl podobný nebo jiný od toho, co ses učila?

Karolína: Byl podobný takový jako ta geometrie v tý matice, no a jinak byl skoro stejný

Tazatel: Jo a to sis to právě stáhla ty testy, že jo, z toho gymplu, tak to bylo jako podobný

Karolína: &

Tazatel: ... # a to že ses připravovala na to docela dlouho, že jo, tak to ses toho musela naučit o hodně víc, než bylo pak v těch testech

Karolína: No, já právě nevěděla tu matiku, ta geometrie, ten obsah a obvod

Tazatel: Jo, tam byla ta geometrie

Karolína: Já jsem se učila hlavně na tu češtinu, třeba přísudek, podmět
Tazatel: No, jasně... # tak co jsi to... jak ti teda bylo, když jsi zjistila, že ses jako nedostala?
Karolína: No@...
Tazatel: Jak's to vzala prostě? @
Karolína: ... tak jako, já nevím, tak nebyla jsem z toho nějak zdrcená, ale... jako chtěla jsem to zkusit, ale neudělala jsem to, tak jsem to tak vzala jakoby, že to nevadí, že to zkusím třeba až půjdu na střední
Tazatel: &, jo. Už víš, kam půjdeš na střední?
Karolína: Asi na gympl @
Tazatel: No, jako v pohodě, určitě, to si zkus @ když jako jsi nebyla tak daleko od cíle, že jo. # Kolikátá jsi vlastně byla pod čarou?
Karolína: Asi desátá @
Tazatel: To není tak strašný náhodou @ A tak jako co, dobrý... No, a tak teda # co jsi jako# že to prostě/ znamená to pro tebe něco, že ses teda nedostala? Nebo jako že to tak nebereš, nebo...
Karolína: no tak @ učím se pořád, jako pořád se učím a, no jakoby takový normální jakože to
Tazatel: Jo. Co třeba učitelka na to, když zjistila, že ses nedostala?
Karolína: ...@
Tazatel: Nic, nic, radši nic @ nebo něco takovýho... No # ... napadá tě třeba ještě nějaký takhle příběh? Během toho, co ses učila, jestli ti brácha nadával nebo něco takovýho @ nebo jestli táta byl proti, nebo jestli učitelka měla nějaký kecy, nebo jestli tě spíš chválila. Nebo někdo ze spolužáků ti to vůbec nedoporučoval nebo...
Karolína: Ne, tak brácha mi nenadával @
Tazatel: Já se jen tak ptám @
Karolína: On byl docela na mě hodnej, když to, když jsme se učili, i kámoška mi pomáhala třeba jako s úkolama do školy, že mi poradila třeba, když jsem nevěděla, když jsem to nechápala třeba to zadání, tak mi poradila
Tazatel: & jo,... # a kdybys měla tu možnost si to zkusit třeba i v tý sedmý třídě, ono některý ty gymply právě otvíraj i jako od sedmý třídy, šla bys do toho znova?
Karolína: Asi jo @
Tazatel: Jo? @ ... a odchází třeba nějaká kámoška nebo někdo tady ze školy, ze třídy?
Karolína: # tři spolužáci
Tazatel: Tři spolužáci, hm, hezký... Tak jo, jestli tě nic nenapadá už, nějaká story, tak já ti poděkuju, tady máš čokoládu.
Karolína: Já nechci, děkuju @

DANIEL (Ú, NO)

Tazatel: # tys mi posledně vyplňoval takovej ten dotazník, že jo, jestli si vzpomínáš
Daniel: &
Tazatel: Tak, # já se tě zeptám zase na nějaký základní otázky, bude to třeba podobný, něco bude stejný a něco bude jako víc do hloubky a tak. Takže první jakože se zeptám, kolik ti vlastně je teďko?
Daniel: Je mi jedenáct let a v prosinci mi bude dvanáct.
Tazatel: To je za chvíli, docela, to je kousek. # máš nějaký sourozence?
Daniel: Jo mám jednoho velkého bráchu.
Tazatel: Velkého bráchu, kolik mu je?
Daniel: Je mu dvacet.
Tazatel: Wow, kam chodí na školu?
Daniel: teďko se dostal na Karlovu Univerzitu na práva
Tazatel: Na práva! Máš nějakýho chytrýho bráchu @
Daniel: @ se hrozně učil
Tazatel: @ hrozně se učil... Učil ses s ním? @
Daniel: No pomáhal jsem mu, já jsem s ním (?) otázky a já jsem mu je jakoby prohlížel
Tazatel: Jo, jo, jo, jo
Daniel: On mi říkal různě a já mu říkal: ano, ne.
Tazatel: & tak jaký máš zejtra známky? <na vysvědčení>

Daniel: Asi z češtiny budu mít dvojku, z matiky jedničku, z přírodovědy možná dvojku, z vlastivědy asi jedničku

Tazatel: @

Daniel: A jinak jako ze všech ostatních předmětů mám jedničku

Tazatel: Dobře... # víš třeba, co studovali rodiče?

Daniel: # ... Můj táta jako... tady na základní škole byl jakoby chytřej na elektrikáře, ale potom... se stalo jakoby, nějak se začal hodně učit a stal se novinářem

Tazatel: Hezký.

Daniel: A máma chodila na zemědělkou (?)

Tazatel: & taky dobrý. Máš nějaký koníčky, kroužky, někam chodíš?

Daniel: & chodím na basketbal a na angličtinu

Tazatel: Na basketbal chodíš sem do školy?

Daniel: &

Tazatel: & ... # tak, otázka, proč jsi zvolil víceletý gymnpl, jako proč ses tam hlásil?

Daniel: # protože tam mám kamarády a myslím, že ta úroveň vzdělání je lepší, než takhle jakoby, že už se připravuje na tu maturitu víc

Tazatel: Jo, tady je to špatný jako dalo by se říct?

Daniel: No, dá se to tady, je to docela dobrý

Tazatel: &

Daniel: Ale myslím, že tam je i lepší zázemí jakoby

Tazatel: & ... co rodiče na to když jsi, když's jakože si řek, že bys chtěl na gymnpl?

Daniel: Tak táta řekl, že to... že je to jedno, jak chci já. A ... máma řekla, že radši by nechtěla, protože bych/ že nejsem zas tak hrozně chytřej, abych to se...

Tazatel: Vždyť máš jenom tři dvojky přibližně, ne? To není tak strašný @

Daniel: No, ale ... já se nerad učím

Tazatel: Jo takhle! @ no.

Daniel: Takže lepší než bejt na gymnáziu trojkař a lepší bejt tady to, jedničkař

Tazatel: & Jo? Myslíš, že je to lepší?

Daniel: & no, hlavně bych se musel hrozně učit.

Tazatel: ... dobře, když myslíš, že je to lepší, možná jo. # a prvně, když jsi dostal tu možnost, jakože když tě to napadlo, nebo ti to někdo řekl, jakože jít na gymnpl, co se ti líbilo, nebo čeho ses obával?

Daniel: No, já jsem hlavně, jakoby jsem tohle chtěl kvůli tomu, že tam chodil můj brácha.

Tazatel: No

Daniel: ted'ko, takže bych se tam s n9m vídal, ale nějak to nevyšlo, protože už je pryč, ted'ko

Tazatel: No jo, no

Daniel: No a nevím, prostě já jsem si myslel, že to bude (hrozně drsný) když jsem byl malej

Tazatel: Jo?

Daniel: Já jsem, když jsem tam do první třídy, když jsem chodil, tak už jsem tam chtěl jít

Tazatel: Prostě gymnpl, gympl @

Daniel: &

Tazatel: # a brácha tam chodil na to osmiletý, nebo?

Daniel: &

Tazatel: Jo... a prvně jsi o tom začal uvažovat prostě už od té první třídy? Dalo by se říct

Daniel: &

Tazatel: Tak tys měl tam toho bráchu, tak to se dá pochopit. A kdo ti teda jako doporučil tak jako tu možnost, nebo jsi to byl jen ty prostě?

Daniel: No, ještě brácha mi to řekl, jakože tam jsou dobrý učitelé a různě jako

Tazatel: Jo.

Daniel: A hlavně, že jsem se jako těšil, že tam budu bráchu a že mě všichni budou znát @

Tazatel: Jo, takhle @ Taková cestička před tebou projetá a ty už jdeš jenom za ním, takový jakože. Ale jo... # tak jakou jsi měl teda tu podporu ze strany rodiny?

Daniel: No tak mamka říkala, prostě jako jak chci, že tam prostě půjdu a byla by docela ráda, kdybych se tam dostal

Tazatel: Jo

Daniel: a můj brácha to říkal, jakože by to bylo dobrý a že by mi pomáhal s učením...

Tazatel: To je hodnej brácha.

Daniel: On je

Tazatel: @ ... # a takže nějakej kurz ti neplatil nikdo jako, nechodil jsi nikam takhle na ty

Daniel: <zvuky nesouhlasu> nikam jsem nechodil

Tazatel: # a je někdo, komu se třeba ta představa nelíbila? Že bys šel na gympl

Daniel: Ne, to ne

Tazatel: Všichni jako/

Daniel: I paní učitelka byla jakoby ráda

Tazatel: I paní učitelka, jo

Daniel: &

Tazatel: No a jak ses teda připravoval?

Daniel: No, koupil jsem si takový knížky a v nich jsem si tam dělal cvičení

Tazatel: Jo... A to byla jako celá tvoje příprava, jenom takhle ty knížky a pomáhal ti někdo takhle při tom učení?

Daniel: No, no, mně to pak brácha zkontroloval

Tazatel: Brácha to kontroloval jakože.

Daniel: &

Tazatel: A mamka třeba jako... nutila tě k tomu? Nebo ses jako sám jako prostě

Daniel: Mně řekla, ať se učím sám

Tazatel: Jo?

Daniel: &

Tazatel: # připravoval ses třeba na testy SCIO? Říká ti to něco? SCIO testy...

Daniel: Jo... to ne.

Tazatel: Ne... to's nepotřeboval ani asi na tenhle gympl, že jo... # a kdo ti teda nejvíc pomáhal během té přípravy doma nebo ve škole

Daniel: Asi brácha, protože máma měla hodně práce s tou firmou

Tazatel: & A jak ti teda pomáhali, tím kontrolováním po tobě?

Daniel: No, no, no, pak mě ještě různě jakoby... že jsem třeba se učil různě třeba slovní druhy

Tazatel: Jo

Daniel: A pak jsem třeba psal různě jakoby něco a já jsem v tom musel opravit chyby, třeba

Tazatel: Jo... no a jak tě to bavilo tady ta příprava?

Daniel: Moc ne @

Tazatel: Moc ne? @ # ale ty jsi do toho šel sám? Nebo jakože jsi říkal, že ti ta máma řekla, běž se učit a nemusela tě nutit, ne?

Daniel: &

Tazatel: Ale nebavilo tě to.

Daniel: Ne

Tazatel: To jsi dobřej, že do toho jdeš, i když tě to nebaví a nemusí tě nikdo nutit! @ ... # a od kdy ses tak jako učil?

Daniel: ... no, vlastně třeba několik stránek za měsíc, pak další měsíc několik stránek

Tazatel: & a kdy jsi tak začal, jako v prosinci, nebo v březnu

Daniel: # někdy v prosinci

Tazatel: V prosinci... po Vánocích, asi ne?

Daniel: &

Tazatel: Jasný... No a napadlo tě třeba hlásit se na jinej gympl než tenhle ve městě?

Daniel: ## to ne, mně je to úplně jedno, já jsem chtěl totiž, že tam mám kamaráda a všechny

Tazatel: Jo, jo, jo

Daniel: Já bych třeba nechtěl jezdit do Prahy

Tazatel: Jasně. Tak přijímačky teda, jak se ti to psalo?

Daniel: Mně přišlo, že to bylo hrozně lehký

Tazatel: Jo?

Daniel: & Já jsem byl třicátýdevátý. Kdyby brali ještě tři tak bych se tam dostal

Tazatel: Jasně, to zabolí @

Daniel: &

Tazatel: Ale, tak někdo tam musí bejt...a, takže bylo to jako lehký, jsi říkal?

Daniel: Mně to přišlo jako lehký, ale měl jsem tam hodně chyb.

Tazatel: Koukal jsi na ty testy zpětně? Jakože... nebo jako řekl sis, že chceš vidět jak jsi dopad, nebo/

Daniel: Ne, mně jen říkala máma, že jsem měl hodně jakoby tam ty psychický

Tazatel: Jo, ty

Daniel: To jsem měl 25 bodů

Tazatel: No, no. Aha # měnil bys něco takhle na tom, na těch přijímačkách, na tom systému, nebo prostě nějak něco?

Daniel: <zvuky nesouhlasu> ne

Tazatel: Všechno bylo jako přijatelný, jo? Takhle

Daniel: &

Tazatel: & no a jaks to prožíval, když jsi tam šel, když jsi to psal, když jsi odcházel...

Daniel: Bral jsem to v pohodě, no

Tazatel: V pohodě, byl sis jistej?

Daniel: # byl jsem si no, byl jsem si úplně jistej no

Tazatel: Jo? Když jsi odcházel, říkal jsi: Jo to mám, to je v pohodě

Daniel: &

Tazatel: Jé, to je smůla... No, a kdybys měl třeba možnost, jakože některý gymply berou i od sedmý třídy, tenhle asi ne tady, ale kdybys měl tu možnost jako, šel bys to zkusit znova teďko, jako kdybys měl tu možnost?

Daniel: Jako tady na ten gympl?

Tazatel: # kdyby to bylo tady na ten gympl

Daniel: Tak jo, to bych zkusil

Tazatel: Určitě, &... a, jak ses připravoval, tak jestli ten obsah těch přijímaček byl jako hodně podobný nebo jiný tomu, co tam bylo potom

Daniel: Jiný

Tazatel: Jiný, i tam/

Daniel: Tam jsem kroužkoval a tam jsem psal

Tazatel: Tam jsi psal. & a i ta látka jakože...

Daniel: Ta látka byla jakože stejná

Tazatel: Jo, že ses učil tím správným směrem

Daniel: To byly knížky jako, kde byly ty přijímačky jako na různých gymnáziích

Tazatel: Jo... # no a co to teda pro tebe znamená, že ses nedostal? Tak jako, jak to bereš?

Daniel: Tak jako, já tady mám kamarády, takže to bude dobrý, mám tady partu

Tazatel: Jo, odchází někdo z party nebo z kamarádů?

Daniel: Jo

Tazatel: Kolik tak?

Daniel: Tři

Tazatel: Tři? Ou

Daniel: Můj nejlepší kamarád

Tazatel: No... aj @... no a jak ti teda bylo jako, když jsi zjistil, že ses nedostal ani po odvolání?

Daniel: Brečel jsem tak dvě hodiny

Tazatel: No, to se ti nedivím, teda to je strašný... No a když jsi jako podával to odvolání, tak#... kolikátej jsi byl pod čarou jako prvně?

Daniel: Prvně, to jsem byl devátej

Tazatel: Devátej. A po odvolání tys byl jako těsně že jo, jestli to chápu dobře

Daniel: &

Tazatel: Jo... No a už víš, kam půjdeš teda na tu střední potom? Po devítce?

Daniel: Já jsem si chtěl udělat nějakou odbornou

Tazatel: Odbornou?

Daniel: & ale jako (?) já bych chtěl bejt novinář po tátovi

Tazatel: Jasně, střední novinářská... jako něco asi bude ale/

Daniel: Aby to bylo v Praze

Tazatel: Aby to bylo v Praze, tak tam je skoro všechno, že jo @ ... asi něco určitě bude, no. A co tě táhne k novinářině? Prostě jenom táta nebo...

Daniel: No, mně se to líbí, protože já bych chtěl dělat s autama, jako on táta vždycky testoval různý auta, takže jsme třeba měli doma Audi r8 a takovýhle auta

Tazatel: Takovýhle prostě zlata jako @ tak to jo. # takže od devítky si myslíš, že jako na tenhle gympl už nezkusíš? Nebo zkusíš?

Daniel: Já si to nechám ještě projít hlavou, no. Jako jestli tam mám bejt, jako... když tam budu bez kámošů, my jsme se totiž dohodli s kámošem, že půjdeme na stejnou školu, tak jestli by šel na tenhle gympl

Tazatel: Jo, jo, jo. A kámoš ten se hlásil taky?

Daniel: &

Tazatel: Jo, a ty tři kámoši z té party co jsou na ten gympl, myslíš si, že tam zůstanou až prostě do těch osmnácti let nebo že třeba přejdou?

Daniel: Tam zůstanou

Tazatel: To tam asi zůstanou...& A myslíš si, že se s nima ještě potkáš?

Daniel: & já se s nima vídám přes skype a takový

Tazatel: Přes skype, jasný

Daniel: Chodím s nima na ajinu

Tazatel: Angličtinu máš kde?

Daniel: Takhle přímo naproti

Tazatel: & to je kde vlastně přesně?

Daniel: To je... ta Language School

Tazatel: Language/ Jó, už vím, jasně. To je fajn tadyta škola. # Napadá tě ještě takhle nějaký příběh, co vlastně říkali vaši jakože, když prostě už napodruhé zjistili, že ses jako nedostal, že už prostě nemáš tu šanci jako, co ti říkali na to?

Daniel: Mamča byla ráda, protože bych se tam drtil a pořád bych se učil a že bych měl trojky asi

Tazatel: Jo, no a brácha?

Daniel: Brácha byl normálně, prostě říkal, to nevádí, že tam pudu na to čtyřletý

Tazatel: & No a jak se těšíš tady na to, jsi byl, docela už si myslím, přesvědčenej, že na ten gympl půjdeš, že jo

Daniel: To jo, no

Tazatel: Co tě tam jako nejvíc lákalo?

Daniel: Lákali mě tam hlavně učitele, protože tam jsou fakt hodní učitelé a brácha mi jakoby, že by mě tam měli rádi, protože brácha je z těch oblíbenějších, jakoby už ho mají nejradši z celé školy.

Tazatel: Jo, jo, jo. A čím si myslíš, že to bylo prostě, že ses nedostal? Jsi říkal, že to bylo lehký

Daniel: Nějaký výpadek no

Tazatel: Nějaký výpadek @ ... myslíš ty psychotesty, že byly nějaký blbý?

Daniel: No ty jsem měl jakoby nejlepší

Tazatel: Jo, nejhorší bylo co?

Daniel: Nejhorší byla čeština

Tazatel: ... čeština

Daniel: Měl jsem asi 13 bodů a z matematiky 16, to jsem byl třicátý/ z toho, z tamtěch jsem měl 25, tak to nevím, kolik museli mít tamty pode mnou, když jsem se dostal takhle blízko

Tazatel: ... no, tak napadá tě ještě něco, nějaký zážitek takhle, ty jsi měl docela hodně zážitků, si myslím, jakože od toho učení od toho prosince, během přijímaček, potom prostě jedno odvolání že jo, prostě doma co na to říkali, jestli ještě něco takhle bylo nějaká, nějaký zážitek?

Daniel: ... #

Tazatel: Jestli učitelka něco řekla, nebo

Daniel: No, moje máma mi jednou jakože, když jsme jeli jakože na dovolenou, tak řekla, že učitelka je z toho docela smutná, že jsem se nedostal, že jsem prej pilnej.

Tazatel: Říkala jako učitelka mámě.

Daniel: &

Tazatel: & ale tak zas tě bude mít tady, že jo @ Učitelka je v pohodě?

Daniel: &

Tazatel: Já si taky myslím. Tak jo, jestli to je všechno od tebe, jestli tě nenapadá už nic...

Daniel: Už mě nic nenapadá

Tazatel: Už nic, co @ Tak já ti děkuju, já ti tady dám ještě dárek, když ho najdu... takhle.

Daniel: Jé, děkuju, nashledanou
Tazatel: Díky moc za info, ahoj @

PAVEL (ÚS, N)

Tazatel: Tak, já si tě tady nahraju...tak, už to natáčí. # zeptám se tě na základní otázky, kolik ti vlastně je teďko?
Pavel: # teď mi je deset, ale v srpnu třináctýho mi bude...
Tazatel: Jedenáct
Pavel: No, jedenáct
Tazatel: jedenáct, bude ti jedenáct, jo? @
Pavel: Jo.
Tazatel: # tak to jsi asi nejmladší ze třídy, ne?
Pavel: Jsem.
Tazatel: Nesmějou se ti?
Pavel: @ ne
Tazatel: (?) Máš nějaký sourozence?
Pavel: Nemám
Tazatel: Nemáš. #a jaký budeš mít známky zejtra?
Pavel: ... no tak asi jako tu trojku asi jo
Tazatel: Z čeho?
Pavel: Jsem se zhoršil v češtině a v angličtině po tom gymplu, jak jsem tam byl, se mi stalo, no a asi ty trojky, asi dvě tam budou.
Tazatel: Jo. Jak po tom gymplu, cos tam byl, jakože, jak si to mám vysvětlit.
Pavel: No jako, já... po tom gymplu mi to jako nějak přestalo myslet.
Tazatel: Jo takhle, že jako přijímačky a konec.
Pavel: No, jakoby.
Tazatel: & A trojky budeš mít asi z čeho?
Pavel: Asi určitě asi z tý češtiny a asi možná z matematiky.
Tazatel: &
Pavel: Tedá! Z matematiky – [z angličtiny.]
Tazatel: [angličtiny.] & a to máš angličtinu druhým rokem, nebo třetím?
Pavel: # to je už pátým, normálně
Tazatel: Normálně od první?
Pavel: No.
Tazatel: jo, skvělý. # no, víš třeba, co studovali rodiče?
Pavel: ... máma studovala zemědělskou
Tazatel: No
Pavel: A táta... ten šel ze základky na ... a pracoval
Tazatel: Jo, rovnou. Jasně. & chodíš na nějaký kroužky, nějaký zájmy máš? Koničky?
Pavel: #Fotbal, tady chodím
Tazatel: Jenom, takhle. Jak často tam chodíš?
Pavel: Úterý a čtvrtek máme tréninky, a někdy zápasy
Tazatel: No # zabírá ti to dost času, takhle?
Pavel: Ne
Tazatel: Ne, a baví tě to, fotbal?
Pavel: Baví.
Tazatel: věřím, to je dobrý... Tak otázka, proč jsi šel na gympl, proč ses hlásil na gympl?
Pavel: # sem se tam chtěl dostat, aby se jako # naučil víc, ještě
Tazatel: No.
Pavel: chtěl jsem to hlavně zkusit jako, jestli by se mi to povedlo
Tazatel: &
Pavel: a hlavně jsem se tam chtěl teda jako dostat proto, abych se něco naučil jako, navíc jako
Tazatel: Navíc, jakože myslíš, že tady/

Pavel: Ne, tady jo jako, ale tam že mě asi ještě víc naučej.

Tazatel: Jo. Že bys chtěl jako ještě víc, aby tě naučili jakože... &. A co třeba jako aby tě naučili víc? Nedokážu si to jako moc vysvětlit, jako, víc jako tý látky? Nebo...

Pavel: No jako víc jako...

Tazatel: Víc informací? Nebo

Pavel: No, nějak tak

Tazatel: Nebo třeba jako do hloubky, nebo že ti to víc vysvětlí? Nebo...

Pavel: # třeba v tý angličtině

Tazatel: No, no, no

Pavel: V tý češtině možná bych to potřeboval víc vysvětlit teda no tak asi tak

Tazatel: No, &. # co na to říkali rodiče, když ses chtěl hlásit takhle na ten gympl?

Pavel: Říkali, jakože jo, že byli šťastný, že tam chci jít jako aspoň zkusit

Tazatel: Jo? Dobrý. # poprvý, když sis řekl tu možnost, # jakože bys mohl jít na gympl, jak se ti to líbilo, nebo čeho ses obával?

Pavel: # obával jsem se spíš tý, jako# těch předmětů, třeba tý češtiny jako, trochu těžší, že nám tam daj nějaký ten diktát a nějaký to cvičení a že to bude těžší než normálně na základní škole.

Tazatel: Jo. # a to bylo před těma přijímačkama, nebo že # když jsi poprvý slyšel o tý možnosti toho víceletýho gymplu

Pavel: No, spíš před tím

Tazatel: Před těma přijímačkama, a když jako poprvý, když sis uvědomil jakože: Hele, můžu jít na gympl, tak proč to nezkusit. Tak co tě třeba odrazovalo a co tě tam táhlo?

Pavel: No tak # odrazovalo mě tam... asi to že...

Tazatel: Hm?

Pavel: ... jako chtěl jsem tam jít jako protože ... # no. Se asi budu opakovat, no

Tazatel: Tak klidně.

Pavel: No protože jsem tam chtěl jít, protože se pak jako po tý škole někam dostanu, jako že bych se někam moh dostat. Takhle jako, třeba, kdybych byl dobrej, tak třeba někam...

Tazatel: Někam. Nevíš kam ještě?

Pavel: <zvuky záporu>

Tazatel: Nevadí. Dobrý. A myslíš si jako, že se z jinejch škol jakože dostává hůř? Nebo jako že se nedostaneš, nebo... jako tady odsad' ze základky, když půjdeš z devítky, že jo, to si jako myslíš, že bude horší? Nebo... nebo lepší?

Pavel: # myslím si, že je jako lepší to zkusit jako # když jsme mladší jako v tý pátý než v devátý

Tazatel: Jo, &, není to třeba jako nějak moc radikální změna teďko už v pátý, že jo, to je docela brzo, tě čeká ještě čtyry roky tady, že jo, tak ... není to takový moc brzo, třeba nemyslíš si?

Pavel: Spíš jako že ne, protože jako v tý pátý

Tazatel: Spíš pozdě? @

Pavel: V tý pátý, že je to jako ještě ta lehčí látka, že tam není jako moc takových věcí, ale v tý devátý nám tam daj už jako hodně těžký a víc jako těch věcí a takhle

Tazatel: Dobře. A vzpomeneš si ještě jako, kdy nějak si slyšel o tadytý možnosti jako, že jo, ty nemáš staršího sourozence žádnýho, kdo ti to o tom řek jako někdy?

Pavel: # říkala nám to paní učitelka když # když... # jí poprosil pan učitel, aby nám to řekla (?), my jsme tam šli, pak všechno pan učitel prostě zařídil jakože všechny papíry a takhle, aby to bylo snadný

Tazatel: & A to bylo tak kdy? Kdy vám o týhle možnosti řekla paní učitelka?

Pavel: #

Tazatel: Kdy vám to tak řekla přibližně?

Pavel: ... to bylo tak... ale myslím, že ještě ... minulej rok

Tazatel: Ještě ve čtvrtý?

Pavel: Nebo... ne ještě jako v pátý, ale nějaký ten první #

Tazatel: Nějaký první měsíce, jakože

Pavel: No

Tazatel: Jo.

Pavel: myslím, že jo

Tazatel: & No, a jakou máš teda podporu ze strany rodiny? Co na to říkali jako, jak ti pomáhali v tomhleto, jakože jsi šel na gympl

Pavel: # Máma, ta mi vždycky vytiskla nějaký ty # přijímačky, co by se tam jako mělo dát

Tazatel: No

Pavel: Tak tohle to vždycky dělala, táta # táta spíš byl jako # táta dělá v práci jako dýl, takže já jsem moc jako nemoh, ale podporoval mě jako tím, že mi říkal jako: To dáš, a takhle.

Tazatel: Jo? & A... chodil jsi třeba na nějaký kurz? Jako že ses učil na kurzu nějakým? Nebo nějakých přípravných přijímačkách? Nebo něco na nečisto? Nebo něco takovýho? Nebo jenom doma?

Pavel: Doma

Tazatel: Všechno doma, &. A je někdo třeba z rodiny nebo všeobecně takhle, kámoši, učitelka, nebo někde, komu se jako nelíbilo jako, žeš tam/ že tam chceš jít, nebo jako že to nedoporučoval?

Pavel: # Nikdo. Všichni jako říkali, proč to nezkusit, a takhle.

Tazatel: & No, takže jak ses teda připravoval na přijímačky?

Pavel: & tak říkám to, jak mi jako máma vytiskla ty papíry, pak další jako, když jsem byl u tety v Ústí, tak bratranec mi jako našel ty stránky, tak jsem, tam byly ještě nějaký z roku minulýho jako, takže tam jsem se jako taky trochu učil

Tazatel: No

Pavel: A pak ještě jsem dostal jako takový... # papíry jako na myšlení a takhle pořád jako...

Tazatel: Takový jakože ty psychotesty jestli to chápu dobře, nebo

Pavel: Ne, ty jako...

Tazatel: Ty logický? Nebo/

Pavel: No, ty logický, jako spíš ty úlohy slovní a takhle

Tazatel: Jo. Dobře. # měl jsi třeba nějakou knížku nebo jenom takhle ty vytisklý z toho internetu ty příklady? Nebo...

Pavel: Spíš z toho internetu, protože knížku jsem (takhle jako nenašel)

Tazatel: Ne, dobrý. # kdo ti teda nejvíc pomáhal takhle?

Pavel: Asi... máma, táta jako hodně

Tazatel: Jo, a jak se to projevovalo tak jejich pomoc, jako... čím ti pomáhali

Pavel: Máma mi, třeba když jsem dělal nějaký ty zkoušky, jako jsem si zkoušel na nečisto, tak vždycky jako říkala, jestli to je správně nebo ne, říkala mi postup, takže jsem to jako pochopil víc

Tazatel: Jo, že se s tebou jako učila nebo

Pavel: &

Tazatel: Jak dlouho s tebou trávila času takhle nad tím? Jakože spíš sám ses učil, nebo spíš s mámou?

Pavel: Já jsem to zkoušel jako sám, ale moc mi to jako nešlo, ale pak když mi poradila máma, tak už mi to jako začalo jít, takže jsem to pak už dělal jenom sám.

Tazatel: & ... a jak tě to bavilo, takhle se připravovat na přijímačky? Takhle se učit

Pavel: No jako... nějaký úkoly byly těžký a nějaký jako mě bavily jako, takže

Tazatel: Jo?

Pavel: To nebylo tak hrozný

Tazatel: Jo. A od kdy ses tak začal učit na ty přijímačky? Jakože nějaký březen, nebo prosinec

Pavel: Nějak asi po měsíci, kdy nám to paní učitelka řekla, protože to máma už vytiskla ty věci a takhle, už jsem prostě všechno vyhledával a už jsem se učil

Tazatel: &, takže to bylo nějak už od toho prvního pololetí jakože

Pavel: No

Tazatel: Nějaký listopad třeba když řeknu? Nebo prosinec, leden?

Pavel: Spíš ten...

Tazatel: Po vánocích, před vánocema?

Pavel: Listopad spíš

Tazatel: Jo? Dobrý... # No a napadlo tě třeba hlásit se na jiné gymnázium než na tenhle?

Pavel: Zatím ne, to spíš jen na zkoušku, jako zkusil bych. Kdyby jo, tak bych to zkusil, ale...

Tazatel: &, takže prostě sem sis to zkusil jakože, protože je to tady.

Pavel: No jako spíš, protože lepší jezdit (ne tak daleko)

Tazatel: # jako tady v bydlišti, no... No a přijímačky teda, jak se ti psaly?

Pavel: # tak ta čeština, nejdřív ten dik/# tam jsme měli první diktát, takže tam to jako to nebylo... (?), ale spíš jako ty chyby asi tam byly. Ale v tom diktátě tak ne, ale pak nám rozdál ten nějaký ten # papír jako jakoby test, a to už bylo těžší, protože tam jsme měli ... # jako takový ty těžší věci třeba vybrat přídavná (jména) no a další takový jako

Tazatel: Jako to byly ty psychotesty, nebo jako
Pavel: Ne, to byla čeština
Tazatel: Čeština normálně furt
Pavel: No to bylo těžší, no a pak ta matika
Tazatel: Jakože mluvnické a tady ty věci, podmět, přísudek, bla bla bla
Pavel: # Z té matiky to nám rozdala nějaká ta učitelka nám rozdala papíry a to bylo vážně těžký, protože tam byly strašně těžký úlohy, teda, že, jako udělal jsem asi tři ze čtyř, protože jednu jsem vůbec nevěděl
Tazatel: &
Pavel: No tak, no... tak to pak byl konec a pak přišla jako na takový ty psychotesty jak takový ty lehoučké jenom. No taková ta psycholožka tam byla, já nevím
Tazatel: & A jak ti jde jako matika, čeština, jak ti tady jde, jako že si říkal: matika byla těžká a to jako... jak ti to jde tady no?
Pavel: # tady mi matika jako, docela jako bych řekl, že jde, češtinu, v tom jsem se taky docela zlepšil... všeobecný, no tak to byl
Tazatel: No jasně. Všeobecný, to tady nemáš... # a co bys třeba měnil na těch přijímačkách? Nějak jestli tam bylo něco špatně, jako nějak systém prostě ti vadil, něco, nebo psycholožka byla protivná třeba, nebo něco, jakože, všechno v pohodě? Nebo něco bys změnil radši?
Pavel: # všechno bylo v pohodě, jenom ta psycholožka trochu jenom když jenom třeba někdo promluvil, tak trochu jako řvala, ale v pohodě jinak
Tazatel: Jo? Dobře. # ... No a jak jsi prožíval ty přijímačky, když jsi tam šel, když jsi to psal, když jsi odcházel, jaký to bylo pro tebe?
Pavel: # když jsem tam šel, tak to jakože to bylo docela takový vzrušující, když jsem tam byl poprvý v té třídě a čekal jsem na kámoše a tak dál
Tazatel: &
Pavel: No... no a pak když jsme to jako psali, tak jsem byl trochu ze začátku nervózní, ale pak to už jako už šlo
Tazatel: &
Pavel: A na konci normálně jsem byl jako docela šťastnej z toho máho výkonu, docela jako zbývalo mi jako docela vážně málo bodů na to, aby tam byl, ale tak jsem byl šťastnej, tak se to nepovedlo, tak to zkusím příště.
Tazatel: Dobře. # jako, když si šel z těch přijímaček, říkal sis: jo, možná to dám? Nebo spíš: Asi ne, ale je to dobrý?
Pavel: Spíš to: asi ne, ale jako dobrý to bylo
Tazatel: Jo? Jako pocit, v pohodě jakože. Spokojenost
Pavel: &
Tazatel: Dobrý. # ten obsah těch přijímaček, bylo to podobný nebo jiný od toho jako co ses učil doma? Jako ta látka
Pavel: Spíš jako, že to bylo trochu jiný, ale jako ty slovní úlohy nebo takhle, to jako mělo takovej stejnej význam, jenom, že to bylo jinak napsaný
Tazatel: Jo
Pavel: Nebo v té češtině taky, no
Tazatel: & jenom že jsi říkal, že matika byla těžká, že to byly příklady, který jsi neviděl nikdy? Jako že jste se je ani tady neučili, ani doma ses to neučil, nebo to prostě bylo moc těžký?
Pavel: Jako tady jsme se je učili, i doma, to jsem jako, tam tyhle věci právě že nebyly, ale jako bylo to těžký, protože já jsem... já nevím, jakože byl asi jako... jsem byl trochu ještě rozespalej a já nevím, ale asi jako...
Tazatel: Rozespalej? @
Pavel: Spíš asi...
<vyrušení paní učitelkou>
Tazatel: ... takhle, tak co to pro tebe znamená, že ses teda nedostal? Jsi nešel ani na odvolání?
Pavel: No jako... moc, nevadilo mi to moc, protože já jsem jako nevěděl, jestli budu jako připravený ještě se jako tam přihlásit, ale asi jako... jsem byl jako, nevadilo mi to moc, že jsem se tam nedostal
Tazatel: & A jde někdo třeba z tvech kámošů tam? Nebo odchází jako takhle někdo z party, nebo ze třídy, nebo ještě nějaký jiný, z venku
Pavel: # no já jsem... tady jedna spolužačka se tam dostala, ale nechtěla tam...

Tazatel: Jasně... a jak jsi to nesl, teda jakože, nějak tě to... # nezničilo, jako že ses nedostal? Nebo prostě jsi byl rád, že ses nedostal? Když to tak řeknu

Pavel: No, jako, nebyl jsem jako rád ani... ale jako zase jsem nebyl úplně zklamanej.

Tazatel: ... & takžes tam ani jako... potom, když si to uvědomíš, že jo, to se dá říct, žes tam jako moc nechtěl, prostě sis to chtěl jen zkusit

Pavel: Chtěl jsem si to hlavně zkusit.

Tazatel: Jasně. A už víš, kam půjdeš na střední? Od devítky

Pavel: ... asi někam jako jinam, asi někam... do jinýho města nebo někam prostě.

Tazatel: & A třeba jako nějaký zaměření ještě asi nevíš, nebo víš?

Pavel: Ještě ne

Tazatel: Ještě ne. No dobrý, nevadí. A nějakěj takhle jako ještě zážitek # od toho učení jako doma s mámou, nebo s tátou občas, # během přijímaček, ve škole třeba jestli někdo něco říkal. Napadne tě něco, ještě? Takhle, co jsme třeba neřekli

Pavel: ... nějak vůbec nic

Tazatel: &, no, tak já myslím, že jo. # tys mi tady napsal kontakt na facebook, koukám, to je tvůj přímo, nebo ještě s tátou, nebo třeba s rodičema

Pavel: Ne, tam jsem jenom já

Tazatel: Jo? Fajn, kdybych ještě něco potřebovala, tak se ti případně ozvu, ale jako já myslím, že jsme to zvládli krásně.